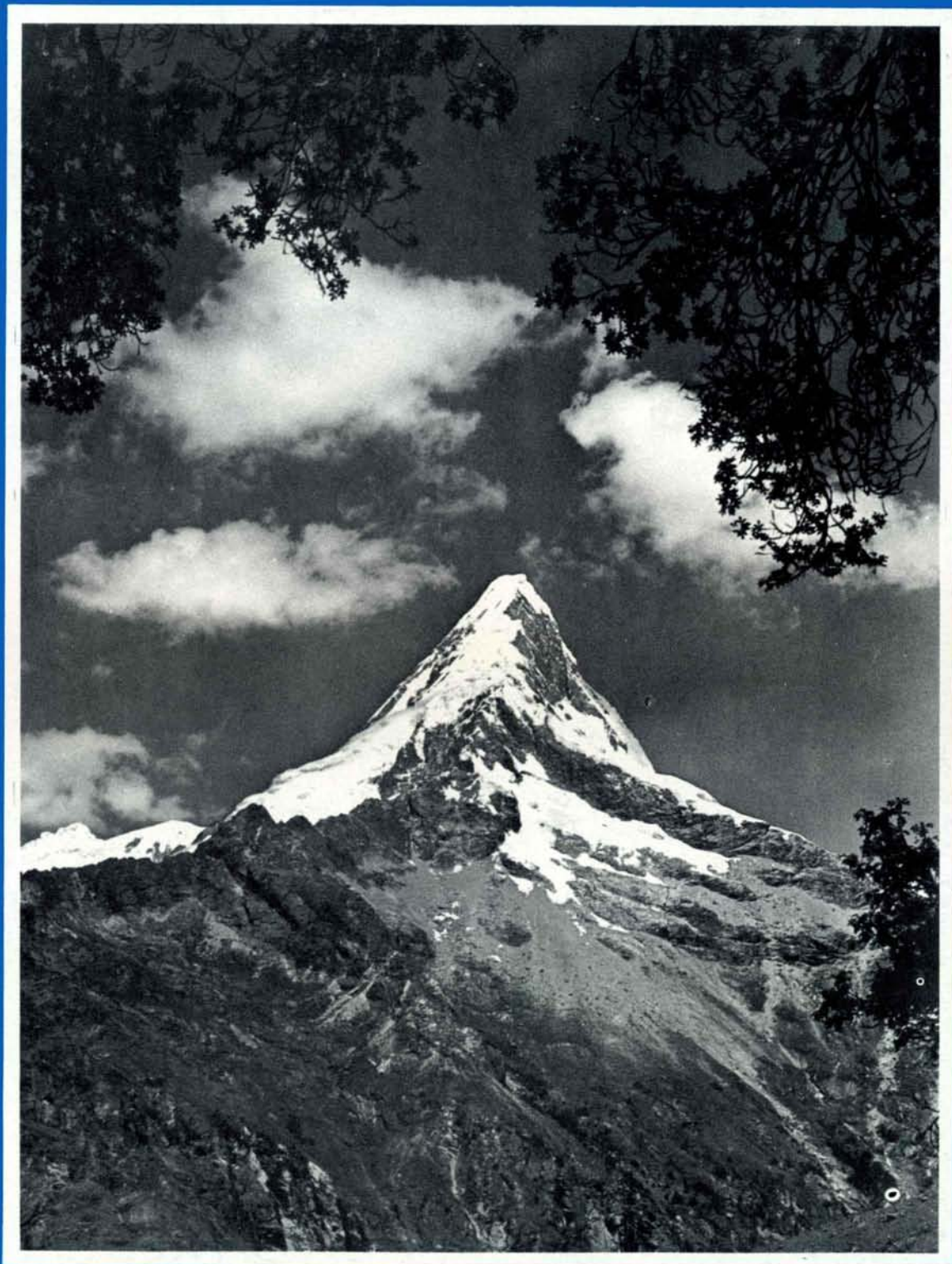
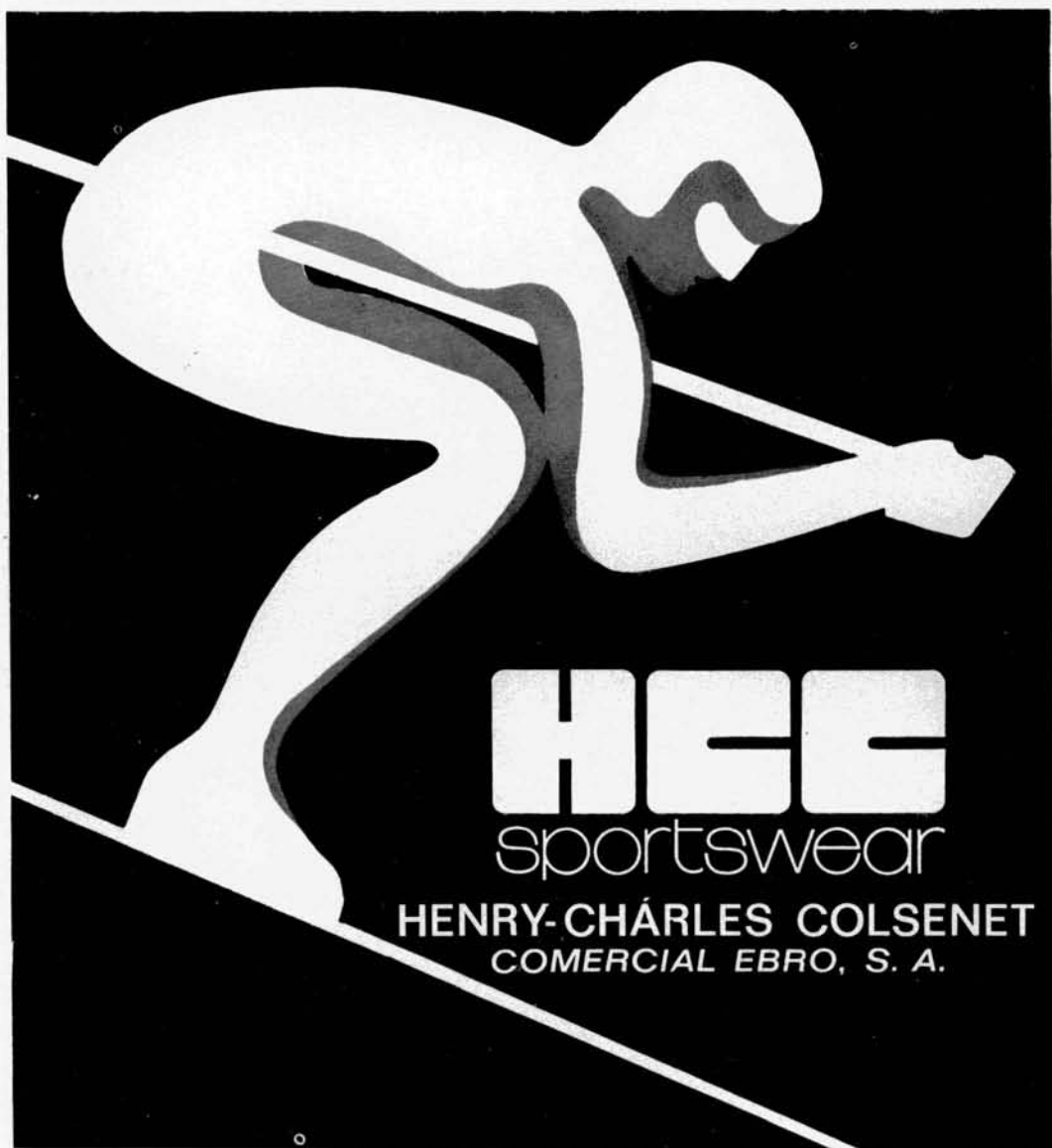

MUNTANYA

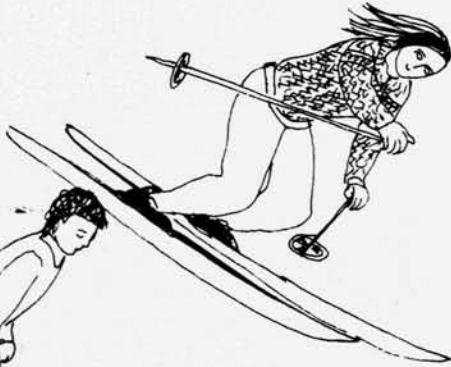
FEBRER 1977

HCC

sportswear

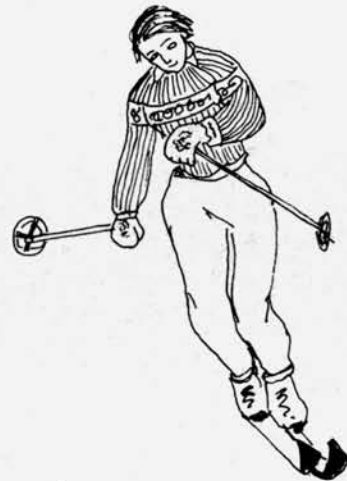
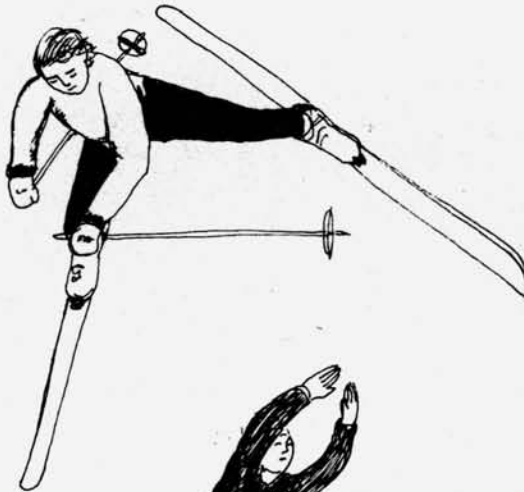
HENRY-CHARLES COLSENET
COMERCIAL EBRO, S. A.

WITTY

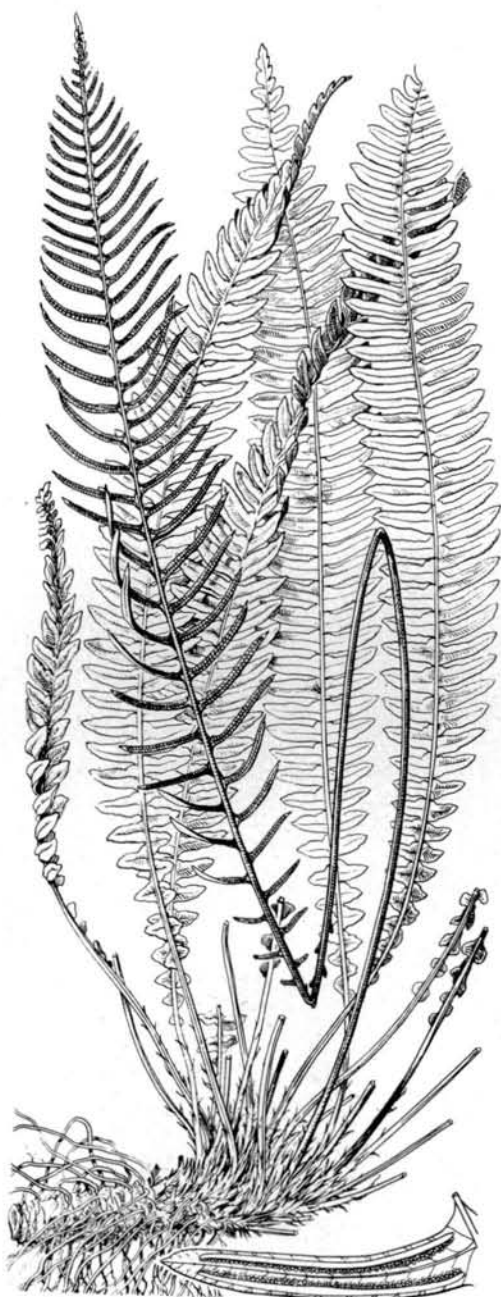
ARAGO, 261 (Junt P. de Gràcia)

BARCELONA

L'ALTA MUNTANYA CATALANA FLORA I VEGETACIÓ

per Josep Vigo i Bonada

Contingut bàsic:

Comentaris sobre els diversos tipus de comunitats vegetals dels estatges subalpí i alpí (pinedes, landes, gespets, molleres, etc.) amb la descripció de les plantes més notables. Idees generals sobre el paisatge pirinenc i, més especialment, sobre les principals característiques de l'ambient d'alta muntanya i de les plantes que s'hi fan.

Il·lustració:

240 fotografies
a tot color

268 dibuixos
(d'Eugeni Sierra)

42 esquemes
i mapes

En venda: a la Secretaria del Centre
Excursionista de Catalunya

P.V.P. 2.000,- pts.
Socis Centre: condicions especials

Editorial MONTBLANC - CEC

**No us
n'estranyeu!
Encara
no ha
visitat
Mañanes**

Mañanes es preocupa
per tothom qui vol practicar un esport.

Li aconsella l'equip complet
més adient entre tota una gamma variada de les millors marques.

Canuda, 26 - T. 318 45 00 - Barcelona-2 / Via Augusta, 103 - T. 217 91 88 - Barcelona-b
Prim, 99 - T. 380 48 21 - Badalona

L'EXPEDICIÓ HIRCA-76

ha estat possible gràcies a la desinteressada col.laboració de:

AMETLLER
BAHER
BIOSCA, Josep Maria
BRU Sports
CÀMPING GAS, S. A.
CEMARKSA
GRÀFIQUES GIL
GISPERT, S. A.
HOECHST IBÈRICA, S. A.
HUGAS, Joan
INDÚSTRIES PONSÀ, S. A.
INDÚSTRIES MURTA, S. A.
KÒNIC, S. A.
KORES, S. A.
LABORATORIS DR. ANDREU, S. A.
LOUIT, S. A.
S. A. NESTLÉ A. E. P. A.
NUTREXPA, S. A.
TORREDEMER, S. A.
TUDOR, S. A.
TXIMIST, S. A.

TOTS ELS COL.LABORADORS DE L'OPERACIÓ CARTES-POSTALS

i l'assessorament tècnic al nostre viatge de

Viajes **FRAM** *Inter, Vida.*

Roger de Llúria, 64 - Tel. 317 55 62 - 317 56 28 - BARCELONA-9

**En les vostres sortides internacionals
feu com HIRCA-76:
utilitzeu el servei de moneda
estrangera del Banc Occidental**

Com a entitat delegada del Banc d'Espanya,
tenim a la vostra disposició els bitllets i divises
necessaris, dins de les normes vigents, per als vostres
desplaçaments i transaccions exteriors.

L'HOSPITALET

c/. Font, 73

Tel. 249 48 67

TARRAGONA

Av. Conde de Vallellano, 113

Tel. 977 - 21 80 50

Ag. n.º 1 (Sant Salvador)

Av. St. Salvador, 132

SANT SALVADOR (Tarragona)

BARCELONA

Ronda de la Universitat, 35

Telèfon 93 / 301 16 00

LLEIDA

Av. General Mola, 21

Tel. 973 - 23 79 47

FIGUERES

Sant Pau, 3

Tel. 972 - 50 50 04

GRANOLLERS

Plaça Barangué, 4

Tel. 93 - 870 03 66

BANC OCCIDENTAL

Patrocinador d'HIRCA-76

una sèrie completa, moderna i eficaç de productes per a afaitar-se

crema
d'afaitar
spray

crema
d'afaitar
amb brotxa

loció per
a abans
d'afaitar-se

loció per
a després
d'afaitar-se

geli-floïd
massatge
balsàmic

Floïd

la línia perfecta per a afaitar-se

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

ANY C Núm. 689 Vol. 86

Febrer 1977

Diposit Legal B. 545 - 1953

Sumari

Redacció i administració:

Paradís, 10 - Barcelona (2)
Tel. 318 62 20

Director: Martí Romero i Rectoret

Assessor tècnic: Ramon Torrents

Maqueta: Josep Nuet i Badia

Secretari: Josep Velázquez i Crespan

Publicitat: Lluís Puntis, Via Augusta, 47-6.º

Col.laboradors: Ramon Pujol i Alsina,
Albert Oliveras, Hermenegild Carreté,
Josep M. Sala Albareda,
Agustí Jolis i Felisart, Josep Abril,
David M. Aloy, Carles Macià, Enric Font,
Josep Girona, Modest Montlleó,
Josep Velázquez Crespan, Lluís Belvis.

Subscripció: 300 pessetes anuals
(sis exemplars) estranger, 400 pessetes;
preu d'aquest exemplar, 55 pessetes
(Comanda de números endarrerits a la
redacció de la revista).

Impressió: Suimpa, Indústria, 110
Barcelona (13)

	Editorial	290
Lluís Belvis	De Paradís 10 a l'Artesonraju	291
H. Carreté	La Quebrada Sacsha	296
J. Altadill	L'intent a la paret NE de l'Artesonraju	308
J. E. Paül	L'ascensió a l'Artesonraju	312
Lluís Belvis	La Cordillera Blanca	316
Lluís Belvis	Generalitats sobre Perú	324
M. Montlleó	Crònica del Centre	330
R. Vila	Crònica alpina	334

La revista "Muntanya" editada pel Centre
Excursionista de Catalunya, es publica
sense cap finalitat lucrativa.

Portada: El Nevado Artesonraju (6.025 m.) ascendit pels
escaladors del Centre.

Editorial

Civisme a muntanya

Molts anys de la nostra vida d'excursionistes els hem dedicat des d'aquest Centre Excursionista de Catalunya a ensenyar a nois i noies com calia anar a la muntanya per gaudir gradualment de totes les satisfaccions que l'excursionisme ens dona.

Al bagatge tècnic hi hem afegit el bagatge cultural de la nostra geografia i la nostra història, tan poc ensenyades a les escoles, i hem vist desvetllar-se molts sentiments patriòtics al contacte vital amb la terra que és la nostra.

Mai no hem volgut servir-nos la muntanya per a nosaltres sols. N'hem cantat les excel·lències, l'hem feta conèixer a molta gent i hem ensenyat tothora a respectar-la i a passar-hi sense deixar-hi senyal.

A la muntanya, nosaltres només som uns visitants, uns espectadors, gairebé uns intrusos on els veritables amos i actors són els homes i dones que encara hi viuen, llurs cases i conreus, llurs animals, les pedres, les flors, l'herba, els ocells, els arbres i les moltes bestioles que hi ha, encara que ben poques vegades les puguem veure.

Ara, al creixent nombre d'excursionistes a qui agrada caminar, s'hi han afegit els cents de mils de persones que cada festa fugen com espaverrats de les ciutats i poblacions grans.

Els uns i els altres s'escampen per tots els poblets, pistes i racons on poden arribar i quan cap al tard se'n tornen a la poluïda ciutat, deixen darrera seu el mateix rastre de paperam, plàstics i brutícia de què fugien en sortir de casa.

Arrossegueu amb ells la misèria de la incultura d'una banda a l'altra, per més diners que puguin gastar en cotxes, motos, benzina i «barbacoes» o resplendents conjunts d'alta muntanya, crampons i piolets inclosos.

Sabem que som molts els qui sortim a fora tant si anem a peu com motoritzats i que patim davant d'aquest panorama. Que veiem amb impotència la magnitud del desastre i malgrat tot encara tenim la fermesa de no afegir les nostres, als munts de deixalles que ostentament ens ofenen. I malgrat tot conservem l'esperança que el nostre gest no és inútil.

¿No ha arribat ja el moment de prendre una actitud decidida?

¿No ha arribat el moment de dir prou a tants prats esmaltats de plàstics, a tants «cims gegants» que veuen com cada estiu creix llur alçada amb uns quants pams més d'escombraries oblidades, a tantes fonts cristallines que només emmirallen les restes abundoses de la costellada familiar, a tantes balmes que generosament

aixopluguen munts de sobres buits de sopes preparades, a tants refugis de muntanya maltractats i voltats una vegada més per les restes, ben escampades, de tot allò que sobra?

I els nostres pobles tan bonics i tan amicalment oberts cada festa als visitants, ¿mereixen el dolorós desengany del dilluns al matí en fer l'inventari de les destrosses ciutadanes per boscos, prats, conreus i camins?

Amics, encara hi som a temps.

Des de les entitats excursionistes sensibilitzarem l'opinió pública, demanant espais als diaris, revistes, ràdio i TV, sensibilitzarem els mestres i pares perquè formin infants nets i responsables, sensibilitzarem les autoritats perquè vetllin pel bé comú començant per tenir nets els carrers de les ciutats. Nosaltres iniciarem la campanya i l'exemple, n'estem segurs, s'escamparà.

MUNTANYA, ja des d'ara és oberta als qui sentin la urgència de resoldre aquest problema que tant ens afecta, als excursionistes, alpinistes, espeleòlegs, acampadors i esquiadors.

Les seves pàgines volen ser testimoni dels millors sentiments col·lectius en aquest temps d'esperança.

LLUÍS PUNTÍS I PUJOL
President del Centre
Excursionista de Catalunya

De Paradís 10 a l'Artesonraju

per: Lluís Belvis

Joan Créixams com a cap d'expedició clogué l'acte presentant els objectius de l'expedició i regraciant tots els qui hi col·laboraren. L'acompanyen el senyor Sorjus, del banc patrocinador, i Agustí Bou, president del Centre. ▼

HIRCA-76

Per a tot alpinista conèixer les serralades andines és sens dubte un objectiu a assolir, que no sempre es converteix en ràpida realitat, per la important despesa econòmica que representa un viatge així. Malgrat això, amb il·lusió tot es pot realitzar per més difícil que ens pugui semblar. Fer una mica d'història dels preparatius que una expedició com Hirca 76 comporta seria potser massa llarg, pel que crec que el nostre recompte pot iniciar-se en l'acte de comiat, a la sala d'actes del Centre. És en aquest moment quan els components de l'expedició ens adonem que tots els esforços realitzats valen prou la pena i que, finalment, la sortida ja era realitat.

Les paraules que durant a l'acte pronunciaren el nostre president Agustí Bou, en nom del Centre i el senyor. Sorjus en representació del Banc patrocinador ens serveixen d'esperó i ens confirmen en aquesta idea. L'amic Joan Créixams com a cap de l'expedició clou l'acte donant les gràcies a tots els col·laboradors i presentant els objectius de l'expedició així com els diferents grups de treball que en foren encarregats.

Els dies següents van ésser els mes neguitosos. Per fi va arribar el 29 de juliol i en un taulell anomenat

Hirca 76, posat gentilmente a la nostra disposició per Viatges FRAM, a l'aeroport del Prat vàrem poder embarcar el pesat bagatge que ens enduíem a Perú. Infinitat d'amics van venir a donar-nos el seu adéu i el desig que tinguéssim molta sort durant la nostra estada en terres peruanes. Al cap de poques hores ja érem tots a Madrid, on vàrem continuar nous tràmits d'embarcament del nostre equipatge, després noves hores d'espera alleugerides pel sopar i la gresca que es fa en aquestes ocasions. Amb un cert retard sobre l'hora prevista, a les quatre de la matinada, preniem l'avió en el qual havíem de travessar l'Atlàntic. Després d'un nou refrigeri vem tancar els ulls per a despertar-nos a la nostra primera escala, Sant Joan de Puerto Rico. Noves escales tècniques a Caracas (Veneçuela) i Bogotá (Colòmbia), on canviàrem d'avió. D'aquí, directes a Lima i ja érem al modern aeroport Jorge Chàvez. Després de la nostra declaració i dels tradicionals tràmits de tota duana, vam sortir al carrer a iniciar els també tradicionals, al menys a Perú, regateigs amb el medi de transport que ens havia de conduir al nostre allotjament a Lima. El dia 31 de juliol començarem una roda inacaba-

ble de visites i gestions. Els resultats no van ésser massa afalagadors, car era dissabte i un gran nombre d'establiments, sobretot els oficials, eren tancats. Per sort vam poder llogar un «expreso» (un microbús) que ens conduiria aquella mateixa nit cap al nostre destí, Huaraz. Aquest viatge vam haver-lo de fer de nit, atès que la carretera es trobava en obres i sols es podia circular després de la posta del sol. Les hores varen passar molt de pressa i a les nou de la nit deixàvem Lima i el nostre cap d'expedició, Joan Créixams, que s'hi quedava per realitzar totes les gestions que no havíem pogut dur a terme. Els participants en aquesta sortida nocturna som la resta de l'equip alpi i un grup de companys de l'equip turístic, que vol fer aquest recorregut. Marxem doncs cap a Huaraz per la popular Ruta Panamericana. El nostre trajecte ens condueix a Pativilca, poble del Departament de Lima, situat al quilòmetre 192 de la Panamericana. La carretera en aquests primers trams se'ns ofereix voltada de camps de sucre i corre paral·lela al riu Fortaleza, fins a passar Chancayan i Charquitambo. Uns quilòmetres després de Chancayan, la carretera comença a pujar les pri-

foto: J. Altadill

meres estribacions de la Cordillera Negra. A poc a poc, a mesura que acaba la nit, les crestes dels llunyans «nevados» comencen a emergir de la soledat del paisatge andí. Són les nostres primeres visions de les muntanyes del fantàstic Callejón de Huaylas. Tan aviat com creuem Conococha, poble siutat a 4100 metres d'altura, comencem a descendir cap el Sud i fem la nostra entrada al Callejón: en aquest moment encara érem a uns 180 quilòmetres d'Huaraz. Lentament va naixent el dia i el fred de la matinada es fa notar. Malgrat això no l'arribem a sentir, admirats per la fantàstica sortida del sol sobre els cims nevats; realment aquest és un espectacle indescriptible.

Arribem a Huaraz, població situada a 3060 mtes. sobre el nivell del mar i amb una població d'uns 30.000 habitants, ciutat d'estil colonial que va quedar quasi totalment destruïda l'any 1970 a causa del terratrèmol que afectà tot aquest departament. Actualment es troba en fase de reconstrucció. És la capital del Departament d'Ancash. Hi fem una parada obligada per tal d'efectuar di-

verses compres i contractar un portador i un cuiner. L'ambient al mercat d'Huaraz és formidable, és tota una festa de color i d'olor. Aprofitem per fer algunes fotografies, malgrat que un dels nostres és amenaçat amb pedres en el moment d'anar a disparar la seva màquina.

Ens ofereixen tota mena de fruites tropicals i no podem resistir la temptació de tastar-ne: unes esplèndides pinyes americanes. Les gestions a fer són moltes, per això decidim que tres membres de l'equip alí restin a Huaraz fins a la nit per a arreglar tots els afers pendents. La resta segueix el viatge fins a Caraz ja que el xòfer de l'expresso ha de tornar urgentment a Lima. Mentrestant, a Huaraz arribàvem a un acord amb el portador Floriano Solano i el seu amic i col·laborador Pompeyo Vargas, futur cuiner del nostre Camp Base. Vam signar un contracte seguint els costums del país i ens acomiadarem fins al matí següent, que destinàvem a enllestir les darreres compres d'alimentació fresca. A Caraz aprofitem el temps i acondicionem els paquets, oportunament classificats

per tal de poder-los transportar en ases cap al nostre futur campament. Caraz és la ciutat més important de les situades al nord del Callejón, es troba a 2.285 metres i la seva població és d'uns 6000 habitants. Com Huaraz, també es troba en vies de reconstrucció a causa del terratrèmol de l'any 1970.

El dia 2 d'agost a primera hora del matí, arriben procedents d'Huaraz els nostres amics Floriano i Pompeyo. El camió que hem llogat per transportar tot l'equip ja és a punt i espera el moment de la sortida davant el nostre hotel. Sortim cap a Sacsha, nom quètxua del poble de Santa Cruz. El paisatge que els nostres ulls contemplen cada cop és més grandios; si abans ens havia meravellat el cim de l'Huandoy ara se'ns ofería, fantàstica, la silueta del Nevado de Santa Cruz. De Caraz a Santa Cruz la carretera puja trams de grans pendents i tenim oportunitat d'observar, al fons de la vall, el pas del riu Santa amb un teló de fons admirable com és la Cordillera Negra.

Ja som a Sacsha; després de dues hores de donar voltes ens trobem davant la impossibilitat de partir per l'escassetat d'un bestiar disponible, ja que la majoria es troba ara acompanyant un «trekking» d'alemanys. Parlem llargament amb el senyor Huaman, propietari a Sacsha d'un important nombre d'ases, el qual ens va comentar la seva estada com a guardià de campament durant l'expedició als Pucahirca realitzada pel Game-Basc l'estiu passat. A fi de convèncer-lo amb raons de pes, li vam oferir un raonable augment de la nostre oferta per tal de poder sortir el més aviat possible, és a dir el matí següent a primera hora. Mentrestant, a una esplànada situada als afores de Sacsha tenim el material voltat per la mainada que observa tots els nostres moviments. Forçats per la nostra obligada espera aprofitem per acondicionar-ho tot i fer un nou repàs. Així també tenim l'oportunitat de fer nous amics entre aquesta gent. Segons el

foto: J. Altadill

L'equip alpi, a Hirca-76. Al darrera: Joan Créixams, Jaume Altadill, Joan Germà Casola, Lluís Belvis, Josep Casanovas, Josep Lalueza i Enric Ribot. Al davant: Kildo Carreté, Josep E. Paül i Eduard Rodríguez (de dreta a esquerra mirant la fotografia).

Pompèio, cuiner, i Florian, portador. Dos col·laboradors formidables a Hirca-76. Mai no n'oblidarem el comportament fidel i honest que vetllà sempre pels interessos de l'expedició. Dos amics més del Centre, al Perú.

programa que havíem traçat a Barcelona anàvem un dia avançats. Aquesta mateixa tarda vàrem aprofitar per a fer una petita excursió i poder fer unes fotografies a la serralada.

Ens ofereixen uns fulls de coca i cervesa peruana. Són els darrers contactes amb la civilització. A primera hora del matí següent sortim camí de la quebrada amb gran part dels paquets carregats sobre quinze ases i la resta sobre les nostres espatlles; volem que l'aclimatació a tot sigui més ràpida. Tenim uns petits símptomes de diarrea que anem tractant degudament amb productes de la nostre farmaciola. El temps sembla estable a Santa Cruz, no així a l'interior de la Quebrada on cada tarda tenim unes hores de pluja. La pujada és forta i la calor intensa, però tot això és compensat amb la immensa alegria que sentim de trobar-nos per fi a la muntanya. Un cop a la llacuna Chica decidim de passar-hi la nit car els nostres traginers ens aconsellen aquest lloc com el més adient, ja que hi ha aigua i menjar per als ases.

Al matí ens llevem a primera hora i carreguem novament els ases, tota

una cerimònia ja que el bestiar es resisteix ben sovint a ésser carregat i tot això s'allarga infinitament. Dues hores de camí i ens trobem la llacuna Grande, situada a una altura de 3900 metres on decidim instal·lar un campament provisional que ens ajudi en la nostra aclimatació i alhora per a la prospecció de possibles itineraris d'ascensió al Quitara-ju i a l'Artesonraju.

El dia 4 d'agost arriba en Joan Créixams acompanyat del matrimoni Roca i de l'amic Morales que també havia pujat amb nosaltres i coneixia el lloc on teníem el campament.

El dia 5, quatre de nosaltres vam iniciar la instal·lació d'un primer camp d'alçada a 4.480 metres amb la intenció de poder assolir diversos cims de més de cinc mil metres que formen un esplèndid cercle, tancat amb el nostre objectiu, el cim de l'Artesonraju. D'aquesta manera podrem anar realitzant el pla d'acclimatació que ja dúiem elaborat des de Barcelona. L'endemà, donat al mal temps i un general mal de cap que tots sofrim motivat per manca d'acclimatació, el grup decideix bai-

foto: J. Altadill

xar novament al Camp Base.

Aquest matí la resta dels components el vam dedicar a traslladar material al peu de la Quebrada Artizan, situada a uns 4100 metres d'alçada, lloc on teníem prevista la instal·lació definitiva del Camp Base. El transport d'aquest dia va ésser molt lleuger ja que no disposàvem d'ases, així que bàsicament vam pujar a instal·lar les tendes canadenses i el material personal més imprescindible.

El dies posteriors els vam dedicar a la instal·lació definitiva del Camp Base amb l'equip necessari per a la nostra estada. Realment les nostres previsions havien estat massa optimistes ja que no vàrem comptar massa amb el mal temps i atesa la tònica d'aquest dies és més que previsible que durant els propers segueixi la maltempada i ens vegem obligats a estar tancats dins les nostres tendes. Això fa que consumim molt de pressa determinats productes alimenticis, i, doncs, que el nostre portador hagi de baixar urgentment a Huaraz per fer noves provisions.

Més dies de mal temps però ens cal no aturar el nostre pla d'acclimatació per la qual cosa decidim pujar a recollir les tendes que dies enrera havíem deixat instal·lades pels nos-

*El niu de material situat a la cota 4.850 m.
Joan Créixams filma l'evolució d'una de
les cordades en ascendir la bretxa.
E. Ribot, a punt de marxa cap a la cara
NE. de l'Artesonraju* ▼

tres companys al tram final de la morrena de la quebrada Artizan ja que ara veiem molt clar que hem de centrar tots els nostres esforços per tal d'aconseguir l'ascensió a l'Artesonraju car el temps no ens permet de realitzar massa floritures i cal anar reconeixent i descobrint les veritables característiques de l'itinerari que ens pugui conduir al cim. Un cop tenim desmuntat aquest petit campament, sortim decidits a guanyar altura per una aresta situada per damunt mateix del nostre campament i ens situem a uns 4850 metres en una zona que ens sembla ideal com a lloc per a la instal·lació d'una tenda que ens farà de niu de material i com a veritable punt de sortida per a l'exploració dels dos possibles itineraris, un per l'aresta S.E i l'altre per la cara N.E. Per altra banda, amb la instal·lació d'aquest niu de material ens estalviem de pujar i baixar un determinat material que sols utilitzarem a partir del nostre contacte amb el gel. També, si el mal temps continua, podrem anar proveint el niu de les suficients racions d'altura que només consumirem a partir dels 5000 metres. Treballem molt a fi de poder fer una petita plataforma que ens aculli la tenda que ens farà de niu, car estem al mig d'un caos de roques immenses. No hi ha res més i l'elecció no podia ésser una altra ja que seguint aquesta mateixa carena, a uns cent-cinquanta metres de desnivell, ens trobem ja amb els primers penitents i ja a partir d'aquest punt no deixem el gel.

Per arribar en aquest emplaçament des de el lloc on teníem instal·lades les tendes, hem hagut de pujar per un terreny molt descompost. Un cop podem enfilarnos a l'aresta, la inseguretat desapareix ja que aquí la roca és ferma i sols és qüestió d'anar guanyant altura.

Per fi ens llevem amb el temps una mica més bo que de costum, l'aclimatació aconseguida en els dar-

foto: J. Alted III

ters dies per tots, quasi bé és completa. Sortim cap al niu de material, la moral és alta i avui tenim l'ocasió i la intenció d'atacar el cim pels dos vessants estudiats durant els darrers dies; per l'aresta S.E. sortim tres cordades i per la cara N.E. un equip de dos que intentarà l'ascensió a l'estil alpi.

Un altre equip de dos restarà al niu de material a fi de poder filmar

les evolucions de les cordades i en constant comunicació amb el ràdio-telèfons amb el Camp Base per si sorgia cap contratemps.

Fins aquí les impressions de la primera part de la nostra estada a les quebrades de Santa Cruz i Artizan. Altres companys, amb més detall, parlaran de la Quebrada Santa Cruz, l'intent a la cara N.E. i l'ascensió a l'Artesonraju.

La quebrada Sacsha, avui, quebrada Santa Cruz

per: Kildo Carreté

Després de moltes peripècies i contratemps de tota mena, aconseguim arribar a l'altiplà damunt del qual s'assenta el poblet de Santa Cruz, on unes casetes construïdes amb la terra del país, intenten agrupar-se entorn d'un simulacre de plaça, lloc on el nostre sofert camió i els seus no menys soferts ocupants acaben de trontollar, després de guanyar uns 800 metres de desnivell, pujant sempre per una pista molt dolenta. El camió ha d'aturar-se ben sovint, per travessar barranqueres mig esclavissades. Per sort nostra, el conductor puja molt sovint a Sacsha i ja deu saber quan la pista acceptarà el pas del vehicle.

Els turismes no hi poden pujar, si és que pensen retornar a la vall del riu Santa. Encara mig estabornits, descarreguem l'equipatge i tot seguit comença la peregrinació a la recerca d'animals de càrrega, contratemps que ens retindrà a Sacsha. Plantem les tendes dins un pati i, estoicament, tothom espera l'arribada dels imprescindibles burrets. Aprofitant les darreres llums d'un crepuscle nítid i fred, els companys s'escampen pels voltants. Amb en Josep Casanovas, ens encaminem cap al cementiri, acompanyats per unes simpàtiques nenes que s'ofereixen com a improvisades guies i, plegats, pugem al turó que domina tot aquest altiplà i també la sortida de la vall de Santa Cruz. El nostre observatori (3.166 metres) està senyalat amb un Via Crucis, que comença al cementiri, a uns 10 minuts des d'aquesta inesperada talaia i que ens descobreix, en direcció N.E. i molt enlaire, la piràmide sumital del Nevado Santa Cruz Sud, de 6.259 metres, coneguda també con Señal Pucaraju. La piràmide és vestida d'unes arestes perfilades als vessants W i SW, ben visibles gràcies a la llum crepuscular. Aquesta muntanya quasi màgica emergeix entre el cerro Carhuallun, al N. i Pomabamba al S., alts d'uns 5.000 mts. i totalment desprovistos de neu, però tenyits ara d'un color gairebé violeta. Aquests dos «cerros» estan

dividits per la quebrada de los Baños, barranc que davalla 2.000 mts. en un recorregut inferior als 5 Km., per anar a morir prop de Baños de Huancarhuas, manantial d'aigües termals perdut en aquest racó de Huaripampa.

El teleobjectiu de 400 mm. permet de captar aquesta visió amb un efecte lluminós que sorprèn, ja que la darrera llum crepuscular il·lumina la piràmide del Santa Cruz Sud amb tons roses, després rogencs, arribant talment a semblar una muntanya de foc on pren un especial relleu l'aresta S.W., tota plena de volades viseres. De retorn al poblet, dirigeixo un darrer esguard a la Quebrada Santa Cruz que com la seva veïna de los Baños, sembla tallada per un cop de destrat gegantina. És per aquesta boca de llop ara tota fosca, que demà s'enfilaran deu homes tan plens d'entusiasme com d'incògnites.

La Quebrada Sacsha, avui Santa Cruz, és una de les més llargues de tota la Cordillera Blanca i els seus vessants són nodrits per les aigües de nombroses geleres, invisibles des de baix. El pol d'atracció d'aquesta vall rau en els cims que l'envolten, alguns de més de 6.000 metres i d'altres que, sense arribar-hi, presenten també unes dificultats unides a una bellesa que justifica per ella mateixa el llarg viatge de qualsevol expedició. En els pocs dies que fem d'estatgers a la Quebrada, ens creuem amb japonesos, sudafricans, alemanys, nord-americans... i d'altres que passen sense dir ni piu, de la poca bufera que els queda.

Santa Cruz és un dels llogarrets humans on s'ha establert l'home per a aprofitar la minsa fertilitat dels alluvions subministrats per la quebrada. Aquest con de dejecció està graonat i l'home n'aprofita els marges canalitzats i conreats, plantant-hi a les voreres una espècie d'eucaliptus adient a l'alçada del lloc. Els poblets de la rodalia són: Santa Cruz, Cuncash, Conay, Ayapapecan i Cashapa; tots ells amb pocs habi-

tants i moltes criatures. No els manca un lloc a l'escola rural, que funciona els matins, en jornada intensiva, ja que els nanos han de caminar uns quilòmetres per aprendre de lletra. Ací, com arreu del Perú, l'ensenyament és gratuït, des de fa molts anys. La Quebrada Sacsha és una de les més llargues de tota la Cordillera Blanca, amb una extensió d'uns 22 Km. i un desnivell de 2.000 metres, des del collado Unión fins les primeres cases de Cuncash. Un antiquíssim camí de ferradura remunta tota la quebrada, travessa el coll de Punta Unión i tota la cordillera per passos que ratllen gairebé els 5.000 mts., passant per la quebrada de Huaripampa i després la Q. Morococha, per creuar finalment el coll de Yurac-Uran a 4.900 mts., magnífic mirador que parteix el Chacaraju i el nus Chopicalqui Huascarán. El camí continua cap al Parc Nacional de Huascarán i, a les dues il·lacunes de Llanganuco (Orcon Cocha i Chinan Cocha), acaba aquest periple andí, connectant amb la carretera que puja d'Hungay. Aquest recorregut Santa Cruz-Yungay, té una durada de vuit a deu jornades i ha esdevingut la travessa clàssica dels andinistes amb ganes de caminar. Guies del país, acompanyats per animals de càrrega, faciliten aquesta travessa de gran categoria, en què fins i tot es pot assolir un cim nevad, el Pisco.

Els afluents principals del riu Santa Cruz són, al N. i seguint aigües amunt: Quebrada Paccharuri, alimentada pel vessant S.W. del Nevado Santa Cruz S. i cerros Pomabamba; aquesta quebrada dona les aigües al riu Santa Cruz d'una manera molt estrepitosa, produint la bella catarata Paccha, alta d'uns 100 metres i mig camuflada per l'espessa foresta del lloc.

Aigües amunt trobem el torrent Quitachoca, alimentat per la gelera Sud del Quitaraju. Ací la nostra quebrada s'eixampla i permet ja de descobrir les serralades que ens estan ofegant pertot arreu. L'afluent més cabalós i darrer d'aquest vessant és

Campament instal·lat a les voreres de la Laguna Grande (cota 3.900 m.) Al fons, el bell cim del Quitaraju. ◀

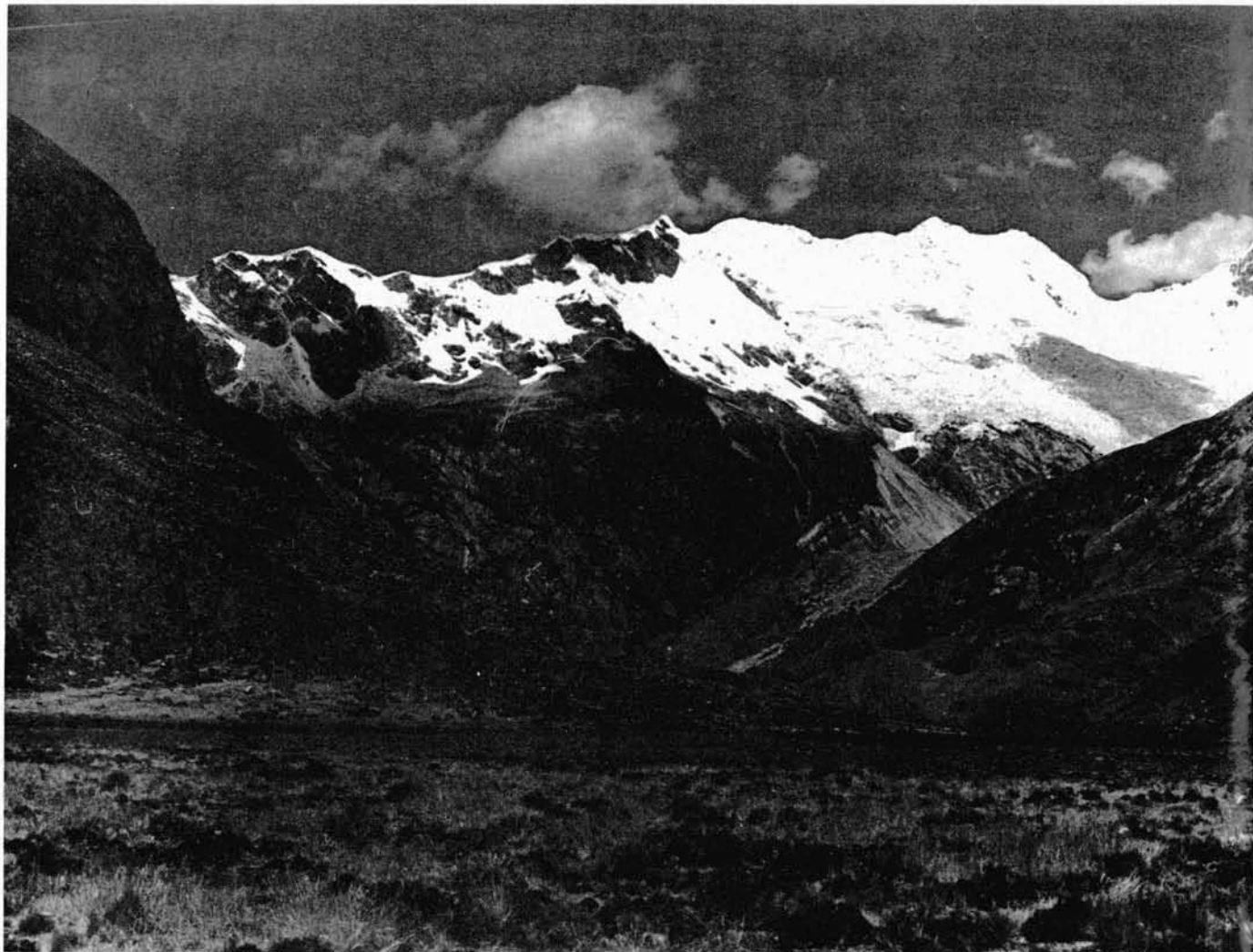
l'Arhuaycochb, collector hidràulic del majestuós Alpamayo, Quitaraju Est, Pucahirca W. i Rinrihirca. La conca del barranc Arhuaycocha és oberta, planera i amb un amfiteatre de la Natura que pot complaure el muntanyenc més exigent. La visió de l'Artesonraju ens descobreix la tercera de les piràmides nevades que poden ésser: Alpamayo-Pucara-ju o Santa Cruz S.-Artesonraju. Fins al Collado Unión ja no hi ha cap afluent d'importància, sols el collector de la llacuna del Taullicocha, i a les escurrialles del vessant S. del Pucahirca S.

Els afluents, al marge Sud del riu, són més escadussers, si n'exceptuem la Quebrada Artizón o Artesón, alimentada per la conca N. del Artesonraju.

Flora i clima de les regions naturals més elevades del departament d'Ancash

La regió natural més enlairada comença als 4.800 mts. sobre el nivell del mar, enfilant-se fins als cims més alts del Perú (Huascarán 6.768 metres). S'anomena JANCA, que en llengua Cauqui significa «blanc», pronunciant-se també amb les variacions Janga i Yanga, com és ara: Yanganuco o Janganuco, nom que hauria hagut de tenir el pic nord del bicèfal Huascarán. A diversos llocs del país també es fa ús dels mots GATA, RAJU o RASU, per assenyalar els cims elevats, com ara: Ausangaste, Rasuvilca, Artesonraju, entre molts d'altres.

La flora de la regió JANCA és minúscula, estant constituïda especialment per poques molles i molts líquens. També es presenta la Festuca i algunes herbes de flors blanques, majors que la seva tija. Però la més important de totes les plantes d'aquesta regió és la Yareta. La Yareta (o Yarita Azorella yarita) és una planta umbel·lífera molt atapeïda, tant als troncs com a les fulles i inflorescències, formant coixins convexos, molt durs i compactes, de forma semblant a la nostra colli-

flor. És de color verd maragda quan la planta té vitalitat i gris terros, una cop seca. Els coixins de yarreta atenyen fins a un metre d'alçada i un diàmetre variable, segons l'edat. Suporta temperatures inferiors als 25° i pot romandre coberta de neu durant molt de temps. La nostra tenda niu de material muntada damunt la tartera de l'Artesonraju, a uns 4.700 mts. i prop de la gelera, estava a tocar d'un vertader jardí botànic en plena Janca, mercè a uns aiguamolls pròxims a la tenda. Aquesta circumstància ha permès d'obtenir-ne una col·lecció fotogràfica de moltes, líquens i flors minúscules, a més de la Puya Ray-

mondi, més menuda que la de la Puna.

Clima de la Janca. — El clima d'aquesta Regió és excessivament rigorós per a l'home. Les anotacions obtingudes els dies 2 i 3 de novembre per membres de l'Expedició Universitària Peruana són: temperatura màxima promig al sol 15°; temperatura màxima a l'ombra 8°25; mínima a l'ombra —8°25 i mínima al sol —3°. Velocitat mitjana del vent: 5.25 mts. per segon. Grau ipsomètric: 82 o/o. No ho comparem amb les temperatures extremes sofertes pels nostres companys al Campament I, instal·lat en una bretxa en la cresta de l'Artesonraju, atès que

aquesta fou una situació extraordinària. Ara baixarem la Regió Puna, situada dels 4.000 mts. fins als 4.800 metres. En aquest marge d'alçada hi teníem el nostre Camp Base. La temperatura mitja anyal és superior als 0° i inferior als 7°, amb mínimes absolutes entre el maig i l'agost, oscil·lant entre 9° i 25°; aquesta és la temperatura més baixa registrada al Perú (Sumbay, juliol 1961: 25°).

Regió Suni. — Aquesta regió natural s'alça des dels 3.500 mts. fins als 4.000 mts. damunt el nivell del mar i la flora hi és molt representada per moltes, cactus minúsculs, herbes, arbusts i també alguns arbres.

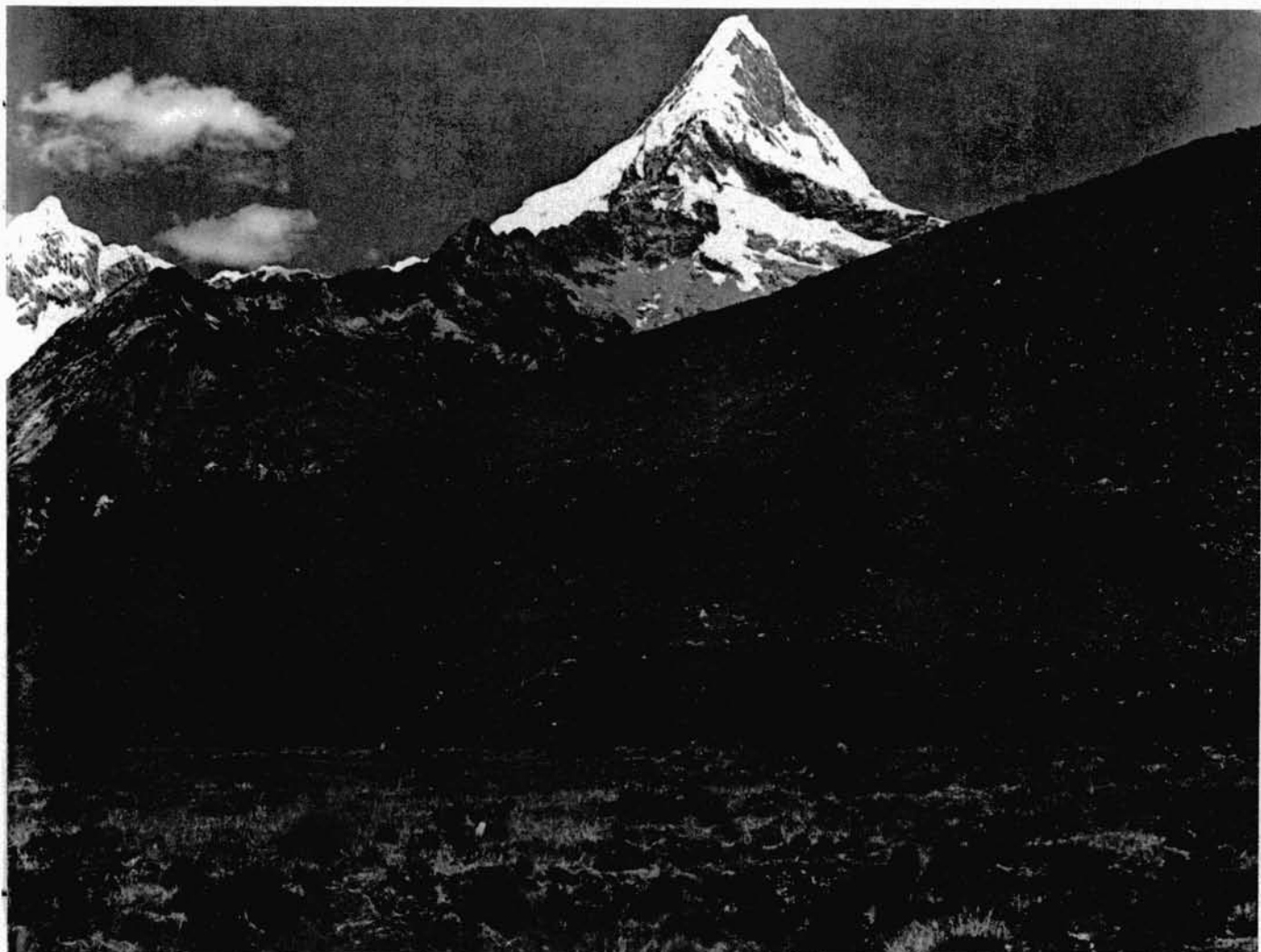

foto: J. Altadill

A les valls comprimides entre els alts cim andins, que excepcionalment solen ésser planeres, la vegetació espontània hi és escassa, petites taques arbòries més aviat raquítiques així com gramínies poc significatives i una minsa varietat d'arbusts llenyosos, constitueix la flora que ens envolta durant la nostra estada a la capçalera de la quebrada Sacsha, batejada modernament amb el nom de Santa Cruz. Entre les plantes silvestres, hi ha la Gueagüea i la taya-taya (*Lepidophyllum*), arbust aplanat que té la facultat d'actuar com la nostra teia, puix que crema fàcilment fins quan és tendra, per la quantitat de resina que

posseeix. La taya-taya, de flors blanquinoses, i la guea-guea de flors grogues, produeixen llavoretes que tenen adherits uns filaments plumosos ben lleugers, que amb l'impuls del vent són transportats a llargues distàncies, facilitant-ne l'expansió arreu de la regió Suni.

El Quinual (*Polylepis racemosa*), anomenat també quenyua, el trobem en forma d'arbust o d'arbre, que de vegades presenta unes soques ben gruixudes i una alçada igual a la dels nostres pins mediterranis. Les branques, però, solen ser recorgolades, turmentades per una climatologia ingrata. La superfície de l'escorça és brillant en alguns sectors i en

d'altres es desprèn en tires de color fosc (terrós), formades per l'acumulació de nombroses làmines transparents, semblants a fulles de paper seda, constituint un abric pluviós entorn del tronc. Les fulles són d'un verd brillant, més grans quan l'arbre creix en terreny humit. La fusta és completament blanca i molt dura. El nostre Campament Base, instal·lat a uns 4.150 metres d'altitud, estava voltat d'aquests fantasmagòrics arbres de formes poc imaginables, branques arran de terra cobertes amb molses multicolors i també paràsits de flors vermelles, adherides a les branques més ufanes.

El Taulliraju i part del Collado Union (4.750 m.). Al peu de la Quebrada, la zona coneguda com Taullipampa. A primer terme, un magnífic exemplar de la planta Puya Raimondi.

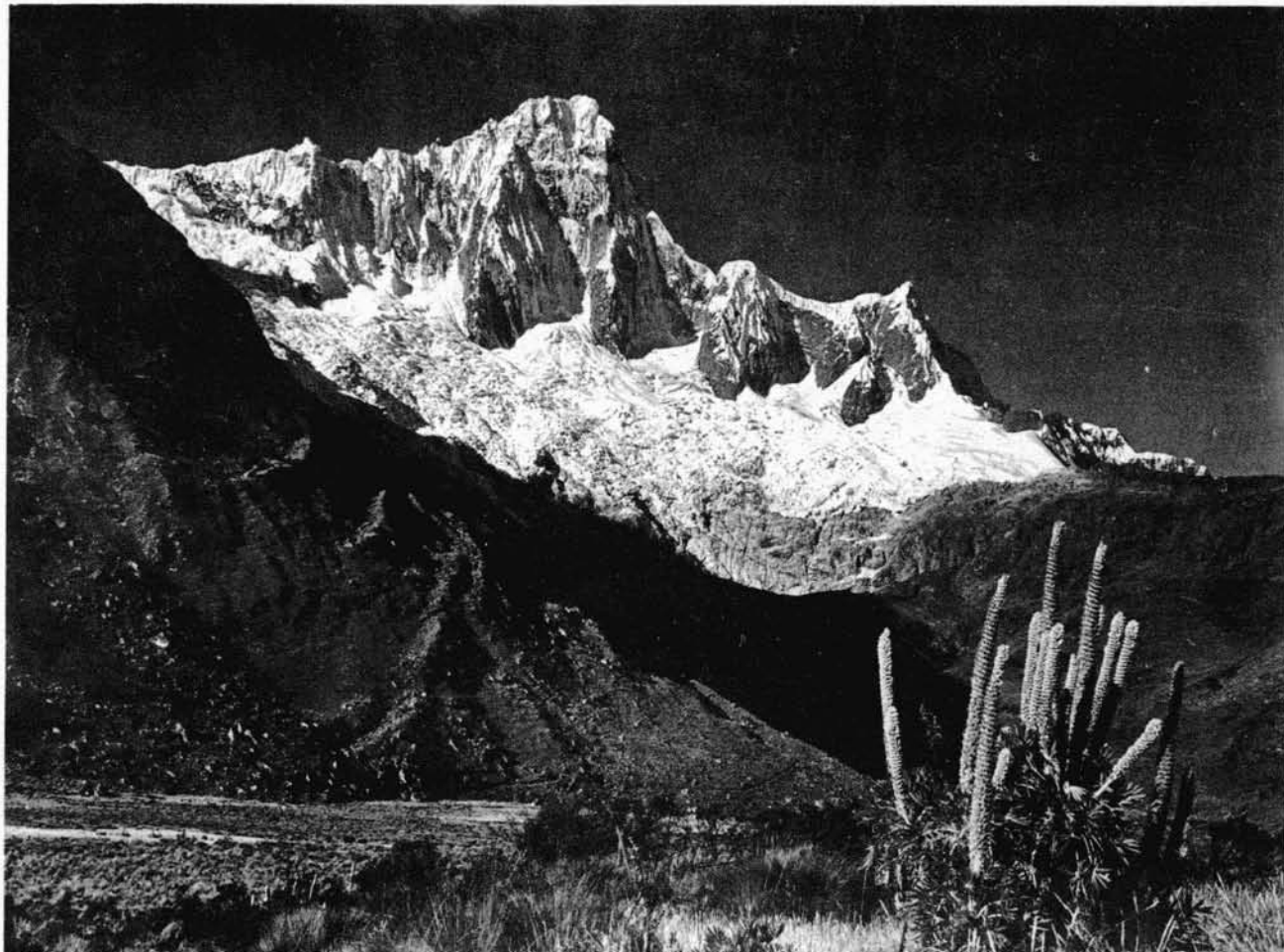

Foto: J. Altadill

El quisuar, el quishuar i el coll són tres espècies de Buddleies: *B. Incana*, *B. Globulosa* i *B. Coriàcia*. Es caracteritzen per les fulles verdes d'anvers gris platejat, particularitat que els ha donat el nom de «yurac-huajta» que vol dir «espasa blanca», al·ludint l'anvers de les seves fulles. La seva fusta és molt demandada en construccions i com a combustible, enfilant-se l'espècie «colli» fins als 4.000 mts.

El saüc (*Sabucus Peruviana*), anomenat ací rayàn o layàn, l'hem vist prop dels llocs habitats, però supersticions de la gent del país, priven de menjar-ne el fruit, en profit dels ocells.

La Cantuta o cantua, o cantu (*Cantua Buxifolia*) és un arbust de petites fulles coriàlies i corol·les tu-

biformes. Les flors, de diversos colors es disposen agrupades i pegen gràcilment de les branques. En predominen tres colors: crema, rosa i porpra; aquest darrer correspon a la planta que per antonomàsia rep el nom de «cantu» o flor sagrada dels Inques. Finalment farem un breu esment del vegetal més important de la Regió Suni; el soni o suni (*Chusquea* sp.). Es diu que antigament fou aclimatat, fins a fer-lo viure a 4.000 metres, i sembrat formant un gran clos, destinant-lo a guardar com a esponja gegantina, l'aigua fluvial que ací cau en quantitats apreciables. Els matolls de *Chusquea* emagatzamaven aigua «penjada», regularitzant-ne el curs als rius proporcionant aigua tot l'any als pobles de la regió Quecha i, el

més important, impedia la producció de «huaycos» i avingudes. Avui aquest matoll semblant als nostres «fanals» s'ha refugiat als llocs alts i humits, amarats d'aigua com són les pampes de la quebrada Sacsha, on els aiguamolls són un parany quan volem fer drecera. Per tal de no prendre un bany de peus constant, hem de brincar de matoll en matoll com si es tractés de petites illes.

Impressions del nostre pas per la quebrada Sacsha

De bon matí, tot és moviment al campament improvisat al mig del pati d'un veí de Santa Cruz. Els companys es mouen entre gallines i conills, traginant els paquets prop dels burrets disposats estoicament

a rebre la càrrega de menys de 50 quilos, càrrega inestable i mal ferma da amb uns lligams fets amb trenes de llana. Ací tot es resol amb la llana, filada per les dones del país mentre guarden el ramat i cuiden l'infant carregat a la seva esquena entre fardells i mocadors, naturalment de llana. Tothom camina amb nerviosisme per entre els llogarrets a l'entrada de la quebrada Sacsha, tots voldríem conèixer a la fi, aquesta raconada de la Cordillera Blanca i els sentinelles que la guarden.

La quebrada Sacsha es presenta estreta i amb un fort desnivell en el seu terç inferior, ja que la cota 2.800 mts., en deixar Cuncash, inici de la quebrada, és superada fins als 3.750 mts. al lloc de Llamacorral, 9 km. més amunt. Fa més d'una hora que pugem pel congost, quan una remor llunyana ens desperta de la monotonia, descobrint a la nostra esquerra una catarata que salta el mur gairebé inaccessible del cerro Coyal. Aquest salt és la catarata Pacsha, que baixa de la quebrada Paccharuri, encaixada entre els «cerros» Pomabamba i Chuchurumí.

La quebrada Paccharuri és l'accés natural al repeu Sud del pic Nevado Santa Cruz, conegut també com Señal Pucaraju. És el més alt de la trilogia Santa Cruz i la seva silueta és impressionant des del poble que en porta el nom, puix es dibuixen, esveltes, dues de les tres arestes que enformen, quasi geomètricament, la piràmide sumital, de 6.259 metres.

Atesa la gran dificultat que presenten els contraforts pròxims a la catarata Pacsha, desistim d'explorar la conca del Paccharuri, com aproximació al Pucaraju pel vessant S.W. i pel coll que la uneix al Quitaraju.

El camí per la quebrada Sacsha prossegueix amb lentitud i a cada pas hi ha mostres del terratrèmol de 1970. El terreny és solcat per grans esllavissades despreses de centenars de metres més enlaire i l'amplada n'ha esborrat l'antic camí de ferradura en més d'un km. Actualment el camí creua aquests pendents inestables on tot és sauló i

rocs de tota mida. Les altes parets de la quebrada orientades al Sud, estan totes vestides de flors vermelles, tot esgarrapant com paràsits la pedra dels cingles i el llit de la quebrada. Els escassos plans són aprofitats per l'home, que hi planta patates, limitant les esquistes propietats amb murs de còdols. Val a dir que aquets murs ocupen tanta superfície com el terreny aprofitable, recordant-me aquells marges, ja abandonats, de les nostres aspres terres de la Catalunya pobra.

A Japiac Huayta la quebrada s'obre i el desnivell desapareix. Entrem a la zona d'aiguamolls suaument graonats que no permeten de descobrir què hi haurà més amunt. Encara no hem vist cap cim nevad, sols al fons de la quebrada hi ha el senyal que serà el nostre guaita constant: el Taulli-rajú, plantat al capdamunt de la quebrada i cobert de gel. A l'entrada, de fosc, descobrim a la dreta del camí unes cabanes voltades de petits murs de pedra. És Chuapicorral, un aixopluc construït ara farà uns deu anys per a abrigar els treballadors encarregats de construir un pas regulador a la sortida de la llacuna Chica. Ens separen encara 3 km. de mal camí abans no arribarem a la llacuna Grande i aquest trajecte cal fer-lo amb precaució entremig de grans blocs de granit caiguts dels cims amb el terratrèmol que assolà el departament d'Ancash. Ací tampoc no hi ha camí. Hem, doncs, de pujar i baixar cercant el pas menys dolent, assenyalat ben sovint amb els fems deixats pels animals de càrrega. Una volada de còndors ens fa veure les restes d'un ase víctima d'aquest laberint. A la fi trepitgem terreny planer i descobrim també les crestes cime res del Quitaraju entre l'esclatxa de la quebrada Quitacocha. Som a la capçalera de la llacuna Grande, a 3.875 metres d'alçada i ací s'installa el primer Campament d'exploració, amb una durada d'uns tres dies i protegits del vent que baixa acanallat per la quebrada gràcies als arbusts que ens volten. A la vista de

les muntanyes sembla que tothom s'anima i els comentaris van directament a la cuina.

En Pompèio Vargas entra en acció preparant una cuina de campanya en pocs minuts, mentre un dels tra giners s'escapa cap als meandres de la llacuna retornant-ne amb uns penjolls de truites salmonades, pescades qui sap com. El que no aconsegueix és de caçar uns ànecs que s'entretenen cercant cucs. No tothom en sap, de caçar ànecs a cops de roc!

Ja som a uns 16 km. de Cuncash i la pujada d'aquests mil metres de desnivell ens ha resultat fatigosa per la manca d'aclimatació i per l'alimentació irregular ja des de la sortida de casa, provocant irregularitats gastro-intestinals a quasi tots els components. Amb els medicaments dosificats per en Josep E. Paül i ajudats també amb les herbes miraculoses d'en Kildo, sembla que l'estat sanitari dels expedicionaris va millorant de dia en dia. No es pot dir igual quant a proveïment de carn, ja que hem entrat al Perú en mal dia, en coincidir amb l'inici de la quinzena d'abstinència obligada del consum de carn, a tot el país, per raons de racionament. Unes gallines comprades a Santa Cruz i que se'n anaven morint pel camí, ens ajudaran a passar aquests dies de falsa Quaresma. Rebutjat el projecte d'intentar la pujada al Pucaraju, per les raons exposades anteriorment, dedicarem aquests primers dies d'autèntica activitat alpina, per anar a explorar els accesos al Quitaraju i Artesonraju. Els equips destinats a prendre contacte amb els primers 5.000 mts. abandonem el Camp quan encara és fosc, prenent direccions totalment oposades i ambdues perpendiculars al curs del riu. L'equip Altadill-Casanoves travessa el riu per l'entrada d'aigua a la llacuna Grande enfilant-se tot seguit per forts pendents coberts de gespa, dura com agulles i seguint ben sovint el rastre dels bous que s'han enfilat a pasturar més amunt dels 4.500 metres. Aquesta ironia andina

Conquerit l'any 1956 per una expedició francesa dirigida per l'inoblidable Lionel Terray, el cim imponent del Taulliraju (5.830 m.) reposa damunt la llacuna Taullicocha (4.450 m.), closa per una grandiosa morrena. ▼

em recorda quan, l'any 1965, pujàrem de l'Azurki, al Gran Atlas del Marroc i en arribar al cim, descobrírem un ramat de camells pasturant amb cara de filosofia. Hi ha cims de vaques i cims de camells. El rastre acompanya l'equip fins més amunt de la llacuna superior de Quitacocha però a la ratlla dels 4.675 mts. un cercle quasi vertical de parets de roca i glaç barra el nostre pas.

El segon equip, amb en Lalueza-Ribot, s'enfila al «cerro» Arenal, havent de superar un seguit de relleixos, que més amunt es tornen més difícils, amb altes graonades que, vistes del Camp estant, semblen poca cosa, però allà dalt caldrà fer ús de la corda. Amb massa dificultats com a possible ruta d'accés, l'equip aconsegueix d'arribar al lloc on es pot valorar una possibilitat d'atac a l'Artesonraju per l'aresta W. i des del coll. Es desisteix l'intent per aquesta ruta pels obstacles que presenta la ruta d'aproximació, molt entretinguda i difícil, que s'agreujaria més encara, en el cas de mal temps o de qualsevol adversitat imprevista.

Fet un balanç del resultat aportat pels grups d'exploració, preparem un tercer equip que remuntarà tota la quebrada, fins al Collado Unión, a 4.800 mts., tot observant les valletes a la quebrada Sacsha, en vistes a una exploració més concreta i definitiva. Aquest racó de la Cordillera Blanca comença a descobrir-nos un nou món meravellós, món de gel i neus, on l'accés fàcil a un cim és gairebé llegenda. Amb en Josep E. Paül i n'Eduard Ruiz emprenc la passejada, creuant la propera Tayapampa, llarga de quasi 3 km. per 500 mts. d'amplada, que anem seguint pel camí Sud, ja que l'altre camí, més fresat, la creua pel mig entre aiguamolls i meandres impossibles de brincar d'un salt. Fem cap a un bosquet de Quinuals on, a l'ombra fem una paradeta, que és aprofitada per a fotografiar el vessant SW del Rinrihirca i la seva inconfusible canal de drenatge dels allaus. És una

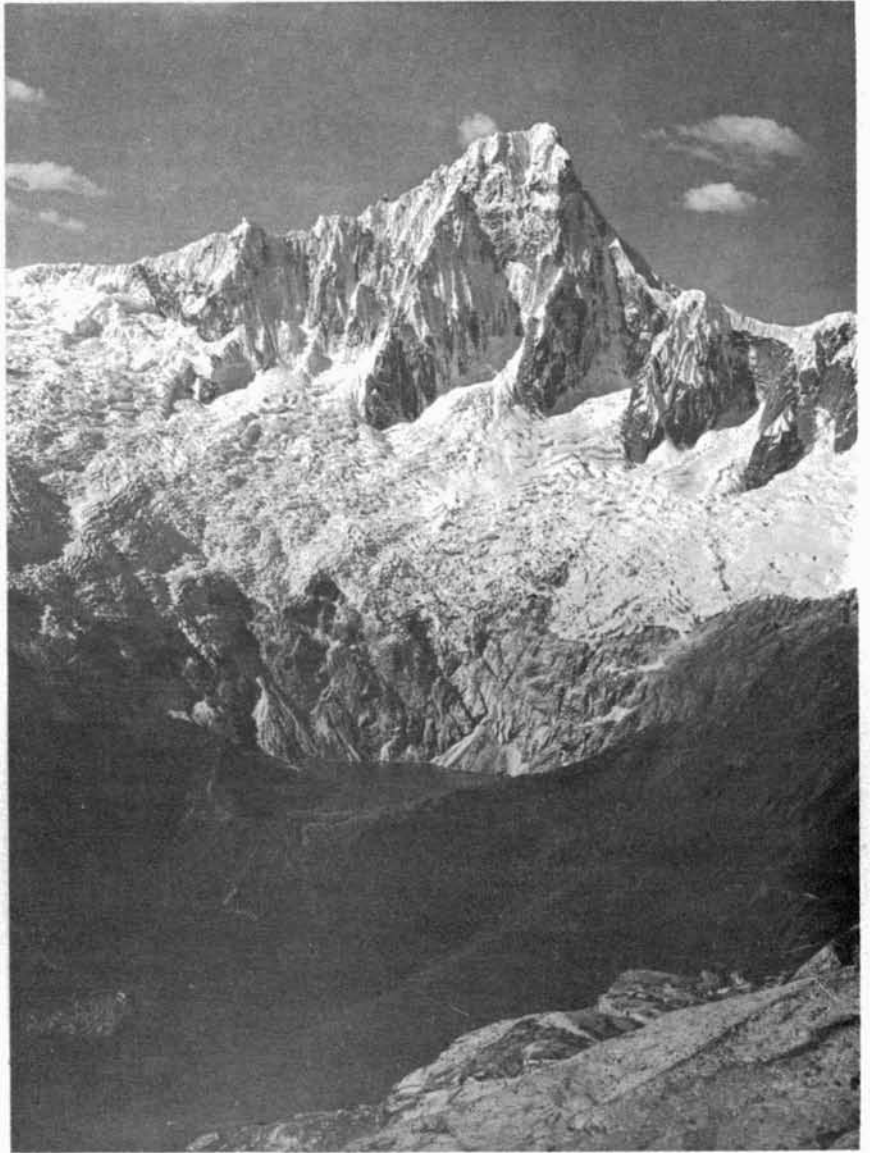

foto: J. Altadill

canal estreta, tota de pedra i que ratlla tota la muntanya, fins al llit mateix del riu. Més endavant, i des del futur Camp Base, tindrà ocasió de sorprendre l'escomesa d'un allau que, despenjat de les cornises sumitals, baixarà rabiosament encaixonat, tot arrossegant gel i rocs fins al fons de la quebrada, 1.700 mts. més avall.

Continuem caminant i, en acabar-se la Tayapampa, el camí comença a pujar descobrint entre el bosc de Quinuals rastres d'antics campaments

Camps Base d'ascensions radicals als cims que ens volten. Som al rovell de l'ou i relativament a prop tenim el Cerro Negro, per a fer-hi aclimatació, a 5.300 m. i sense gens de gel i, més amunt, el Quitaraju, Alpamayo, Rinrihirca, Joan XXIII, Artesonraju, Pucahirca S., ...El lloc és abundant en llenya, aigua corrent i molt protegit del vent, pel bosc que l'envolta i el pròxim pujador a la vall superior, amb un desnivell de 200 m. en 2 km. de camí de contínues marrades. Aquest sembla

ésser el lloc més habitat per expedicions de tota la quebrada Santa Cruz, abans Sacsha. Quan portem caminats uns 30 minuts de pujada, descobrim a la vora dreta del riu un camí molt fresat, que s'enfila en diagonal a cercar la sortida encinglada de les aigües de la vall d'Arhuaycocha, vall oberta, ampla i llarga d'uns 3 Km. que neix sota mateix de l'Alpamayo, amb un afluent a l'Est que aplega les escurrialles de la gelera dels Pucahirca central i meridional. Deixo aquesta exploració per més endavant, perquè el que ara volem és remuntar la quebrada per a desxifrar-ne les incògnites que encara ens inquieten.

Superats aquets 200 mts de desnivell, es presenta als nostres ulls un paisatge més obert, més encoratjador. Una segona pampa s'estén fins a sota mateix del collado Unión. Ens trobem a uns 4.200 mts. i no parem fins a arribar sota la llacuna penjada del Tailliraju. Damunt nostre tenim la morrena que actua com a contenidora de les aigües gelades de Taullicocha, a 4.450 mts. Aquestes morrenes, murs naturals que barren la sortida de les aigües en moltes llacunes de la cordillera Blanca, solen produir conseqüències catastròfiques, ja que periòdicament reben per la força de grans desprendiments de gel. Al departament d'Ancash en tenen moltes i molt amargues experiències. La darrera fou la de l'Huascarán, que assolà Yungay. Poc abans d'arribar a la capçalera de la quebrada Sacsha, he creuat una tartera acabada d'inagurar. És una esllavissada de rocs granítics despenjats del Pucahirca Sud. És un granit clar, quasi blanc, barrejat amb restes vegetals, arbres de Quinual trinxats enmig d'aquest amuntament de rocs de tots taments, fruit també del terratrèmol de 1970. Comparant-ho amb la grandiositat d'aquesta serralada, aquets rastres del pas d'un moviment sísmic semblen insignificants, però en brincar entremig d'aquest caos de blocs granítics, grans com una casa, ens sentim més indefensos que mai,

davant aquesta minsa revolta de la Natura.

El camí que hem seguit era un dels dos que pujaven al coll de Punta Unión però, en quedar interceptat per l'esllavissada, tothom passa per l'altre que comença al cap de pocs minuts d'entrar a la pampa, tot bifurcant-se a la dreta i travessant el riuet incipient. Quan s'inicia la pujada, un planell molt trepitjat senyala el pas i acampament obligat dels qui fan la travessa fins a Yanganuco. Ací hi ha aigua, llenya i lloc per a pasturar els animals. Tot seguit, comença la pujada, costeruda i continuada, sense perill de pèrdua, i ens ofereix noves perspectives a cada revolt del camí.

Als 4.450 mts. es travessa la confluència amb la quebrada Demanda, vall petita i curta que baixa del Sud i que és camí obligat per a pujar al rosari de cims d'uns 5.350 mts. que tanquen el cercle glaciari de l'Artesunraju, per l'Est., i zona idònia per a efectuar ascensions d'aclimatació, amb cims d'aproximació fàcil i curta. Passats els 5.100 mts. ja es troba la neu, poc abans d'arribar al cim Supergal, primer de la carena, al qual segueixen el Nevado Itàlia (5.300 m.) Nevado Mónaco (5.500 mts.) entre d'altres bonys intermedis. Finalment, tanca el cercle pel Sud una torre molt difícil, alta de 5.700 mts. que ací anomenen el Centinela. Aquesta torre piramidal de tres vessants sembla el germà menut de l'Alpamayo i l'escalada és, de bon segur, la més difícil de tot el cercle de la quebrada Artizon.

Després de recórrer l'alta vall Sacsha fins al naixement del riu, iniciem el retorn al Camp Base de la llacuna Grande, despedint-nos d'aquest isolat racó on s'installen els campaments base per a escalar els Pucahirca, cercle Demanda i els intents al Tailliraju. Restes d'emballatges impresos en italià acusen l'estatge d'alpinistes d'aquell país. Tornem molt satisfets per les sorpreses que hem trobat en aquesta cursa i, el que és més interessant, pel fet d'haver trobat una possible

ruta d'accés a l'Artesunraju, quan més endavant hom escali aquest cim de 6.025 metres.

De retorn, ens creuem amb una caravana de muntanyencs estrangers, acompanyats per guies de Santa Cruz, circumstància que aprofito per a conversar una estona amb aquesta gent del país, de conversa agradable i molt comunicativa. D'aquesta xerradeta a peu de camí n'he tret unes informacions molt valuoses com són; lloc ideal per a plantar el Camp Base, possible ruta d'accés al cim, situació dels camps d'alçada, dificultats i d'altres observacions que, si bé són poc precises, ens ajudaran a l'hora de plantejar l'ascensió a l'Artesunraju.

A mesura que ens acostem al Camp, l'impaciència creix, car volem que els companys també pugin a quebrada Artizon per a veure aquell nou estatge que des d'ara ens hi espera. Efectivament, la nostra informació és rebuda amb entusiasme i s'acorda d'alçar el Camp l'endemà mateix. La majoria pujarà a instal·lar-hi les primeres tendes, triant el lloc més escaient.

Com que estem sense mitjans de transport, ens cal esperar l'arribada del nostre enllaç, en Floriano, que ve de Santa Cruz amb els seus burrets carregats i afamegats, disposat sempre a fer més agradable la nostra estada. Aquest indi, amic nostre, és natural d'Huaraz i ha participat en diverses expedicions andines. Ell coneix com ningú les tecles necessàries per a obtenir queviures (el Perú és deficitari de certs productes alimenticis), en coneix els preus, sap regatejar (art molt oriental) i el que és molt important per a la bona administració dels nostres comptes, és un fidel administrador dels ensopits que li confio, com a responsable de la manutenció dels companys, tasca ben difícil d'acomplir ací, vist que els avantatges d'una expedició lleugera quant a mobilitat tenen contratemps quasi insalvables, essent-ne un dels primordials l'alimentació racional i suficient, programada a casa amb un super-

foto: J. Altadill

mercat a l'abast. Ací, a Caraz, com a Huaraz i a Lima, he trobat pocs productes bàsics per a nodrir el nostre rebost. Sort, però, d'en Floriano que s'ha procurat els queviures que consumeix el seu poble i que han estat la base de la nostra subsistència en aquesta isolada quebrada Sacsha. Al marge de les racions d'alçada, preparades des de Barcelona, l'alimentació al Camp Base ha girat a l'entorn de les patates, cacau, civada, carn de xai (molt magra) pastes de sopa, mantega, confitures, mel, fruites confitades i galetes per a substituir el pa. La truita amb patates era un plat extra. En canvi les truites assalmonades, acabades de pescar per l'estoic indi Pedro, havien de constituir el plat diari d'acompanyament del sopar,

cruspit mig a les fosques a l'entorn d'una cuina incòmoda i estreta, tan estreta que quasi era impossible de deixar-hi el plat pla a terra o seure al costat del company per a compartir la truita amb patates, pura artesania culinària acabada d'estrenar, amb l'ajut del maitre Kildo. Ben segur que el nostre cuiner, Pompèio, en aquets instants està introduint la truita amb patates arreu del Departament d'Ancash.

Excursions amb base al Camp Artizon (4.100 metres)

Nevado Superga (5.200 metres). És una ascensió fàcil, de cinc hores de pujada. Primerament seguim el camí que puja al portell de Punta Unión (4.800 m.) fins a l'entrada de

la quebrada Demanda (4.400 m.) Ara ens enfilem diagonalment pel vessant N.E. del Supergal. De primer hi trobem forts pendents, coberts d'herba molt dura i aguda continuant després per un terreny on predomina la roca, alternada per canaletes herbades. Cal anar escollint els passos més directes a l'aresta cimera. Aquest llom, de granit compacte i molt meteoritzat, és la línia divisòria de les quebrades Artizon-Demanda. Estem a 5.000 metres i ací comença la neu. La carena condueix fàcilment al Superga, on cal pujar assegurats. Perspectiva completa del vessant Est de l'Artesonraju i la seva zona d'influència.

No cal descriure l'extensa panoràmica que fruïm, en un matí extraordinàriament nítid, però d'entre

tots aquests reis vestits de blanc, el Taulliraju és el que atrau l'esguard de tots. Si no per l'alçada (5.830 m.) ho aconsegueix per la seva bellesa, única i incomparable als altres cims de la quebrada Sacsha. El retorn al Camp Base l'iniciem directament pel lloc, esquivant les mardades de la pujada i sense perdre de vista, la quebrada Demanda.

Cerro Alto de Santa Cruz (4.800 m.)

Camí molt fresat, sempre. Passada la cruïlla amb la quebrada Demanda, el camí s'enfila en direcció al coll i fa contínues mardades per salvar els contraforts esquistosos, tot amagant-se, sovint, entre els gran blocs pedregosos del pendent. La quebrada Sacsha està als meus peus, llarga i animada per les dues llacunes intermèdies que ara brillen fent-me l'ullet, gràcies als jocs de llum que col·laboraran a obtenir unes bones fotos, ja que el lloc és un mirador privilegiat. El camí és ben cuidat i no sembla molt antic, empedrat amb lloses, ben encaixades al sòl terrós, per tal d'evitar el trepig d'un terreny fangós. Aquest treball de l'home és un senyal indubtable de la importància d'aquesta via de comunicació entre dues valls aparentment solitàries. Sóc arribat al portell, mena d'esclatxa a la carena divisòria, on l'amplada s'ajusta al pas d'un animal de càrrega i que possiblement fou oberta per l'home qui sap quan i de quina manera. Segueixo amb la vista la continuïtat d'aquesta petita serp empedrada que ara davalla pel vessant oposat, en fortes giragonses, per a salvar aquest mal pas de collado Unión, camí de les llacunes de Morococha, encaixonades dins de l'olla superior de Huaripampa, erma, freda i inhòspita. El nostre camí seguirà el seu curs, tot pujant colls de 4.000 m. i travessant quebrades, fins a Yanganuco.

La Quebrada Arhuaycocha.

El nostre Camp Base a l'Artesonraju és instal·lat amb l'entrada de la

tenda que s'encara a l'Alpamayo, enllà, lluny, al fons de la quebrada Arhuaycocha. Els primers raigs del sol entren, de retruc, dins aquest reduït habitat. La quebrada Arhuaycocha, enlairada uns 150 metres damunt el riu Sacsha i voltada de cims de primera categoria, que coronen el cercle irregular d'aquesta vall, ampla i llarga d'uns 3 km. és sempre inundada de sol i poblada de la flora més representativa de la regió Suni, malgrat trobar-se a més de 4.000 m. d'alçada amb els repeus del Pucahirca plens de bosc de quinquall, que s'enfilen per les canals més humides de la quebrada. Aprofitem un dia serè i amb l'amic Paül empenem l'excursió en aquesta quebrada que ens saluda cada matí amb la brillantor del gel de l'Alpamayo i també el Quitaraçu, ambdós, orientats a l'Est.

Passats els aiguamolls que gairebé encerclen el nostre Camp, travessem el barranc Sacsha, continuant després per la base del Rinrihirca, plena de sotabosc amb grans pedres cobertes de molsa i d'altra vegetació que ens priva de veure on posem els peus. Obrint-nos pas, fem cap a la canal del Rinrihirca, que drena tots els allaus despenjats de la seva glera, espasa de Dàmocles penjada 1.700 metres damunt d'aquest embut, ample d'uns 50, que solca tot el vessant S.W. de la muntanya. En mirar enlaire, apreto el pas, sense parar compte a les vaques que ruminen, immutables, al mig mateix de la canal.

Desapareguts els obstacles vegetals, anem a trobar el camí ramader que segueix el llit de la quebrada. Prop de l'aigua i sense més contratemps arribem al fons de la vall, on ens acull l'esclarissat bosc de quinquall, que s'enfila, tartera amunt, a la recerca de les primeres neus del veí Alpamayo, només a 400 metres damunt nostre. En aquest lloc, la quebrada gira en angle de 90° a l'Est, allargant-se encara dos km. més per a desaparèixer davant el mur de gel de 800 metres, que uneix els Pucahirca Central amb el cim Sud, de 6.050 metres.

Un cim molt interessant i on no hi ha cap component de l'expedició. És el Cerro Negro, primer d'aquest cercle i veí del nevado Quitaraçu. És net de neus i talaia única d'aquest sector de la Quebrada Sacsha, però ens ha estat prohibit a tots per causes atmosfèriques.

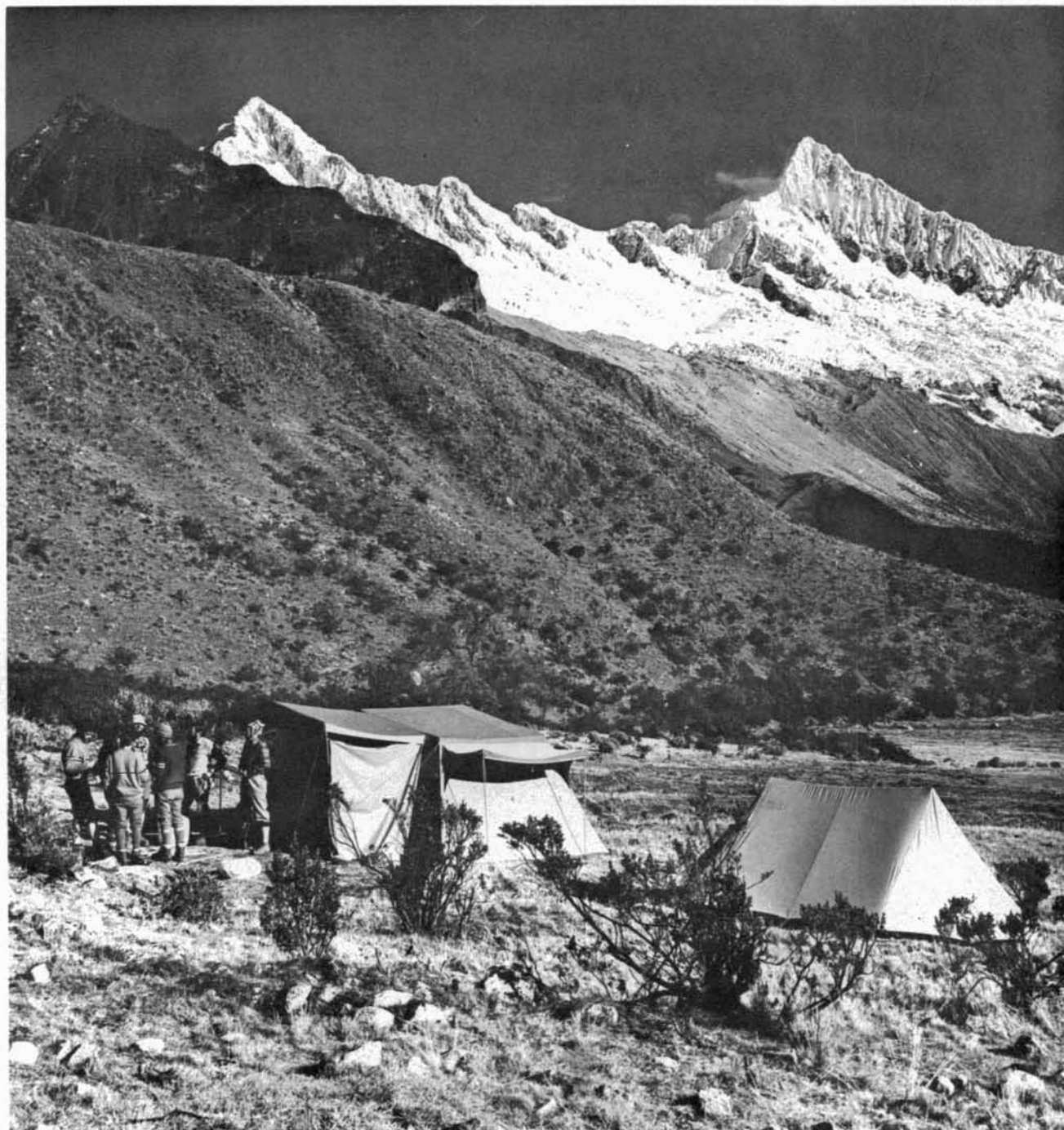
Com que la foto de l'Artesonraju des d'aquest cim no la tenim, ho ha compensat el teleobjectiu de 200 mm, després d'una hora d'esperar que marxés el nuvot del nostre cim. Estem a les acaballes de l'estada a la quebrada Sacsha, el temps no ens ha afavorit quasi mai i aquests darrers dies és impossible de pujar els cims. Canviem doncs els plans amb aquesta excursió als dominis del pare Quitaraçu per cloure l'activitat alpinista als cims i valls solitàries de Quebrada Santa Cruz, abans Sacsha.

Temperatures mitjanes al Camp Base

Al nostre Camp, el clima en general ha estat temperat i agradable amb notable diferència de temperatura entre el dia i la nit, el sol i l'ombra. La temperatura mitjana fluctua entre els 11° i els 16°; les màximes, entre 22° i 29° i les mínimes, entre 7° i —3°. Cal recordar que som al mes d'agost. L'aire és transparent i molt pur i el grau d'humiditat és molt baix, tot i mantenir-se el sòl normalment humit, per les pluges caigudes amb regularitat en el curs de l'estiu (desembre a març). No posseïm temperatures dels equips d'alçada, per avaria del termòmetre.

Un aclariment. El nom original de la quebrada on s'han desenvolupat les nostres activitats, és el de Sacsha. Modernament, i suposo que des del 1838, rebé el nom de Santa Cruz, nom d'un General xilè que es féu amo de l'avui departament d'Ancash. Eren els temps precedits per la iniciació de la República Peruana, en què els ciutadans «Huaracinos» «antes que ningún otro pueblo die-

Visió del Camp base (cota 4.100 m.) situat a la Quebrada Artizan, al peu de l'Artesonraju. Al fons i de dreta a esquerra, els cims d'Alpamayo i Quitaraju.

ron el patriòtic exemple de pronunciar-se contra Santa Cruz, que representava la ambició d'un estranger amparat en la força de les bayonetas. Un alto concepte de la unitat de la Patria, de la llibertat,

de la democràcia, de la sobe­rania popular representativa, del honor i del dret, constituïren pues, les raons substancials que impulsaren a los ancashinos a adoptar una posició clara i tajant davant al

home que se erigia com dictador en nostre sòl.» (1)

(1) ANCASH. Una història regional peruana. Félix Álvarez Brun, pàg. 164.

L'intent a la paret NE. de l'Artesonraju (6.025 m.)

per: Jaume Altadill i Clua

La primera vegada que vam pensar a atacar la paret NE de l'Artesonraju, la cosa no passava de ser una simple possibilitat. Però en un parell de dies, la possibilitat va prendre cos i ens vam decidir ferment. La nit que, al camp base vora el foc, explicàvem les nostres intencions a la resta dels companys de l'expedició, ens n'anàrem a dormir força excitats pensant en tot allò que ens esperava.

Del cim de l'Artesonraju es despenja pel vessant NE una paret dreta de neu i glaç, que més avall es divideix en dues llengües glacials, trencades per molts sèracs i esquerdes, com totes les geleres de la Cordillera Blanca. Aquestes dues geleres són separades per un esperó de roca fosca i descomposta que mor abans d'arribar al cim.

Així, els darrers cinc-cents metres de la paret NE són totalment de neu i glaç, tan sols interromputs per alguns illots rocosos. La inclinació mitja de la part final és d'uns 60°, fet que junt amb les cornises i acanalaments que es formen a la neu als Andes, li dona un aspecte força interessant.

Nosaltres vam traçar un itinerari per la part dreta d'aquesta immensa paret. El nostre punt de partida va ésser la cota 4.850 m., on teníem un niu de material i una petita tenda isotèrmica, situada en una plataforma de la inestable morrena, a la gran gelera NE.

Si bé per als nostres companys que van fer l'ascensió del cim per la paret S. aquesta tenda no era més que un lloc de pas per arribar al camp 1, situat a 5.450 m. en plena

aresta E, per a nosaltres fou el camp 1.

L'itinerari que ens disposàvem a intentar era prou ràpid com per a no necessitar campaments intermedis. Del camp base, a 4.100 m. es podia arribar en un parell d'hores a la cota 4.850 m., on començava l'ascensió. Ens preparàrem doncs per a un atac de tipus alpi, és a dir amb tot l'equip necessari a sobre: sac de dormir, sac de bivac, material i menjar per a una cordada de dos, estacs d'alumini per a l'assegurança i descens, i un fogonet de butà per a fondre neu. Vam pensar que amb un bivac a meitat de l'ascensió en tindríem prou i després podríem baixar per la cara S. fins al camp 1 de la cresta E, itinerari que hauria obert l'altre equip.

Així, el dia 12 ens trobem pujant

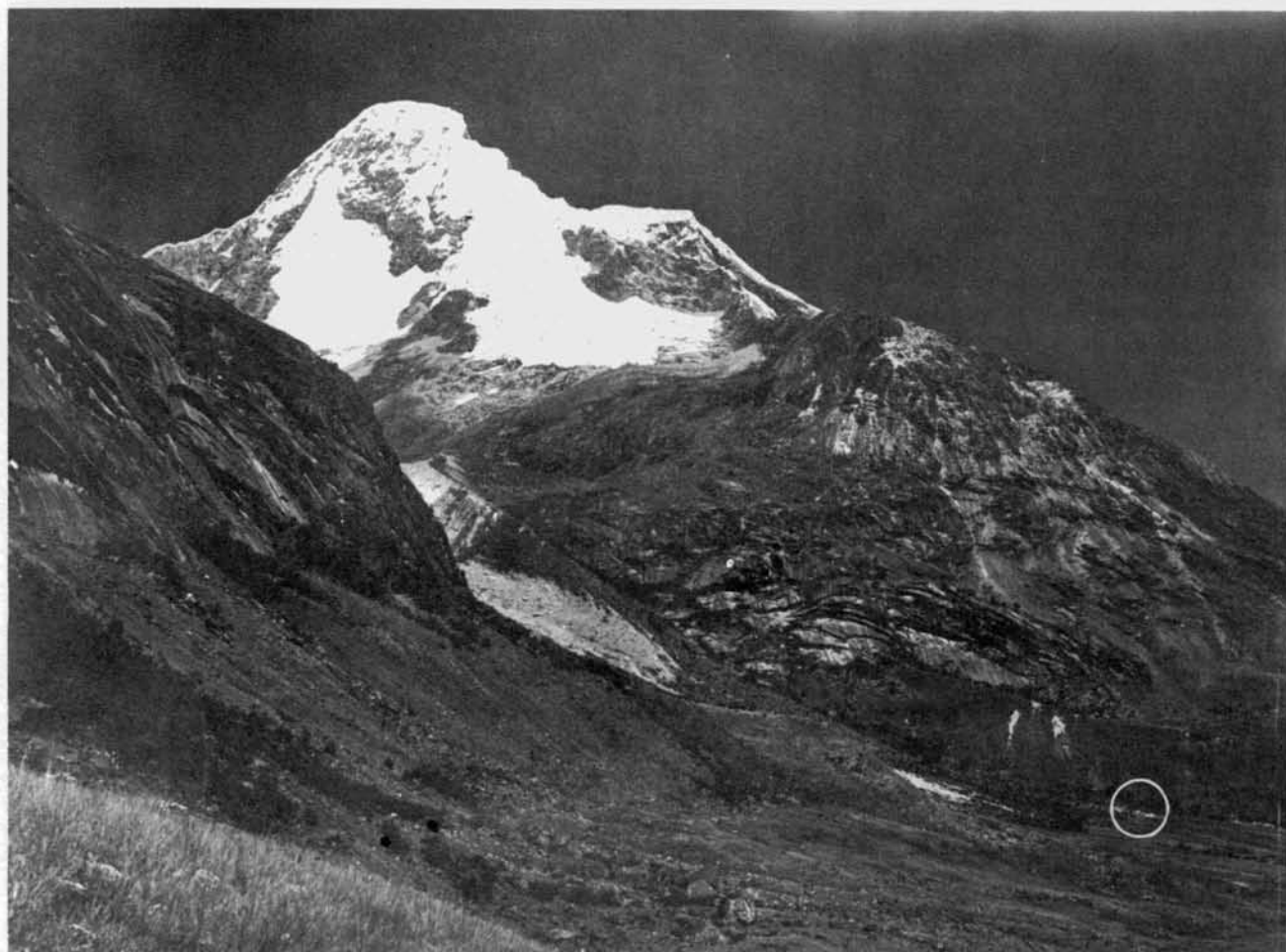

foto: J. Altadill

L'Artesonraju i el nostre campament, instal·lat a les voreres de la Laguna Grande (3.900 m.). Del nostre campament al cim ens en separen 2.125 m.) ◀

Artesonraju, paret NE, on hi ha senyalada la via seguida i el límit d'alçada assolit en l'intent (5.750 m.). ▼

cap al nostre camp 1 amb un bon pes a les motxilles. Ha començat fent un dia net i clar, però a migdia ja es tapen els cims i bona part del cel. Després de pensar-ho molt mentre dinem vora la tenda, decidim d'atacar, ja que aquest temps segueix la tònica que portem els darrers dies: al matí cel blau, i a la tarda i nit núvols a dojo però sense que arribi a nevar.

Cap a la cota 5.000 trobem els primers sèracs i ens calcem els crampons sota una petita paret de glaç. Anem encordats a tot el que dona la corda com a mesura de seguretat, ja que hi ha moltes esquerdes.

Segons les informacions que teníem dels Andes, esperàvem trobar neu tova i ensorrar-nos, però ens sorprèn de trobar tot el contrari: neu dura i glaç. Experimentem la meravellosa sensació d'anar amb crampons als peus.

Avancem tan ràpidament com podem per la gelera trencada. Passem grans esquerdes i remuntem petites parets i ressaltos verticals de glaç. Tots els sèracs són plens de canelobres produïts per la gran diferència de temperatura entre el dia i la nit, i l'efecte de la llum del sol en els caramells de glaç dona una estranya bellesa enmig d'un ambient dur.

Quan ja comença a fer-se fosc ens aturem i preparam el bivac en un bon lloc, protegits per un sèrac immens. Calculem que estem a uns 5.200 m. d'alçada. Fem neu amb el butà, mentre intentem de fer senyals de llum al camp 1 on es troba en Joan Créixams, sense obtenir-ne resposta. Després sabem que va baixar aquella nit al camp base a cercar més rodets de pel·lícula.

Passem una nit poc freda i amb el cel tapat. Ens despertem que està nevant, amb un cel de color lletós. Comencem a pujar però aviat decidim de baixar. El cim no es veu i continua nevant fluixet. Desfem el camí del dia abans fins que acaba la gelera, i poc després arribem al camp de la cota 4.850 on trobem en

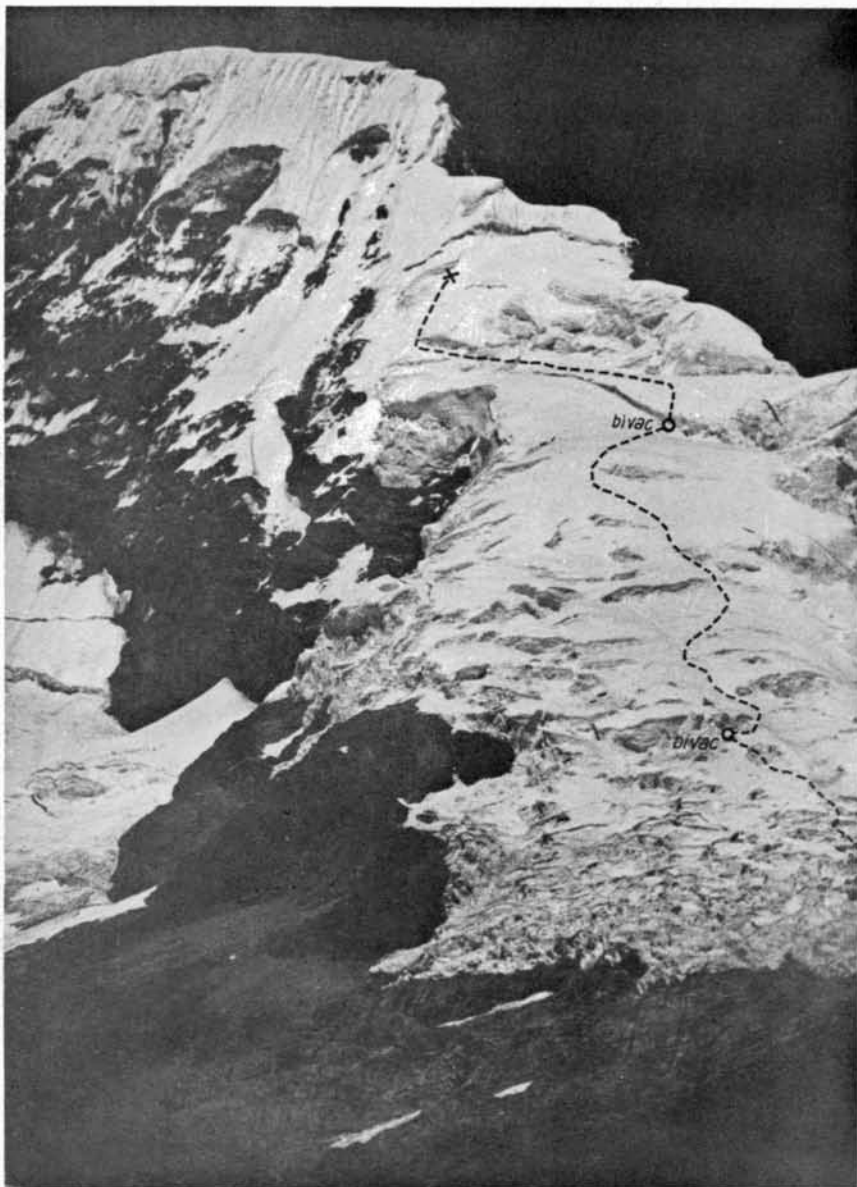

foto: H. Carreté

Kildo i en Créixams. L'altre equip és al camp 1, a 5.450 m. encara que no els veiem, disposat a obrir l'itinerari de la paret S. Nosaltres estem desmoralitzats pel mal temps, però no ens sentim cansats i decidim passar la nit aquí per tornar a intentar-ho l'endemà si el temps millora.

Durant la nit canvia el temps i el cel es presenta net i estelat, encara que fa un vent espantós. La tenda es sacsejava fortament i en molts

moments sembla que hagi d'emprendre el vol.

L'endemà, dia 14, ens llevem molt d'hora amb un cel d'un blau intens. El cim s'envermelleix amb els primers raigs de sol. Fa molt fred i el vent segueix fort, però amb el bon temps assegurat —creiem— sortim convençuts d'arribar al cim. Aquesta vegada, amb més hores de llum, pensem fer el bivac molt més amunt, sota mateix de la paret terminal.

L'esvelt cim del Nevado Paron (5.650 m.),
al fons, vist des de l'itinerari escollit per
la cara NE. ▼

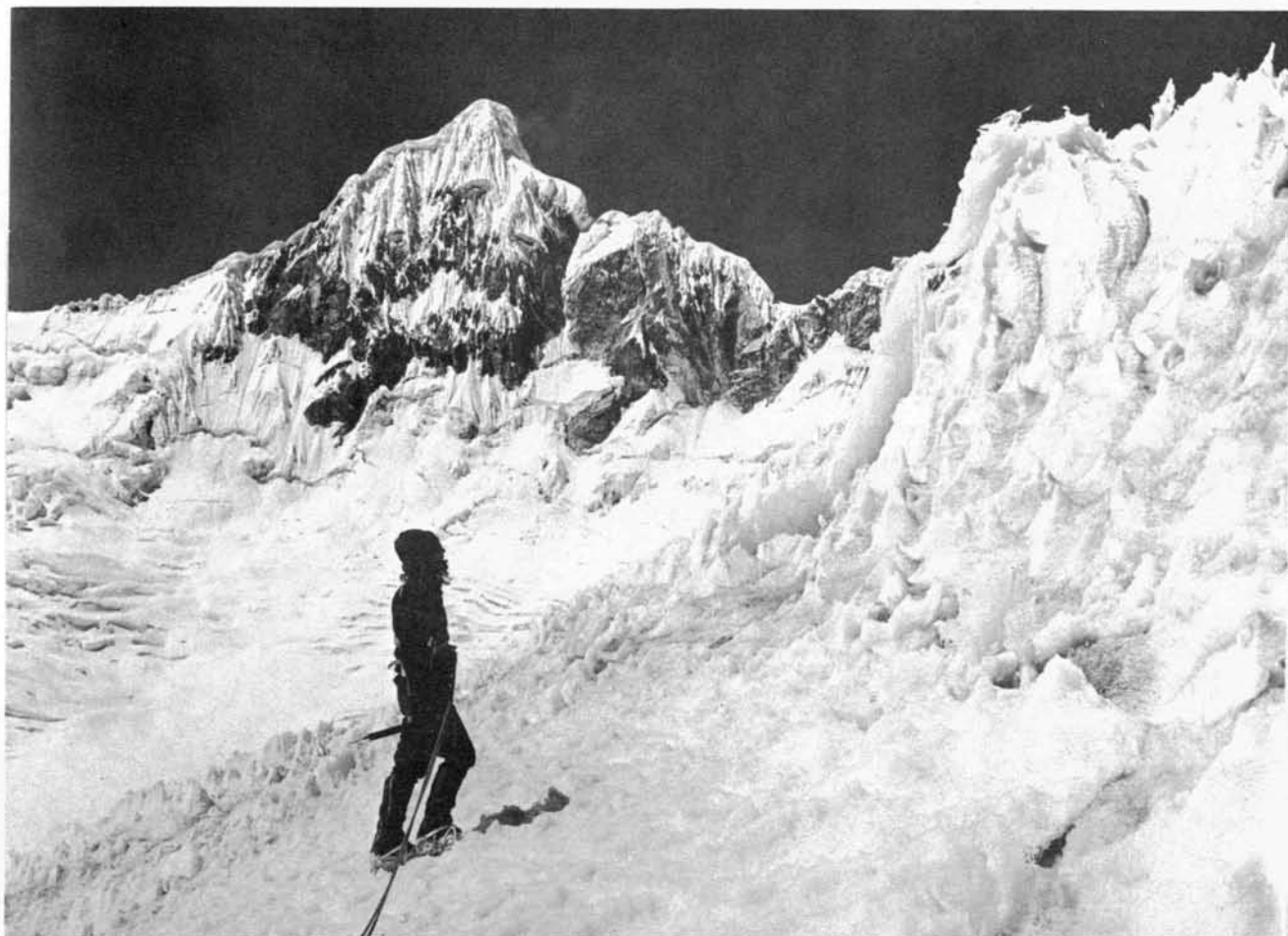

foto: J. Altadill

Fem força de pressa la part coneguda de l'intent anterior, seguint les nostres traces, i passem de llarg el lloc de bivac. Fa bon sol però el vent ens obliga a anar vestits d'hivern rigorós.

A partir dels 5.200 m., la gelera es redreça i es fa molt trencada, la qual cosa ens obliga a fer un avanç lent, cercant el pas enmig de sèracs immensos i fent grans voltes per passar les esquerdes per fràgils ponts de neu.

El paisatge és cada vegada més grandios. L'Alpamayo i el Quitarraju, dos magnífics «sis mil», dominen l'ambient.

Durant tot el dia anem pujant per pendent cada vegada més drets, que de vegades ens obliguem a fer llargs de corda i reunions. La neu

continua en perfectes condicions per a escalar i mai no ens ensorrem més de 4 ó 5 cms.

És evident que als Andes també es pot trobar bona neu, encara que no és freqüent. Tot depèn de l'orientació de la paret. El més normal és, però, de trobar neu-pols granulada que fa l'avanç molt penós.

Ja som força amunt i comença a fer-se tard quan ens trobem davant d'un problema que desconeixíem: una immensa esquadra transversal, ampla d'uns dotze metres, talla tot el pendent sense oferir cap pont per travessar-la. Recorrem tot el llavi inferior en els dos sentits i no trobem cap pas. El punt més feble és un lloc en el llavi superior de l'esquadra que presenta una paret de deu metres de glaç blau-verd. La resta

és un gran extraplom.

Decidim bivaquejar dins aquesta gran esquadra on estem una mica protegits del fort vent que ens ha acompanyat tot el dia. Durant les darreres hores el cel s'ha tapat i, sense el sol, la temperatura ha baixat molt.

Treballem més d'una hora fent un forat-plataforma on dormir, sense resultats gaire engrescadors. Ens costa molt de fondre neu per al sopar, sempre degut al vent, i passem una nit incòmoda. Dormim amb tot l'equip i dins els sacs de bivac. Neva durant una bona part de la nit, i quan es fa de dia, tot és cobert de neu freda, seca, que cau acompanyada del vent que no s'ha aturat ni un moment.

És núvol, però la proximitat del

cim ens fa continuar amunt. A més, no'ens plau massa de tornar enrera pels complicats sèracs i esquerdes per on hem pujat.

L'Enric supera, amb l'ajut d'un parell de cargols de glaç, el mur vertical i més amunt continuem per terreny més fàcil.

Escalar a aquesta alçada comporta un esforç superior al normal i l'acusem. Més amunt ens embolcalla la boira i neva amb més intensitat mentre superem un altre petit mur de glaç verd. Fent un tomb llarg pels flancs arribem al mig de la part terminal de la paret NE. Si no hi hagués boira veuríem el cim a tocar. Fem un parell de llargs de quaranta metres per un pendent de 60-65°. Progressem amb les puntes davanteres dels crampons i sota nostre la paret es perd enmig de la boira.

En aquest punt, a uns 5.750 m., lligats a un cargol de glaç, parlem de la possibilitat de tornar enrera. La temperatura és molt baixa. Les cordes i nosaltres mateixos estem blancs de la neu que el vent ens incrusta amb força. Malgrat portar dobles i sobre botes, tots dos tenim els peus molt freds. Anem amb tota la roba que tenim posada i a les mans portem tres parells de guants. El vent, la neu i el fred s'escolen pels llocs més inversemblants. Sabem que d'ací al cim no hi ha el més mínim replà ni cap lloc per a bivaquejar i comprenem que aquest mal temps ens pot durar.

Decidim doncs de baixar malgrat ésser només a 250 m. del cim, perquè en aquestes condicions, un altre bivac no resulta gens clar.

No ens fa gens de gràcia pensar en la baixada, però la decisió de «salvar la pell» pot més que tot.

Baixem en rappel els trams més verticals, utilitzant les estakes, i amb paciència anem refent totes les voltes i revoltes de les nostres tra-

foto: E. Ribot

ces de pujada, saltant esquerdes, tot improvisant quan les petjades són tapades per la neu nova.

Finalment, després de cinc o sis hores d'interminable baixada, arribem al punt on mor la gelera i ens podem treure els crampons. Les pedres són totes blanques de la neu que acaba de caure-hi.

Sentim uns crits: és en Joan Créixams que puja a cercar-nos per la morrena sota la nevada. Aquest fet ens donà una alegria fàcil de comprendre, i ens féu pujar molt la moral que ja dúiem força baixa.

Aquell mateix dia vam baixar fins al camp base on arribàrem gairebé de nit. Un bon sopar ens va refer de les energies gastades.

Durant la nit, començarem a pagar les conseqüències d'haver-nos tret les ulleres de neu durant bona part del dia a causa de la boira i del mal temps. Tot i estar completament tapat, el sol dels «5000» va ser prou fort per a fer-nos agafar una forta conjuntivitis. Vem estar durant dos

dies l'Enric i tres jo amb els ulls embenats i sense veure-hi. Precisament aquests dies van ser meravellosos dies de sol en què els companys de l'altre equip aconseguiren el cim per la paret S.

L'Enric va tenir més sort que jo. Refet ràpidament de la conjuntivitis, va arribar al cim per la via de la paret S. fent cordada amb en Josep Lalueza.

Un cop em vaig trobar refet, encara pensava en un tercer intent a la paret NE (quan coneixíem bé la major part de l'itinerari), però el mal temps va tornar i no ens donà cap més oportunitat.

Després, encara vem passar dues nits al camp 1, a 5.450 m. en Joan Créixams, en Lluís Belvis i jo, disposats a pujar per la via de la cara S., però ja no tornàrem a tenir cap dia de sol.

Abandonàrem el camp 1 el dia 22, nevant altra vegada, tot dient definitivament adéu a aquesta gran muntanya, l'Artesonraju.

L'ascensió a l'Artesonraju (6.025 m.)

per: Josep E. Paül

16 agost del 1976

Quan despertem, el dia és esplèndid. Cal no perdre l'ocasió. Potser demà serà el dia de l'Artesonraju i no ens podem adormir.

Ens preparem per pujar en Josep Casanoves, en Joan Cassola, l'Eduard Ruiz i jo. En Floriano ens acompanyarà ben carregat fins a la gelera.

Fins a les onze no sortim del campament base. A mesura que vaig pujant em vaig trobant pitjor. Avui no és el meu dia. Tinc tos i no puc parlar, aquesta nit passada no he dormit i em sento cansat i dèbil. Penso que el millor fóra tornar ara mateix. Encara hi sóc a temps i potser algú altre estarà disposat a ocupar el meu lloc. Si segueixo i no estic bé, només seré un destorb per als altres. Però no m'acabo de decidir i continuo. En els fons, no vull perdre la meua oportunitat i per això pujo avui a la bretxa. Si allà no em trobava en forma, em quedaria vigilant l'ascensió dels altres. Continuo doncs estossegant i descansant quan no puc més. Per a consol meu, en Joan tampoc no es troba gaire bé.

Arribem prop de la gelera de Penitents i en Floriano ens deixa, bo i desitjant-nos amb una forta encaixada la victòria.

Travessem una tartera on hi ha perill de caiguda de pedres i seguim pel llom d'una morrena fins a topar amb els primers penitents. Preparam el material, ens calcem els crampons, prenem el piolet i ens encordem. En Josep i l'Eduard formen la cordada sana i forta. En Joan i jo fem la cordada dels malalts, i lentament i tranquil·la anem fent via. Tot i així, com que ells van més carregats, arribem junts a la bretxa.

Muntem les dues tendes isotèrmiques i mentrestant el sol desapareix a l'horitzó. Els colors del cel, de la neu i de l'horitzó van canviant a mesura que es fa fosc. No bufa ni un alè d'aire i l'espectacle és meravellós.

Sopem abundantment i ens prepa-

rem per a passar la nit. Quina diferència amb les altres nits passades aquí dalt! Avui tot és còmode, pacífic i tranquil... Amb l'última pujada m'he recuperat. Sembla que l'alçada ho curat tot i estic optimista per a fer el cim demà. Almenys ho intentaré. En Joan i jo continuarem fent la cordada dels malalts.

17 d'agost del 1976

Dormim perfectament i fins a les sis del matí no ens despertem. Fomem neu per a esmorzar mentre ens anem vestint. Totes aquestes feines, tan senzilles aparentment, ací dalt són força complicades a causa de l'espai tan restringit o dins la tenda.

Ens calcem els crampons. Fa bon temps i no bufa gens d'aire. Anem cap al cim i quan hi penso, sento un gran respecte.

El primer llarg de corda el faig jo.

Me'l conec i per això m'ha tocat. El faig de gust perquè m'agrada. Com si fos un vell conegut. Pujo fins a una esquerra, i dret al seu llavi inferior, clavo per sobre el piolet, supero l'esquerra, clavo un cargol de gel i continuo per la paret, d'uns 70° d'inclinació.

Després l'aresta segueix, ampla, en principi es puja un llom, es baixa seguidament fins a un coll des d'on es torna a pujar, amb grans cornises a l'esquerra que evitem quan podem.

Ara l'aresta, de sobte, s'estreny. En Josep, des de dalt d'un llom ens anuncia una dificultat de les grosses: es tracta d'una aresta fina de neu podrida amb impressionants estimballs a ambdós vessants que acaba amb una paret de glaç provista de les corresponents formacions de caramells.

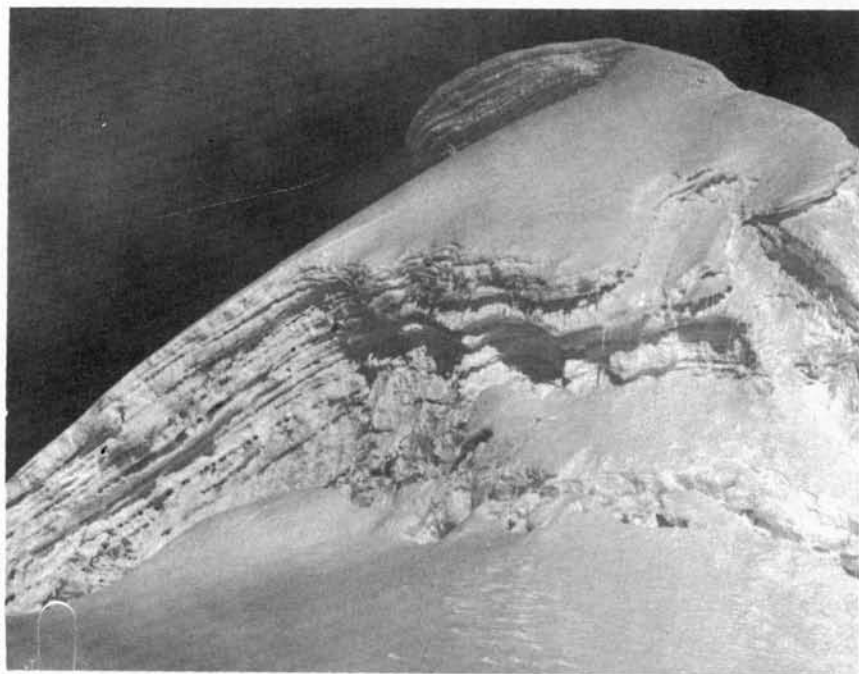
En Joan s'ofereix voluntari per a

El Camp I, instal·lat a la bretxa (5.550 m.)

L'Artesonraju, vist des de la bretxa. Hom pot observar amb detall l'aresta SE., itinerari seguit per les diferents cordades que assoliren el cim.

passar. Amb equilibris de funàmbul, tranquil i sense dir res, passa pel damunt de l'aresta, flanqueja per la dreta la paret de glaç tot i agafant-se als forats que forma i finalment s'eleva per la paret vertical altre cop fins al cim de l'aresta. Quin pas! Decidim de deixar-hi una corda per a facilitar el descens.

El que segueix no és gaire millor. En Joan està molt inspirat i segueix de capdavanter. Baixa fins a una cornisa de neu sota l'aresta impracticable, continua després per una cornisa de granit, i fa reunió clavant un pitó a la roca. El pas és delicat ja que el terreny és vertical i la neu inestable i podrida. Sembla com si tot pogués anar-se'n avall tan sols de tocar-ho.

Continuem «plegats» per neu molt tova, cosa que ens produeix un cansament suplementari, fins que ens trobem al damunt del darrer bony de l'aresta horitzontal. Des d'aquest punt dominem l'aresta final de l'Artesonraju. Tot just comencem. A l'esquerra presenta una paret perfectament triangular, que domina la «laguna Parron».

Ja és l'una del migdia i com qui

diu comencem. La nostra ascensió transcorre per la paret, just a tocar l'aresta. Els llargs es succeeixen. En fem sis fins a una esquerra horitzontal que ens barra el pas i ens obliga a flanquejar cap a l'esquerra fins a trobar un pont de neu.

Sembla que a mida que ens apropem al cim les condicions de la neu empitjoren. Ja n'havíem sentit a parlar, de les peculiaritats de la neu dels Andes, però és més dolenta que no ens pensàvem. És molt granulosa i inestable. Assegurar-se bé és perfectament impossible. Ni les estakes d'alumini de més d'un metre de llarg queden prou segures. Sembla impossible que una neu així pugui aguantar-se en pendents com la d'aquesta paret, que varia els 50° i els 65° d'inclinació.

Des de baix, el cim semblava a tocar. Ara, el cim no arriba i es va fent tard. Sabem que no portem material de bivac però ningú no diu res.

A la part superior de la paret, la inclinació augmenta, mentre que la condició de la neu ja no pot ser pitjor. Ja no són traces el rastre del nostre pas, sinó un solc de més de

tres pams de fons, per on baixa tota la neu que el capdavanter, en avançar, fa caure.

A més de les sis, ja negra nit, arribem sota la cornisa del cim. Aquí s'ha format una espècie de cavitat, una veritable nevera penjada, on ens instal·lem tots quatre, assegurats a sengles cargols de gel rosats al glaç viu que ens fa de seient.

Decidim fer bivac ací mateix i demà a primera hora pujar el cim, que ara és a un llarg o dos com a màxim, i seguidament baixar ja fins al camp base.

Sense sacs de dormir, sense sac de bivac, sense butà, sense beure i amb una misèria de menjar que ens resta, ens disposem a passar una nit a més de sis mil metres d'alçada. Tinc una mica de por.

Sopem a base d'una mica de formatge, xocolata, tres o quatre avellanes i panses. L'Eduard i jo fem un cigarret i ja no ens resta més que intentar passar la nit de la millor manera possible.

En Joan i jo som en un replanet, i l'Eduard i en Josep en un altre una mica més amunt, tots protegits per la cornisa del cim. Al cel brillen milers d'estels i la nit és tranquil·la. La lluna, invisible, il·lumina els cims que ens volten: davant, la Piràmide de Garcilaso, cap a la dreta el Chacarraju, Chopicalqui, Huascarán, Hunday... tots els grans de la Cordillera Blanca, i nosaltres, petits, entremig de tots.

La nit serà molt llarga: a les sis ja és fosc i fins a les sis del matí no clareja. Són dotze hores de fosca.

El fred és intents i a fi que no ens guanyi passem molta estona en moviment: a cops amb el piolet contra les botes endurides; fent freqües amb les mans als peus descalçats quan no ens notem les puntes dels dits... allò que se'n diu la nit «del lloro». Calculem que la temperatura deu ésser d'uns 25° sota zero. I a sis mil metres d'altitud, sota mateix del cim de l'Artesonraju. Psicològicament és molt important, però, a la realitat, és perfectament suportable.

Ascendint pels inclinats pendents de glaç de l'aresta S. E. ▼

L'acusada verticalitat de l'escalada a l'aresta S. E. de l'Artesonraju. Al fons un formidable caos d'esquerdes. ▼ ▼

Catalans al cim de l'Artesonraju (6.025 m.)
1.ª Ascensió Nacional. ▼

18 d'agost del 1976

L'alba anuncia la fi d'aquesta llarga nit i la del nostre fred. Sembla impossible que se'n pugui passar més. El sol no arriba a entrar al nostre forat.

Ens equitem per a sortir i ens encredem; just fem un llarg de corda per neu profunda però d'escassa dificultat, i ja trepitgem el cim de l'Artesonraju. Són les set del matí. Ni un núvol al cel. Pertot arreu, cims: Santa Cruz, Alpamayo, Quitar-

raju, Rinrihirca, Taullirraju, Parias, Sentinella, Piràmide, Chacaraju, Huascaràn, Chopicalqui, Huandoy, Pisco... Alguns han quedat sota el nostre nivell. És una hora ben insòlita d'assolir un cim. Una llum estranya ho il·lumina tot. Fa fred però ho hem oblidat. Molts sentiments alhora, tots difícils de descriure. Molta alegria.

Fem les fotografies de rigor. Dis-sortadament no podem demanar a ningú que ens en faci una a tots quatre. Així doncs, de tres en tres. El cim té molt bona vista sobre tota la Cordillera Blanca ja que es troba ben situat i solitari.

Tornem al lloc de bivac i ens preparam per al descens. El veiem llarg i perillós. La nostra meta, el camp base, és llunyana. Dos mil metres de desnivell ens en separen. La moral, però, és molt alta, i malgrat la nit passada, ens sentim forts.

En Joan inicia el primer «rappel» de noranta metres, penjat d'un cargol de gel, un «Stubai» d'en Josep. Aquest primer «rappel» ens deixa al mig de la part superior de la paret. Clavem una estaca d'alumini de prop d'un metre de llarg i seguim. Ja som a prop de l'esquerda horitzontal que talla la paret a la meitat. Desgrimpem fins a situar-nos-en per sota, i ací baixem des d'un bolet de neu pel qual passem la corda directament.

Un altre «rappel» i arribem a la fi de l'aresta. Seguim ara ja per l'aresta horitzontal, per bé que no podem fer exactament el camí de pujada. Seguirem un xic més l'aresta per a baixar fins a la corda fixa que vam deixar. Mentre evolucionem per l'aresta es produeix un allau a menys de cinc metres del lloc on ens trobem. Tot i fer les coses ben fetes, anem de pressa, ja que l'indret és molt perillós, i com menys temps hi estiguem, millor.

Passada la corda fixa, ja tot ens sembla fàcil i planer. La deixem per si algú més puja al cim. Jo encara vaig encordat amb en Joan i així arribem a la bretxa i decidim rapellar d'una sola corda fent servir

el piolet. Primer baixo jo. Però quan baixa en Joan, en arribar a l'alçada d'un desplom de glaç el piolet surt i cauen corda, Joan i piolet junts, sobre d'un tou de neu. Sense conseqüències. És la darrera emoció d'aquesta ascensió.

Preparem quelcom per a beure. Portem un dia i mig sense prendre cap líquid. Després, desmuntem el camp, quan tot és a punt i les tendes plegades, apareixen en Josep Lalueza i l'Enric Ribot, que vénen a passar la nit per a fer demà el cim. Els caldrà tornar a muntar les tendes!

Baixem de pressa ja que és tard i se'ns farà fosc a mig camí.

Abans d'arribar al camp 1 trobem en Joan Creixams i en Jaume Alta-dill que ens porten beguda, detall que agraïm sincerament. No cal dir que s'alegren molt que amb el nostre esforç hàgim aconseguit d'assolir l'Artesonraju.

S'ha fet fosc. Al camp dos, en Kildo ja ens espera i ens prepara un banquet abundós a base de sopa i truites de riu a discreció: de cinc a set per cap.

Després d'un dia tan llarg tots estem bé. La forma i l'aclimatació han estat bones. I hem fet el nostre primer sis mil. Una porta ha estat oberta.

La Cordillera Blanca (Perú)

per: Lluís Belvis

El sector que presenta un major interès alpinístic a la Serralada Andina, és la zona compresa dins el territori de la República del Perú. Cada any és més gran el nombre d'expedicions d'arreu del món que visiten les muntanyes peruanes amb el desig de solcar nous itineraris en els seu fantàstics cims i amb la idea que, per les característiques d'aquestes muntanyes, l'expedició serà un excel·lent camp d'entrenament amb vistes a futures expedicions a les carenes de l'Himalaia. Actualment la fase explorativa dels Andes del Perú, ja està gairebé llesta: ens trobem dins l'època de les expedicions que estan resolent els darrers problemes andins.

A la facilitat d'aproximació a les muntanyes, factor importantíssim, cal afegir l'hospitalitat i col·laboració i en el nostre cas les facilitats d'entesa per raó de l'idioma que hom troba en la població del Perú. Aquestes gents de la serra, any rera any, han anat vivint els problemes i experiències que les diferents expedicions han tingut. Això els ha fet néixer l'afició per l'alpinisme, i avui els seus practicants tenen dos clubs d'anomenada internacional: el Club Andino Peruano (Lima) i al Club Andinista Cordillera Blanca (Huaraz), entitats que ajuden en el possible les expedicions estrangeres.

Els Andes peruans s'estenen al llarg d'uns 1500 kms. des de l'Equador fins al llac Titicaca ja a la frontera amb Bolívia.

Aquesta serralada la podem considerar subdividida en dos sectors ben diferents per llurs característiques orogràfiques.

De l'Equador fins al Cerro de Pasco, la serralada andina presenta tres distintes cadenes: la Serralada Occidental que s'aixeca entre la costa i el curs del riu Marañón, l'Oriental entre el riu Hullaça i l'Ucayali i la Central entre el riu Hullaça i la serralada Oriental. Malgrat que les tres serralades, estan ben delimitades presenten una estructura geològica idèntica. La més llarga és la serralada Occidental, i dintre la ma-

teixa destaca la Cordillera Blanca, on s'aixeca la mole de l'Huascaran (6768 m.), el cim més alt dels Andes peruans.

Al sud del Cerro de Pasco, la carena muntanyosa es divideix en dos, una propera a la costa del Pacífic, mentre l'altra resta situada més a l'orient. Aquestes dues serralades resten separades entre si per l'altiplà conegut com la **Puna**.

En aquesta zona de l'altiplà sovintegen les depressions destacant-se'n l'ocupada pel llac Titicaca. Aquest sector de la serralada andina és també molt ric en cims volcànics dels quals sobresurt el Coropuna (6613 m.).

Al Perú septentrional trobem a l'occident del riu Santa, la serralada Negra, paral·lela a la Cordillera Blanca. Més al Sud, les serralades de Huay-Huash i Raura.

Al Perú central destaquen les serralades de Haugaruncho, La Viuda, Huaytapallana i el grup de Tunshu, també conegut com serralada Central.

Al Perú meridional, veïnes entre si, las serralades de Vilcanota, Vilcabamba, Paucartambo i Carabaya. Al límits fronterers amb Bolívia s'aixeca la d'Apolobamba i ja a la zona d'Arequipa la serralada volcànica. Aquestes serralades citades són els grups principals car les mateixes estan sovint subdividides.

La història alpinística dels Andes del Perú, s'inicia amb les primeres exploracions realitzades a la Cordillera Blanca a principis d'aquest segle, més concretament l'any 1903 quan l'anglès C. R. Enock descobreix un pas a través de la carena principal de la serralada. Per una estreta quebrada situada pels voltants d'Huaraz, troba un passatge a una altura d'uns 5200 metres.

Això li permet d'arribar als vessants orientals del massís. Aquesta expedició d'Enock era formada per nadius d'aquestes terres, als quals va haver de forçar perquè l'acompanyessin. Un any després C. R. Enock realitza un meritori primer intent d'ascensió a l'Huascaran per la

seua cara Oest, arribant fins a la cota 5100 m. on va haver de desistir per la retirada del seus companys.

És aquest mateix any quan la nord-americana Annie S. Peck, acompanyada pels guies suïssos Rudolf Taugwalder i Gabriel Zum Tangwald es proposa l'ascensió al cim de l'Huascaran, amb la idea de superar la màxima altura femenina d'aquells temps que posseïa la també nord-americana Workman. L'intent va resultar fallit i intentat de nou els anys 1906 i 1908. És en aquest darrer intent quan Miss Peck assegura haver arribat al cim Nord, de 6555 metres, amb dos guies que la varen pujar a braços els darrers metres a causa del seu esgotament.

Més tard aquesta ascensió va ésser posada en dubte, ja que els dos guies alpins van haver d'ésser hospitalitzats a Yungay, afectats de greus congelacions i assegurant que no havien pogut assolir el cim. Posteriorment aquestes declaracions les varen desmentir; el que sí sembla cert de tota aquesta història és que Miss Peck va aconseguir assolir l'anomenada «garganta» entre els cims Nord i Sud.

L'any 1910, l'alpinista italià M. E. Tabusso realitza diverses exploracions i travesses per la serralada andina i intenta l'ascensió al Tanja (5.350 m.).

El 1911 H. Bingham, cap d'una expedició arqueològica organitzada per la Universitat nord-americana de Yale, aconsegueix d'assolir el cim del Coropuna.

El 1927, una expedició nord-americana organitzada per l'American Geographical Society de New York, i dirigida per O. Miller, realitza diverses exploracions a les serralades Blanca i Huay-Huash, descobrint el cim del Yerupaja (6.632 m.).

Pel 1932 té lloc la primera de les tres expedicions organitzades pel Deutsche und Oesterreiche Alpenverein, que realitzaren uns completíssims estudis de les Cordillera Blanca i Huay-huash així com també d'altres sectors dels Andes peruans. Durant la primera expedició, dirigida

per Ph. Borchers, s'assoleixen diversos cims.

El 1936 té lloc la segona expedició dirigida aquest cop per Hans Kinzl que realitza diversos reconeixements de gran interès a les esmentades serralades Blanca i Huayhuash.

Durant els anys 1939-40, s'organitza la tercera expedició, també dirigida per Hans Kinzl, finalitzant els estudis iniciats anteriorment a la Cordillera Blanca. Apart diverses ascensions a cims d'aquesta serralada, cal destacar el magnífic treball topogràfic de la zona visitada d'immillorable realització i encara avui no superat.

Després de l'obligat interval produït per la segona Guerra Mundial, l'any 1948 es tornen a reactivar les activitats alpinístiques essent cada any més nombroses les expedicions que visiten aquelles muntanyes.

Entre les moltes que el Perú ens oferia, va ésser la Cordillera Blanca la regió escollida pel grup alpinístic component d'Hirca 76.

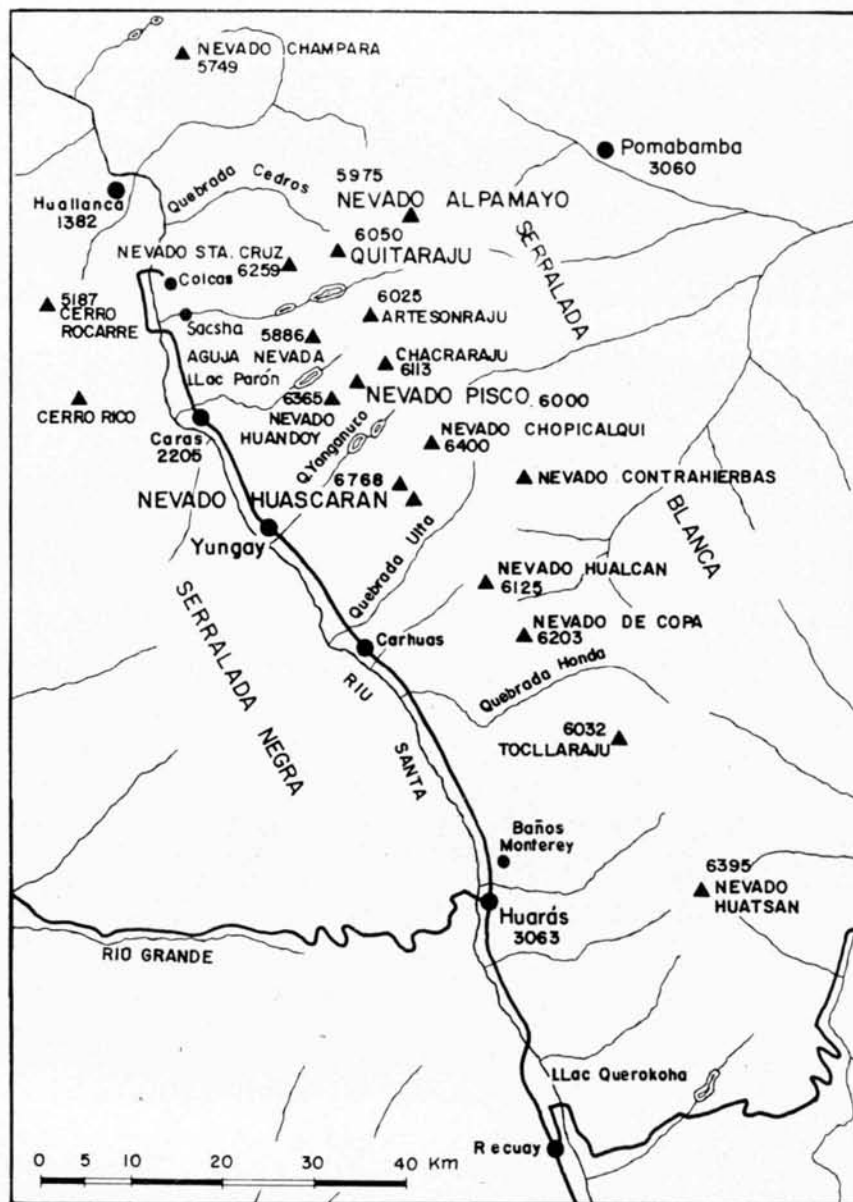
Aquesta és sens dubte la més visitada de totes les del Perú, no solament pel seu interès alpinístic (més de 27 sis mils), sinó per ésser una de les regions més singularment boniques de tots els Andes.

En el moment de fer l'elecció va pesar molt el factor temps, decidí en tota expedició que disposa d'un calendari tant reduït com són unes vacances laborals. Aquest greu problema es veia en part solucionat gràcies a trobar un accés fàcil i ràpid.

Descripció Geogràfica:

La Cordillera Blanca, s'estén en sentit recte i en una llargada aproximada d'uns 180 kms. en direcció Nord N.E. cap al Sud S.E., quasi paral·lela a la costa del Pacífic, del 8'5" fins a una mica més dels 10° de latitud Sud.

Malgrat la poca distància que la separa de l'Oceà Pacífic, constitueix la divisòria d'aigües del continent.

Els nombrosos rius que neixen en els seus vessants orientals originen la conca del riu Amazonas.

Situada a l'Oest de la Serralada Blanca, la vall del riu Santa és al Perú l'única vall longitudinal d'importància que s'obre camí cap l'Oceà Pacífic, trobant-se limitada a l'Oest per la Serralada Negra.

Per la seva descripció aquesta serralada ha estat subdividida en vuit grups que són els següents:

1. Grup del Champarà: Limitat al nord per la Punta de Tarica i al Sud per la Quebrada de Quitarasca. El cim principal d'aquest grup és el Nevado Champara (5749 m) que malgrat ésser un cim inferior al sis mil metres, es troba voltat per una esplèndida gelera.

2. Grup del Santa Cruz-Pucahircas: En aquest sector tenim els difícils i bellíssims cims de Pucahircas (Pucahircas Central, 6100 m).

També hi ha el Nevado Alpamayo (5975 m- amb una silueta única i inconfusible, el Nevado Quitaraju (6100 m) i el Nevado Santa Cruz (6258 m), el més important d'aquest grup.

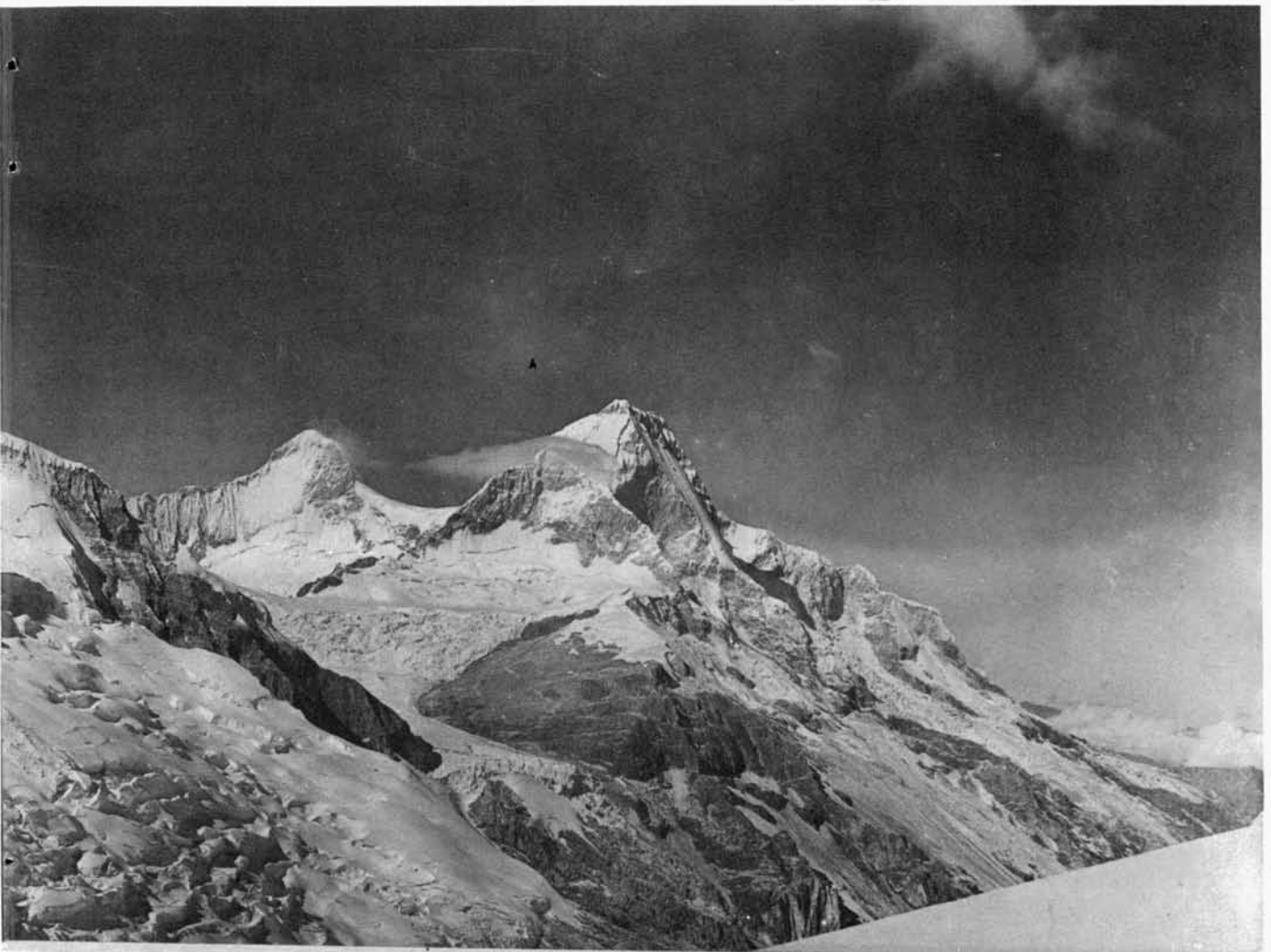
3. Grup de l'Huandoy: Aquest es troba limitat per les quebrades de Santa Cruz o Sacxa i la de Yanganuco. Al centre d'aquest massís hi trobem la llacuna Paron, envoltada d'una fantàstica sèrie de cims. Al nord hi destaca la piràmide de l'Artesonraju (6025 m), a l'Oest els dos cims dels Nevados de Caraz

(6025 i 6020 m); a la part sud de la llacuna trobem l'Huandoy (6395 m) amb els seus quatre cims triangulars i, tancant la quebrada, la Piràmide Garcilaso (5885 m) i els dos cims del Chacaraju (6113 m).

4. Grup de l'Huascaran: Més al sud, a la Quebrada Yanganuco, trobem el gegant dels Andes Peruans, el Nevado Huascaran amb dos cims, el Sud (6768 m) i el Nord (6555 m). Molt a prop també el Nevado Chopicalqui (6400 m) amb una de les geleres més extenses de tota la serralada i el Yanapaccha (5460 m).

5. Grup del Contrahierbas: Situat més a l'est que l'anterior. Cal citar el Contrahierbas (6068 m) i, més a l'orient, el Cajavilca (5775 metres).

6. Grup Hualcan-Copa: Entre la Quebrada Ulta i la Quebrada Honda, existeix un considerable estrenyiment de la serralada, que s'aixeca en un ampli altiplà. El cim més alt d'aquest grup és el Nevado Copa (6188 m) i junt amb el Nevado Hualcan (6125 m). També hi són el cim de Cancaraca (5875 m) i el Nevado Ulta, que té una silueta molt sem-

blant a la del Cerví.

7. Grup d'Huaraz: Situat més al Sud i fins a l'anomenada Punta Yanashallash, s'estén en geleres d'on s'aixequen nombrosos cims que prenen el nom de Nevados d'Huaraz. Després i en un espai bastant reduït s'enlairen cinc nevados per damunt els sis mil metres; el Nevado Chinchey (6222 m), el Togliaraju (6032 m), el Palcaraju (6274 m) i el Nevado Pucaranra (6146 m). Aquests cims dominen les valls que baixen cap a la Quebrada Honda. Ja més cap a l'oest se situa el Nevado Ran-

rapalca (6126 m) i el Nevado Huatsan (6395 m), punt culminant de la part sud d'aquesta serralada.

8. Grup de la Regió Meridional: Més al Sud de l'esmentada Punta Yanashallash (4680 m), la serralada es subdivideix en diferents grups de geleres que resten separades per profundes quebrades. Aquí els cims perden altura i resten per sota dels 5700 m, malgrat això l'interès alpinístic que ens ofereixen és considerable i cal destacar en aquest aspecte el Pongos (5711 m) i el Caularaju (5686 m), el qual caracterit-

za la part més alta de la vall del riu Santa. Els darrers cims d'importància que trobem a la serralada són els Nevado Rajutuna (5360 m), i el Nevado Paulista (5500 m) des d'on és possible de divisar en la llunyania la silueta del Yerupaja (6632 m), cim principal de la veïna i interessant serralada de Huay-Huash.

Primeres ascensions als pics de més de 6.000 m. de la Cordillera Blanca

Nev. Huascaran Sud	6.769 m.	Any 1932 en «AJ», volum 45, pàgs. 38-41.
Nev. Huascaran Nord Autora Miss Annie Peck	6.655 m.	Any 1908 en «High Mountain Climbing in Peru and Bolivia», pàgs. 332-358.
Nev. Chopicalqui	6.400 m.	Any 1932 en «AJ», volum 45, pàg. 41.
Nev. Huantsan Sud	6.395 m.	Any 1952 en «Alp.», any 1953, pàg. 261.
Nev. Huandoy Nord	6.395 m.	Any 1954 en «AAJ», any 1955, pàgs. 25-38.
Nev. Huandoy Oest	6.356 m.	Any 1954 en «AAJ», any 1955, pàgs. 25-38.
Nev. Palcaraju	6.274 m.	Any 1939 en «Z», any 1941, pàgs. 1-24.
Nev. Sta. Cruz	6.259 m.	Any 1948 en «RA», v. 66, pàgs. 16-18 i en «BW» IV, pàgs. 159-166.
Nev. Chinchey	6.222 m.	Any 1939 en «Z», any 1941, pàgs. 1-24.
Nev. Copa Nord	6.203 m.	Any 1932 en «AJ», any 1932, vol. 45, pàgs. 34-44.
Nev. Huandoy Est	6.200 m.	Any 1952 en «Sierra Club B.», any 1953, octubre, pàgs. 1-12 i en «AAJ», any 1953, pàgs. 437-445.
Nev. Ranrapalca	6.162 m.	Any 1941 en «Z», any 1941, pàgs. 1-24.
Nev. Huandoy Sud	6.160 m.	Any 1955 en «J», any 1956, pàgs. 56-67.
Nev. Pucaranra	6.147 m.	Any 1948 en «RA», n.º 66, pàgs. 16-18 i en «BW» IV, pàgs. 159-166.
Nev. Hualcan Nord	6.125 m.	Any 1939 en «Z», any 1941, pàgs. 1-14.
Nev. Alpamayo Sud	6.120 m.	Any 1957 en «MW», any 1958-9, pàgs. 95-99.
Nev. Chacaraju	6.113 m.	Any 1956 en «LM», any 1956, pàg. 290.
Nev. Quitaraju	6.050 m.	Any 1936 en «DA», any 1937, pàgs. 161-175.
Nev. Pucahirca Nord	6.050 m.	Any 1956 en «AAJ», any 1956, pàgs. 27-37.
Nev. Pucahirca Central	6.039 m.	Any 1961 en «RM», any 1961, pàgs. 338-354.
Nev. Pucahirca Sud	6.030 m.	Any 1936 en «DA», any 1937, pàgs. 161-175.
Nev. Contrahierbas	6.035 m.	Any 1939 en «Z», any 1941, pàgs. 1-24.
Nev. Tocllaraju	6.032 m.	Any 1939 en «Z», any 1941, pàgs. 1-24.
Nev. Artesonraju	6.025 m.	Any 1932 en «AJ», vol. 45, pàg. 42.
Nev. Caras de Paron	6.025 m.	Any 1955 en «J», any 1956, pàgs. 56-67.
Nev. Caras de Sta. Cruz	6.020 m.	Any 1955 en «J», any 1956, pàgs. 56-67.

foto: Jordi Pons

Relació d'expedicions catalanes als Andes del Perú

1961 Expedició espanyola als Andes del Perú (Organitzada per la F.E.M.)

Representació catalana: J. M. Anglada, J. Pons i F. Guillaumon.

Activitat realitzada: NUDO AYACACHI: Nev. Montserrat 5435 m, Nev. Barcelona 5430 m, Nevado Catalunya 5270 m, Nev. Maragall 5250 m, Nev. Capeta 5260 m, Nev. Gaudí 5230 m, Nev. Espanya 5200 m, Nev. Pedraforca 5200 m, Nev. Sant Jeroni 5100 m, Nev. Sant Llorenç 5050 m, Nev. Coylloriti 5400 m (1es. ascensions absolutes) Nev. Ayacachi II 5450 m. 2a. ascensió.

CORDILLERA BLANCA: HUASCARAN 6768 m. - Aresta N.E. 1a. Ascensió per aquesta via.

1963 Expedició Barcelona als Andes del Perú

Components: J. M. Anglada, J. Pons, F. Guillaumon, M. Gómez, M. Muñoz, V. López de Ceballos.

Activitat realitzada: CORDILLERA CENTRAL, Cordillera de Yauyos:

Nev. Acuña 5360 m, Atahualpa 5400 m, Cotoni 5817 m, Pichcahuacra 5490 m, Sant Jordi 5460 m, Rosa de Lima 5460 m, Verdaguer 5390 m,

El Nevado Siula Grande (6.354) escalat per components de l'Expedició Barcelona als Andes del Perú, 1.963. ▼

Membres del Centre Excursionista de Terrassa escalaren el Palcarayu O., de 6.110 m. ▼▼

Falla 5380 m, Tuctuni 5327 m, Folch 5412 m, Punta Margalida 5250 m, Runta Santiago 5150 m, Punta Balaitus 5140 m, Nev. Pau VI 5430 m, Nev. Canigó 5490 m, Nev. Llongote 5781 m, Verge de la Marcè 5475 m (1eres. absolutes).

CORDILLERA DE HUAY-HUASH: Siula Grande 6352 m. 3a. ascensió.

1965/66 Expedició «Alaska-Tierra del Fuego»

Components: V. López de Ceballos, J. Pons, E. López de Ceballos, Andrea Puigdomènech i A. Jamanca.

Activitat realitzada: Punta Llanganuco 5310 m, Nev. Ishinca 5530 m, CORDILLERA BLANCA.

Nev. Collado 5170 m, Huaraz 5150 m, Agulles del Peine 5150 m, San Andresraju 5230 m, CMA 5350 m, Haydebruno 5320 m, 1as. nacionals Punta Brava 5120 m, Punta Pirineos 1es. absolutes.

Aricoma 5500 m, 1a. absoluta.

1972 Expedició «Club Excursionista de Gracia» Alpamayo 72

Participants: M. Martin, F. Sàbat, M. Velasco, R. Xaus i J. Colomer.

Activitat realitzada: Nev. Luyajirca 5690 m, 1a. ascensió per la Paret N.E. i 2a. absoluta al cim. Nev. Aliciaraju 5710 m, Aresta N. 1a. absoluta, Nev. Matasraju 5740 paret N.O. 1a. absoluta, Nev. Alpamayo 5960 m, Cim Nord 1a. asc. nacional. Quitaraju Cim Oest 6000 m 1a. ascensió per la paret N.

1973 Sortida als Andes del Perú (C.E.C.-C.E. de Terrassa)

Components: J. Fabrès i Amorós, Rosa Vilanova de Fabrès.

A la **Cordillera Vilcanota**, Campament al Santuari de Coyllorite. Ascensió al pic de Coyllorite (massís Colquepunco), de 6.020 m.

A la **Cordillera Vilcabamba**, campament a Pampa Incachilliasca. Ascensió al Pic Sud de Salcantay, 5.250 m., i a la Punta de Pampa Soray, 5.400 m. (amb el CAF).

1974 Sortida als Andes del Perú (C.E.C.-C.E. de Terrassa)

foto: Jordi Pons

Components: J. Fabrès i Amorós, Rosa Vilanova de Fabrès, P. Bellefon, F. Gros.

A la **Cordillera Blanca**. Des de Pomabamba (a l'est del massís de Pucahirca) Campament a Mesapampa. Exploració als llacs de Pucahirca occidental i Pucacocha, 4.900 m. Ascensió, en el massís del Nevado Alpamayo, del cim Jancarurish, 5.870 m. (amb el CAF).

1974 Expedició Centre Excursionista de Terrassa als Andes del Perú

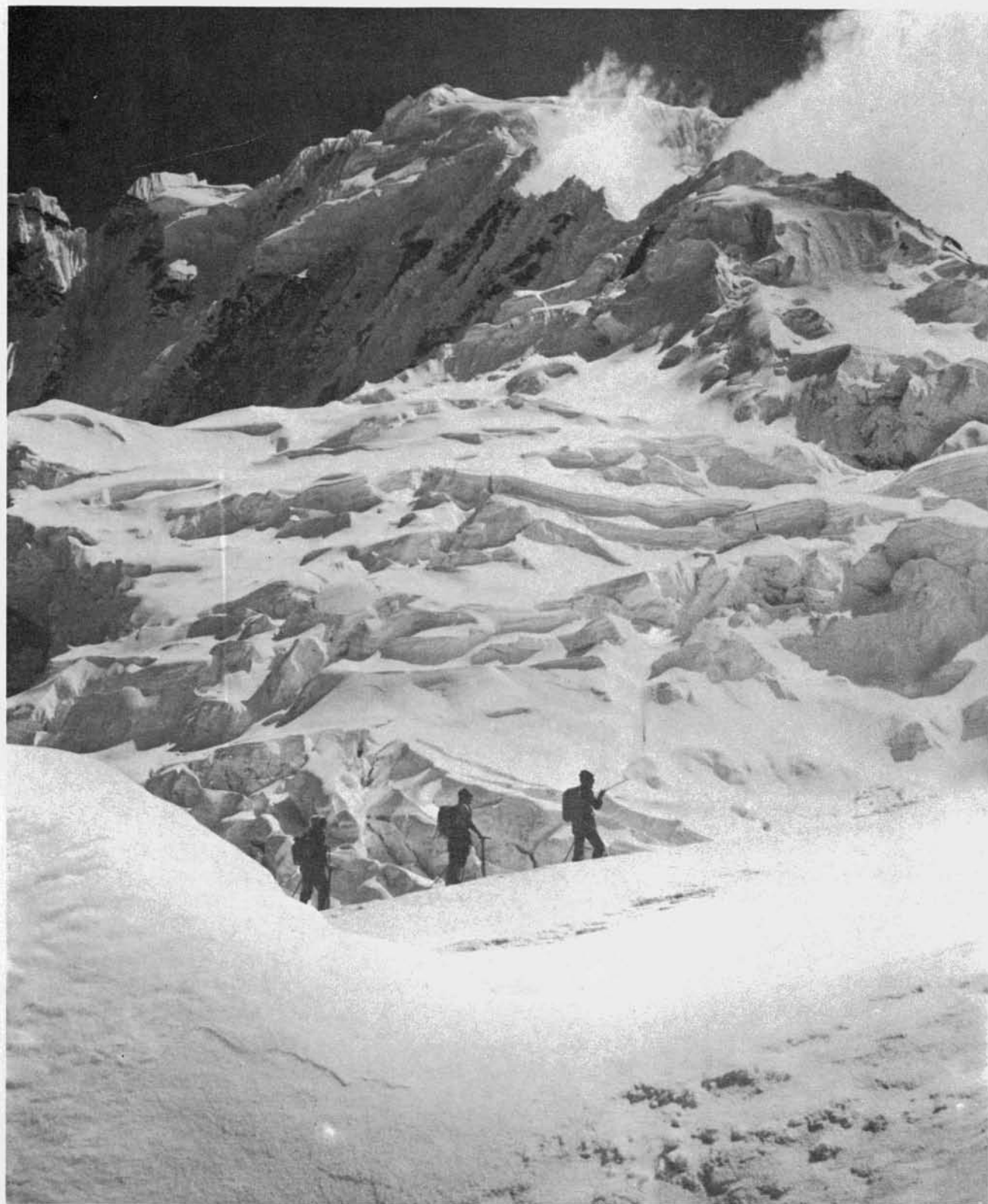
Components: J. Prunés, A. Altet, J. Piera, Ll. Abmròs, E. Ballbé i E. Cardellac.

Activitats: CORDILLERA BLANCA: Nev. Urus 5420 i Nev. Ishinca 5530 m. Palcaraju Oest 6110 m.

Nev. San Andrés 5250 m.

1975 Expedició Mataró al Neva-

El Massís de Salcantay on destaca, a la dreta, la Punta Sud del Salcantay. Foto obtinguda durant la sortida als Andes del Perú (C. E. C. - C. E. Terrassa, 1973). ▼

Una vista del Nevado Oest de Caraz 6.025 m. ascendit pels components de l'operació Quètxua 76. ▼

Nevado Artesonraju (6.025 m.), vist des del Nord. ▼ ▼

do Salcantay (Agrupació Científico-Excursionista)

Components: R. Armengol, M. Salla, X. Varela, M. Punsola, V. Arís, A. Rosa, M. Nogueras i A. Sors.

Activitat realitzada: CORDILLERA VILCABAMBA, Intents d'ascensió per les arestes Oest nord al Nevado Salcantay.

Expedició Girona - Andes 75

Components: S. Boix, P. Planas, E. Busquets, J. Aliu, J. M. Fabrè, F. Vieta, A. del Pozo, E. Font.

Activitat realitzada: CORDILLERA BLANCA, Intent d'ascensió al Nevado Chinchey (6222 m), s'assobren el Nev. Copac 5300 1es. nacional i el Nev. Chaco (5330 m).

Expedició als Andes del Perú (Chopicalqui)

Components: J. Pons, A. Casanovas, J. Ll. Bellés, M. Uriguren, J. Coll, Ll. Marfagon.

Activitat realitzada: Intent d'ascensió al Nev. Chopicalqui. CORDILLERA BLANCA.

1976 Operació Quètxua 76

Components: R. Bramona, J. Massons i G. Arias.

Activitat realitzada: CORDILLERA BLANCA. Quebrada Paron:

Nevado Oest de Caraz 6025 m 1a. nacional i 3a. absoluta, Punta Quètxua 5800 m 1a. absoluta i Pisco Oest 5720 m 1a. nacional.

Expedició Hirca 76 (Centre Excursionista de Catalunya)

Components: J. Créixams, J. Altadill, L. Belvís, H. Carreté, J. Casanovas, J. G. Casola, J. Lalueza, J. E. Paül, E. Ribot i E. Ruiz.

Activitat realitzada: Cordillera Blanca. Quebrada Sacsha.

Artesonraju 6025 m. Aresta S.E. 1a. nacional.

foto: R. Bramona

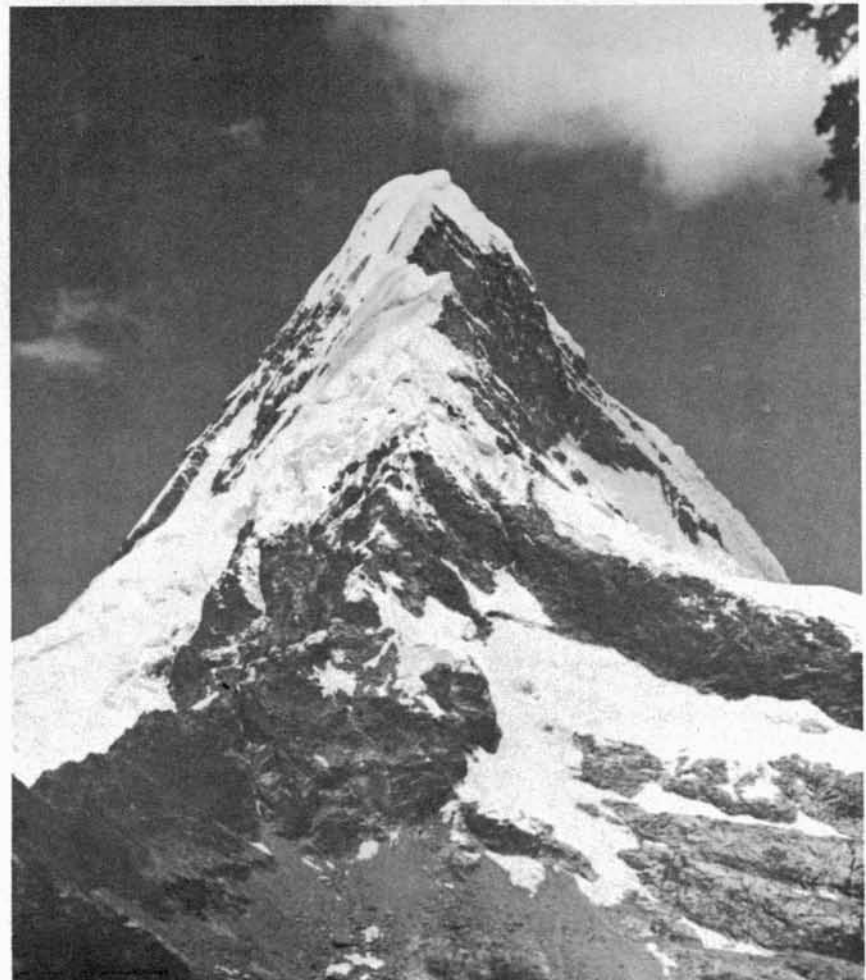

foto HIRCA 76

Generalitats sobre Perú

per: Lluís Belvis

El Perú està situat a la costa occidental de Sudamèrica, entre l'Equador i els 18° 20' de latitud sud i entre els 68° i 81° longitud oest, és a dir, del Pacífic a la planura amazònica cobrint una superfície total d'uns 1.420.000 km².

La serralada andina el travessa totalment de S.E. a N.W. delimitant-hi tres unitats geogràfiques ben diferenciades i gairebé paral·leles.

A l'Est tenim la zona amazònica o selva, plujosa i tòrrida, al centre, serralada andina, abrupta en la qual s'escalonen verticalment tots els climes fins arribar a les neus eternes i a l'oest la zona litoral, la costa. A aquestes tres zones podríem afegir-ne una quarta, coneguda amb el nom de «Mar peruano». Aquesta zona del pacífic s'estén fins a les dues-centes milles marines (uns 370 kms), de la costa, de les quals unes vuitanta o cent milles constitueixen la zona d'aigües fredes, molt rica en peixos. Aquesta fredor condiciona el clima de la zona costera normalment freda per la latitud.

Mar del Perú i Illes Guaneres: El mar que benya la costa del Perú, l'Oceà Pacífic es mou per l'avanç de les aigües del corrent del Perú, cap al Nord a una velocitat aproximada d'un tres nusos, motivada per l'empenta dels vents dominants del Sud-oest que bufen al llarg de tota la costa peruana fins més enllà del «Cabo Blanco». Segons Erwin Schweigger, l'amplada d'aquest corrent oscil·la entre les 200-250 milles marines a l'hivern (juny-agost) i de 80-100 milles a l'estiu (desembre-març). Així mateix hi ha un moviment ascendent d'aigües fredes al llarg de tot el sòcol coster. La temperatura no és uniforme al llarg dels 2500 kms. de la costa; cap al nord augmenta i assoleix el seu mínim prop dels 14° de latitud, a l'altura de Pisco i de la Bahía Independencia, coincidint precisament amb la zona de major riquesa de **guano**; més al Sud, augmenta altre cop. El contrast amb la costa oposada de Sudamèrica és extraordinari: als 10°

de latitud Sud (uns 260 kms. de Lima) la temperatura mitjana anyal de les aigües és de 17,92° mentre que a l'Atlàntic, a la mateixa latitud, la mitjana és de 25,3°; una diferència de més de 7°. Això explica que les ciutats de la costa peruana, de Talara a Tacna, tinguin un clima fresc, que contrasta amb el clima càlid de les ciutats brasileres, situades sobre el mateix paral·lel.

Prospera en aquesta costa una fauna d'aus marines de clima fred, llops marins i fins i tot pingüins i ocells «bobos». Les aigües marines són aigües de plàncton, afavorit per la fredor. D'aquest plàncton se n'alimenta l'«Anchoveta» peix més petit que la sardina, principal aliment de les aus guaneres. Aquests ocells viuen principalment en illes petites del litoral peruà (Santa Rosa, Chíncha, Lobos, Santa Rosita, La Vieja, etc.) llocs d'on es recull el «guano».

L'accés a aquestes illes està prohibit, encara que es pot llogar una petita embarcació i fer una excursió pels voltants per a poder veure una mica la vida que s'hi fa.

La zona àrida (costa): Aquesta és una franja estreta i desèrtica, situada entre l'Oceà Pacífic i els Andes. La superfície que cobreix és d'uns 183.600 kms². El seu relleu és moderat i està constituït per terrasses d'origen marí i per planures de reompliment al·luvial que ocupen les valls entre els contraforts que baixen de la serralada andina. En aquesta zona es poden diferenciar tres sectors clarament delimitats; des de Cañete (Lima) fins a la frontera amb Xile, entre Cañete i Trujillo i entre Trujillo i la frontera amb l'Equador.

En el primer sector, el Pacífic està vorejat per una carena discontinua de turons de formes suaus i altures moderades amb un màxim de 1200 mts., Cerro Tunga, formant l'anomenada Serra de la Costa. La planura resta perfectament encaixada entre aquesta serralada i la dels Andes.

En el segon sector (entre Cañete i Trujillo) el sòl és ondulat en una

llarga successió de turons i contraforts andins que arriben fins a la línia de la costa formant penyasegats.

En el tercer sector —entre Trujillo i la frontera amb l'Equador— la planura costera es va eixamplant progressivament de sud a nord fins a assolir més de 100 kms. en el desert de Sechura.

La faixa costera presenta una successió de valls més o menys encaixades, fèrtils i ben cultivades, separades per extensos territoris àrids, coberts de sorra eòlica amb gran quantitat de dunes. La major part dels rius que la travessen es poden considerar com estacionals, ja que els seus cabals estan relacionats amb l'època de pluges de la regió andina. Algun d'ells, però, té règim anyal poc variable degut a que les seves conques arriben fins a les zones de neus perpètues.

Serralada Andina (Sierra): Per conveniència de descripció, el territori peruà dels Andes generalment es considera format per tres grans cadenes denominades «Cordillera Occidental», «Cordillera Central» i «Cordillera Oriental». Cal dir que aquestes serralades no estan clarament delimitades ni diferenciades amb precisió. La serralada Occidental, constitueix la divisòria continental, mentre que les altres dues són considerades com a secundàries.

La serralada Occidental, es bifurca donant lloc a l'impressionant «Callejón de Huaylas» que separa la Cordillera Negra, a l'oest, de la Cordillera Blanca, a l'est. Aquestes dues serralades s'estenen paral·lelament durant quasi 180 kms. i s'uneixen altra vegada. A la Cordillera Blanca hi trobem la mole impressionant de l'Huascarán de 6768 metres, màxima altura dels Andes peruans. A la part septentrional de la Cordillera Occidental són pocs els cims que assoleixen els 4000 metres i els colls rarament sobrepassen els 2800-3000 mts. Aquesta és la zona més baixa de tots els Andes.

Les serralades Central i Oriental no presenten una continuïtat com és

el cas de l'Occidental. La Central roman ben definida en el centre i nord del Perú i, entre Huancayo i Junín, s'estén a l'est del riu Mantaro i al nord de «Cerro de Pasco» formant la divisòria entre els rius Marañón i Huallaga. Les serres de Carabaya, Vilcanota i Vilcabamba, a la regió nord-oriental formen la divisòria entre els rius Pachitea i Ucayali.

La part superior dels Andes està formada per un notable altiplà, profundament tallat cap a ponent pels abruptes rius del vessant pacífic i cap a orient està seccionat de N. a S. pels rius Marañón, Huallaga, Mantaro, Pampas, Apurímac i Vilcanota. La seva amplada oscil·la entre algunes decenes de kilòmetres fins a mes de 100 kms. de nord a sud, respectivament. L'altitud mitja és

d'uns 3800 metres a la part nord i per damunt els 4000 metres al centre i sud del Perú. Aquest altiplà continua en territori bolivià i inclou, en el límit entre Perú i Bolívia, la gran depressió interior dels llacs Titicaca i Poopó.

En aquest sector sud (a partir del riu Ocaña i fins a la frontera amb Xile) hi ha una de les zones volcàniques més extenses del món i parcialment encara en activitat. Podem citar volcans apagats (Coropuna 6424 mts. Ampato 6310), d'altres en lleugera activitat (Misti 5835 mts., amb fumaroles) o en plena activitat (Ubinas 5671 mts.).

Planura amazònica (selva): Aproximadament la meitat del territori peruà correspon a les terres baixes

de la depressió amazònica o selva. La regió selvàtica comprèn la gran planura que s'estén a l'est del marge oriental de la serralada andina. En aquesta zona es distingeixen dos sectors topogràfics, la selva alta o muntanya i la plana amazònica.

La selva alta comprèn les parts boscoses del vessant oriental dels Andes, la topografia hi és accidentada i es caracteritza pels escabrosos contraforts andins, generalment prolongats fins a la plana mitjançant gorges i cingles.

La selva alta se situa per sota els quatre-cents metres. La plana amazònica pròpiament té un relleu suau i està coberta íntegrament per una vegetació exuberant i tropical.

En aquesta zona destaquem quatre grans tributaris del riu Amazonas;

foto: J. Altadill

el Marañón, el Ucayali, el Huallaga i el Madre de Dios. La major part d'aquests rius es caracteritza per la divagació dels cursos en nombrosos i amplis meandres i per infinitat de materials fins que arrosseguen.

La població en aquesta zona es concentra a les voreres dels rius, úniques vies de comunicació amb el principal centre urbà a la ciutat d'Iquitos.

Resum climàtic: Són pocs els països del món amb tanta varietat de climes com trobem al Perú;

1. — **Costa:** Caracteritzada per una temperatura més baixa que no li correspon per la seva situació geogràfica. Aquesta anomalia, com ja hem dit més amunt, és deguda a la «Corriente Peruana», o de Humbolt. L'abundosa precipitació a les parts

altes del vessant atlàntic obeeix als vents alisis que vénen carregats d'humitat del costat de l'Atlàntic, per tant les precipitacions disminueixen a mesura que ens allunyem dels Andes cap a l'oest, sent pràcticament nul·les a la costa del Pacífic. La boira que es produeix a la superfície de l'Oceà Pacífic s'estén cap al litoral durant l'estiu i produeix una lleugera pluja de gotes molt fines que rep el nom de «garua», la qual és suficient per a alimentar l'escassa vegetació que trobem al llarg de la costa.

A Lima, la mitjana anual és de 48 litres per m². La temperatura té poques variacions; el mes més fred és l'agost, amb una mitjana de 15° i el més calorós el febrer, amb 25°. La variació diürna de les temperatures es mou entre els 4 i els 7°.

El més variable al llarg de l'any és la nuvositat i la humitat. Tinguem present que entre maig i setembre el sol difícilment hi lluu.

2. — **La Serralada Andina (Sierra):** Presenta una gran varietat climàtica. Les valls profundes són càlides i ben sovint àrides. Els vessants baixos tenen temperatures moderades, l'altiplà és fred i els cims de clima glaciàr.

Al Cuzco (3326 mts), com a tota la serra, les estacions es redueixen a dues; període sec i període humit. Les temperatures es mantenen uniformes durant quasi tot l'any (3,8° de diferència entre la mitjana del mes més fred, juliol i el més calorós, novembre).

L'època de pluges va del desembre al març, mesos en què cau el 60 % del total de pluges anuals. La

temperatura mitjana és de 10,7° i la variació diürna arriba a assolir els 16° entre el dia i la nit.

Zona Amazònica (Selva): Clima càlid i humit, abundoses precipitacions al llarg de l'any, que s'accentuen durant els quatre primers mesos, període amb el qual coincideixen les crescudes dels rius. La zona que presenta majors precipitacions és la Selva Alta o «Montaña», amb una mitjana de precipitació anual entre 2500 i 3000 mm.

Races: A l'arribada dels conqueridors espanyols, eren diverses les races que habitaven el Perú. Posteriorment s'hi van afegir els europeus i els esclaus negres importats del continent africà. Més tard, al segle XIX, els xinesos i, en aquest, els japonesos. Tot això ha produït el mestissatge que avui se'ns presenta amb un índex molt elevat.

De les diferents races indígenes del Perú en podem fer una divisió en tres grups principals, atesa la seva distribució geogràfica:

1) Els indígenes de la costa, anomenats «yungas», van ésser sens dubte els més civilitzats de tot el Perú. Avui les seves llengües pràcticament han desaparegut i incloïen, al nord, els «tallan de Tumbes» els «sec» i els «colan» de Sechura (conca del riu Piura), els «chimús» i els «chancos»; al centre els «yauyos» i els «chinchas»; al sud els «nazcas».

2) Els indígenes de la serra, estan constituïts essencialment pels quètxues; aquests, dins el conjunt del país, es poden subdividir, en dos grups: al sud els quètxues pròpiament dits i els «chancas» quètxuïtzats i que abans parlaven l'aymara; al nord del país tenim el grup Chinchay-suyo (huàncos, casamarcas, huacrachucos i d'altres). A l'extrem meridional viuen els aymaras del collao, pels voltants del llac Titicaca (collas, collaguas, canchís ubinas). També cal anomenar els uros, gairebé desapareguts, i que viuen al llac Titicaca.

3) Els indígenes de la selva anomenats «antis» pels inques, formen nombrosos grups la majoria dels quals reduïts; hom té notícies que hi ha 54 tribus, les quals parlen 31 llengües diferents, sense comptar dialectes.

Llengua: La llengua oficial de l'imperi incaic era el quètxua o «runa siní» (runa en quètxua vol dir home i siní, paraula). Aquest és l'únic idioma que ha desenvolupat un paper, en l'època pre-hispànica, com a «llengua de civilització». En els seus inicis, ocupava l'àrea de la conca superior del riu Apurímac (apu vol dir gran senyor, rimac el que parla), de l'Urubamba (Uru és el nom de la tribu dels urus, bamba vol dir pampa o regió) i els seus afluents fins a l'època del gran conqueridor inca Pachacutec, aproximadament d'ençà l'any 1.450.

Durant aquest temps el quètxua era un més entre el diversos idiomes que es parlaven a la regió andina. Mica en mica va prendre força fins a arribar a supplantar altres llengües. Si no arribà a dominar-les totalment, va ésser per la brevetat de l'ocupació incaica, que en algun dels territoris conquerits no durà més de

quaranta a vuitanta anys. Van ésser precisament els missioners els que més tard la varen adoptar com a idioma d'evangelització, substituint el castellà, a les comarques de la serra i de la selva, fent servir en canvi el castellà entre les diferents tribus de la costa.

El mot quètxua va ésser introduït d'ençà l'any 1560; fins aleshores els espanyols el coneixien amb el nom de llengua general. Avui el terme quètxua és universalment acceptat, malgrat no ésser el més adequat ja que els originaris quètxues (indígenes de les regions d'Abancay, alt Apurímac i Urubamba) tant sols constituïen un dels nombrosos grups que parlaven el «llenguatge incaic».

Avui el quètxua juntament amb el castellà participen de la co-oficialitat lingüística del Perú. La toponímia quètxua acostuma ésser molt pintoresca i descriptiva. Sobre el quètxua hom recomana un diccionari Quètxua-Castellà obra de Xavier Albó missioner nascut a La Garriga i afincat a Bolívia.

L'Art Popular: La ceràmica ha caracteritzat, amb els seus estils i obres les diferents cultures perua-

foto: H. Carreté

foto: J. Altadill

Huancayo i Ayacucho els principals centres de producció.

Les ciutats. A tot el Perú només trobem una gran aglomeració urbana, Lima-Callao amb gairebé tres milions d'habitants. Lima, capital política i cultural del país, també n'és el centre mercantil i industrial. Callao és la segona ciutat i port de Lima. Altres ciutats importants i que superen els 100.000 habitants són Arequipa, Trujillo, Chiclayo, Piura i el Cuzco. Val a dir que el Cuzco, l'antiga capital dels inques, és l'única ciutat important situada a la zona andina. A quasi 4000 metres d'altura sobre el nivell del mar hom troba el port lacustre de Puno, a les voreres del llac Titicaca i, encara a més alçada, la ciutat minera de Cerro de Pasco. A la Selva cal destacar la ciutat d'Iquitos, important port fluvial que és utilitzat per a l'exportació de fusta, per l'Amazones, cap al Brasil.

Com a la majoria dels països andins, al Perú la base econòmica és centrada en l'agricultura i les mines, feines en les quals s'ocupa la majoria de la població activa. A tot això cal afegir l'important paper que juguen en l'economia del país la pesca i les explotacions forestals de la selva amazònica.

Costums, festes i menjars populars. El calendari peruà està íntimament lligat amb el cicle anyal del sol i per tant amb l'agricultura. En deriven doncs, en gran part, les dates de les fires que encara es celebren a la serra i que són en realitat les tradicionals festes incaïques. Tanmateix en molts casos s'ha fet coincidir el calendari catòlic amb les principals fires. És al sud del país on s'han conservat en estat quasi pur les tradicions inques. En aquesta zona les festes comencen el 16 de juliol, festivitat de la verge del Carme. Cal citar la de Pucara, on tots els anys es reuneixen milers de persones i se'ns ofereixen interessants exemplars de ceràmica, els coneguts cavallets de Chumbivilcas.

nes. Cal destacar les importants obres realitzades a Chavin durant l'inici del primer mil·lenni pre-cristià. Paracas, Cupisnique, Mochica, Vicus, Nazca, el tiahuanacoide peruà, Chimu i Ica, són noms il·lustres en la història de la ceràmica peruana.

Durant l'època colonial solament es van realitzar peces d'estil eminentment utilitari, encara que alguns pocs centres fabricaven ceràmiques de fantasia. Llocs representatius d'aquest estil i època els tenim encara avui a Pucara amb uns típics toros, a Quinua on fan unes característiques esglésies. Observem a tots dos llocs l'adopció dels costums espanyols; el brau, animal d'importació, i les esglésies, element fonamental de l'evangelització empresa pels colonitzadors.

L'art tèxtil és el més antic del Perú. Els seus orígens es xifren en uns cinc mil anys. El seu desenvolupament fou molt ràpid. Els teixits eren tenyits amb una infinitat de colors (s'han distingit més de 190 matisos) i els teixidors feien veritables obres d'art amb trames tupidíssimes (més de 157 fils per cm.).

El teler que utilitzaven el trobem

representant en multitud de tasses mochicas i és molt semblant a l'utilitzat avui pels nombrosos teixidors del coneguts «ponchos». Aquest tipus de teler encara avui s'utilitza.

Els metalls també han estat treballats excel·lentment, des de les èpoques primitives (ornaments i utensilis), utilitzant al principi el coure pur i més tard el bronze i l'or. Són notables les obres realitzades en l'època mochica i chimu.

La utilització de la plata té el seu millor moment en l'època colonial amb una tradició que arriba fins als nostres dies.

La fusta també ha estat utilitzada pels artistes peruans. La talla ja era practicada en l'època pre-hispànica, però igual com va succeir amb els artesans de la plata, és a l'època colonial quan es desenvolupa més extraordinàriament aquesta especialitat. Els principals centres artesans són a Cuzco, Ayacucho i Paucartambo.

També cal destacar els coneguts «mates decorados» fets amb crosta de carbassa, gravats i pintades, un autèntic treball artesanal de llarga tradició. Actualment en trobem a

El 25 de juliol, festa de Santiago apòstol, els indis l'identifiquen com la festa d'Illapa, és a dir Festa del Llamp. El dia 24 de juny celebren la diada de la «Fiesta del Indio». Aquest dia, anomenat «Inti Raymi», i que és l'inici de l'hivern austral, els sacerdots inques lligaven el sol a la pedra del «Inti-huatan», mentre el gran Inca junt amb els seus nobles i tot el poble oferien sacrificis al sol perquè tornés a escalfar-los i ja no els abandonés mai més. Cada any s'hi reuneixen indis de diverses regions de tot el país, vestits amb els millors vestits tradicionals, per a celebrar aquesta important jornada de convivència que té l'incomparable escenari de la fortalesa de Sacsayhuaman.

És també a Cuzco i Puno on es conserven les danses més típiques i tradicionals.

La cuina peruana, coneguda com cuina criolla, té una llarga tradició i una clara influència indígena.

Els dos estils principals de la cuina criolla són el «Limeño» i el «Arequipeño», tots dos molt rics en entrants que anomenen «piqueo» i que molt sovint constitueix tot un àpat. Destaquem els famosos «anticuchos» fets amb trossos de cor de vaca amb «aji» (pebrot molt picant) i salsa picant, tot això travessat per unes petites canyes. També els «chicharrones», petits trossets de costella de porc, fregits amb miques d'all mòlt, els «tamales» espècie de pasta, embolicats amb fulls de banana, fets a base de blat bullit i mòlt, carn de porc, ous, olives seques, all, «aji», anís mai, ceba i comí. També és famosa la «causa limeña», espècie de puré de patates bullides, adobades amb «aji», suc de llimona i guarnides amb ous durs, llesques de choclos, yucas i camotes cuits, olives, gambes i formatge fresc. El cebiche de corbina, plat típic de peix, cuinat de tres a quatre hores en salsa de llimones i taronges agres.

El «chupe a la limeña», a base de gambes, formatge fresc i patates. El «cau-cau» fet amb budells, aquí

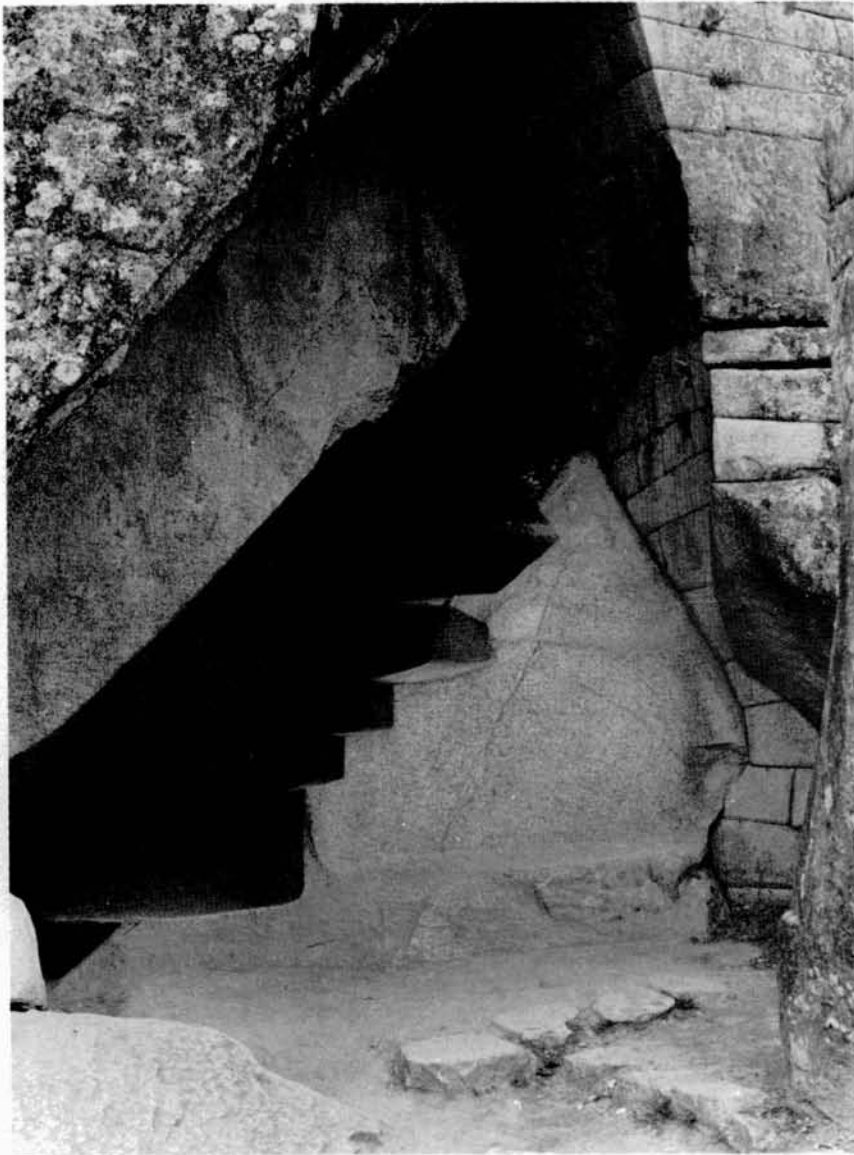

Foto: J. Altadill

anomenats «mondongo», «papas» i d'altres ingredients.

Entre els postres trobem una llista d'especialitats que fóra llarguíssima. Només n'esmentarem la «mazamorra morada», postre molt popular fet a base de blat morat, cuit amb sucre, canyella, préssecs, co dony al qual un cop cuit, s'afegeix suc de llimona, després tot s'ensalga amb «mazamorra» i canyella.

De les moltes begudes típiques del Perú la més característica és la «chicha morada», a base de blat morat; és molt dolça i no té alcohol.

Una altra beguda és la «chicha jora» aquesta sí, una mica alcoholitzada. La producció de vi es concentra en la seva totalitat a la zona d'Ica. És aquí on es destillen excel·lents «aiguardents» que quan són purs de raïm porten el nom de Pisco, que li ve donat pel port de Pisco d'on s'embarcava per a tot el país.

Del Perú en podríem escriure molt més, però creiem que el nostre objectiu era només d'esbossar una mica a grans trets com és la vida d'aquell país on HIRCA 76 realitzà les seves experiències.

crònica del centre

a cura de Modest Montlleó

ESMENA

En esmenar l'errada que contenia l'article «Quan Espot encara no era Súper» (Muntanya, juny 1976), on es donava una data inexacta de la mort d'Ernest Mallafré, agraïm la comunicació de Josep Ponte i Blanes, del Masnou, que ens dona la data exacta d'aquell accident esdevingut el 31 de desembre de 1947, dada que hem comprovat i s'adiu amb la constància que n'hi ha en aquesta casa.

AVÍS ALS LECTORS

La redacció de la Revista, abocada al seu primer objectiu de regularitzar-ne la periodicitat —amb la consegüent acumulació d'originals, cròniques i ressenyes—, es veu novament obligada a ajornar l'aparició de la Geografia Física dels PP. CC., que reprendrà tan aviat com les possibilitats materials ho permetin.

Cinema Amateur

Crònica del curs 1975-1976

La primera sessió del curs fou dedicada als films que representaren Espanya a la UNICA (Union Internationale du Cinéma Amateur) —de la qual el nostre Centre, recordem-ho, és cofundador—, celebrada enguany a Torunmy (Polònia), i que són els següents: «La trucada», d'Slasac i Bertolluc; «El cabaret dels pobres», de Josep Cardó i Olivella; «Els cavalls de la nit», de Jan Baca & Toni Garriga, i «La rage» (La ràbia), d'Eugeni Anglada i Arboix, continuant amb un animat col·loqui amb llurs autors.

El film «La rage» va obtenir la primera medalla d'Or de la UNICA, i «Els cavalls de la nit» la primera medalla d'Argent, fet que suposa un resultat esplèndid, davant els 130 films presentats pels 21 països participants, que honora el cinema amateur català, si bé representàvem a Espanya, més si tenim en compte que en són autors Eugeni Anglada i Jan Baca, consocis nostres.

Durant tots els mesos i llevat del desembre, a causa de les festes i de l'atapeïment del programa, tingueren lloc les sessions del Tertúlia Club, dirigides a enlairar el nivell pedagògic del cinema i alhora a donar confiança i seguretat al cineista, emprant un cert rigor crític per a no enganyar-lo ni tampoc decepcionar-lo.

El dilluns dia 13 d'octubre va tenir lloc l'Assemblea General ordinària estatutària de socis de la nostra Secció, en la qual, seguint l'Ordre del Dia, foren aprovats pels assistents els diferents punts tractats.

Durant tot el curs s'han projectat films de cineistes nostres i d'altres entitats, i que suposen un interès cabdal pel nostre cinema.

A cada sessió assistiren llurs autors, mantenint al final l'acostumat col·loqui. La llista és nombrosa i de qualitat, com es pot apreciar a continuació: «Caps, mans i mànegues», de Jesús Borràs, Antoni Colomer i Jaume Fina; «Kasumay, Père Antoine» (Àfrica negra), «Equador 90°» (illes Galàpagos) i «Ariana» (Afganistà), del doctor Ramon Avellaneda i Mañosa, de Terrassa; «The Grayling's Story», «... y Munich era una fiesta», «Vacaciones Santas y... Vacances Pagadas»,

«Aspectos y personajes de Barcelona 1964» i «Barcelona y Copa del Mundo de Hockey 1972», ambdues guardonades amb el Premi Ciutat de Barcelona dels anys 1975 i 1972 respectivament.

Com cada any, la nostra Entitat va posar en marxa l'organització de diferents concursos que han estat els següents: VIII^è Concurs Social del C.E.C., XVIII^è Certamen d'Excursions i Reportatges, XIX Competició d'Estímul, Trobada de Films realitzats en Equip (Trofeu Domènec Martí) i, per últim, el XXXIX^è Concurs Nacional (Mostra) de Cinema Amateur i Selectiva UNICA.

Es dedicaren dues sessions per a projectar els films més destacats en els concursos socials de la U.C.A. i de l'A.F.C.

Hom celebrà també diversos debats que mereixeren una gran atenció per part dels nostres socis i també de simpatitzants d'altres entitats amigues, així com de cineistes independents. Foren els següents: «El Cinema Català» (perspectives d'una cruïlla), conduït per l'eminent historiador i crític de cinema, Catedràtic de la Universitat, Miquel Porter i Moix, projectant com a il·lustració del tema les pel·lícules: «Homenatge» (Pau Casals), d'en Joan Capdevila i Nogués; «Homenot» (Josep Pla) i «L'home de la poma», ambdues del tàndem Jan Baca i Toni Garriga.

Un altre debat fou dedicat al tema «Les Bases del Premi Ciutat de Barcelona de Cinema Amateur» que anyalment atorga l'Ajuntament de la nostra ciutat, acomplint-se un intent de discussió constructiva amb interlocutors vàlids i responsables de l'organització de la Casa Gran. Es parlà també de les raons d'aquest Premi que hauria d'ésser tan prestigiós pel nom que porta i que, en canvi, té tan poc predicament en el món cineístic.

La Secció de Cinema del C.E.C. celebrà el dia 1er de febrer la festivitat de Sant Joan Bosco, Patró de la Cinematografia (31 gener) amb una Missa en el Temple Expiatori del Tibidabo en sufragi dels cineistes morts i, a continuació, va tenir lloc el tradicional dinar de germanor en un restaurant de Valldoreix, al qual gairebé ja ens hem habituat a còpia de tants anys d'anar-hi.

També va tenir lloc una sessió de cinema professional amb la projecció del film d'Alfred Weidenmann «El Almirante Canaris», interpretat per O. E.

Hasse, Adrian Hoven i Bàrbara Rütling, que va ésser precedida d'una xerrada plena d'interès de Josep-J. Reventós i Alcover, la qual s'obrí per dos vessants: l'aspecte estrictament cinematogràfic i l'exposició històrica de la figura de l'Almirall Canaris. La cinta fou cedida gentilmente pel nostre consoci Josep Mª Via Maffei.

Organitzat per la nostra Secció de Cinema Amateur i amb la col·laboració de la «Secció Fructuós Gelabert» de l'Excma. Diputació de Barcelona, la Col·lecció Cinematogràfica Catalana i el Departament d'Art de la Universitat Central, també de Barcelona, es celebrà el **Curs d'Iniciació a l'Expressió Filmica i Aprofundiment Cinematogràfic**, seguit d'una segona part d'**Història i Cultura cinematogràfiques** amb la participació de persones de reconeguda solvència en aquests àmbits, com són: Mª Antònia ALOGUIN, Jesús ANGULO, Pere-Lluís CANO, Cottolengo CASAMADA, Xavier ESTRADA, Pere-Ignasi FAGES, Palmira GONZALEZ, Romà GUBERN, Joan-Enric LAHOSA, Mª Eugènia LLINÀS, Enric MONTERDE, Pere PORTABELLA, Miquel PORTER i Moix, Artur PEIX, Josep-J. REVENTÓS, Esteve RIAMBAU...

La Secció, a proposta del seu programador Artur PEIX i amb l'estreta col·laboració del seu President Josep-Jordi QUERALTÓ, coneixedor de velles glòries i de bona part de llurs films, volgué rememorar algunes de les pel·lícules que han fet història, projectant-ne les següents: «**Memmortigo**», de Delmiro de Caralt; «**L'Home important**», de Domènec Giménez (E.P.R.); «**Consumatum est**», de Felip Sagués; «**Capricho**», de Josep Mestres; «**La llama efímera**», de Joan Pruna; «**Retorno**», d'Enric Fité; «**Instant**», de Tomàs Mallol i, per últim, «**Dos quarts de cinc**», la primera pel·lícula de Jan Baca i Antoni Garriga. Es tractava de la **Sessió n.º 1000**, i la Junta Directiva de la Secció volgué que la festa fos assenyalada, aconseguint-ho àmpliament per la joia de tots els assistents que gairebé no hi cabien. El colloqui també va ésser molt emotiu, en especial les paraules pronunciades pel fill del malaguanyat Domènec Giménez, que quinze dies abans l'estava preparant amb la il·lusió de presentar-la. La Secció no l'oblidarà mai com tampoc podria pagar l'esforç i l'ajut que ell sempre hi aportà, constituint un dels fermes puntals, una de les, antany,

«**tres columnes**»... Post-mortem, la **Sessió 1000** li fou dedicada.

La nostra Secció va ser sol·licitada per a continuar la seva col·laboració, contribuint tècnicament al millor èxit del XIV Festival Internacional de Cinema Amateur de la Costa Brava, que es celebrà a la ciutat de Sant Feliu de Guíxols, capital d'aquella costa, prenent-hi part 23 països amb una mostra de llurs films al temps que va desenvoluparse el 1er **Simpòsium d'Estudis Cinematogràfics de Didàctica i Història**.

Formant part del Comitè d'Honor, assistí a la cloenda el President del C.E.C. Agustí Bou i Tort i senyora, acompanyats pel President Honorari del Festival, Felip Sagués i Badia.

A Viena (Àustria) s'ha celebrat del 20 al 29 d'agost el **XXXV Congrés i el XXXVIII Concurs de la UNICA**, havent estat proposat pel nostre President, Josep-Jordi Queralto, a l'Assemblea celebrada a la Kongresshaus de Baden bei Wien i durant la seva actuació com a Delegat d'Espanya, que fos admès com a membre del Comitè de la UNICA el nostre consoci i guardonat cineasta internacional Jan Baca i Pericot, proposta que fou acceptada per unanimitat, fet que constitueix una apreciable distinció per a la nostra entitat en representació del país.

Finalment, el dissabte 21 de juny es va celebrar al Restaurant de la Font del Gat el sopar anyal de germanor com a cloenda i comiat del curs 1975-1976 i entrega dels premis dels passats concursos esmentats. Hi assistí una nombrosa concurrència, i la vetllada va transcórrer dins un ambient d'afecte i simpatia.

En sospesar les activitats desenvolupades, cal remarcar la fluïdesa dels programes que han estat impulsats per la laboriositat d'Artur Peix, Vice-President de la Secció de Cinema Amateur del Centre Excursionista de Catalunya recentment nomenat per a aquest càrrec.

Exposició de pintures d'Emília Sellarès de Colomer

Del 14 al 30 d'octubre, a la nostra Sala d'Exposicions s'exhibí una col·lecció de quadres a l'oli, originals de l'artista Emília Sallarès de Colomer, estimada consòcia que en altres ocasions ens havia mostrat la seva habilitat pictòrica.

Aquesta vegada va voler sumar-se als actes del Centenari aportant els seus darrers treballs, fruit de les seves excursions, la majoria pels Pirineus. Poguèrem admirar el Montarto, la Maladeta, l'Artiga de Lin, la Tossa Plana de Lles, Marimanya, els Tucs de Colomers, etc. Es tracta, doncs, d'una pintura obtinguda a considerable altitud, no sempre amb el temps favorable i ben sovint amb adversitats atmosfèriques. La llum agraïda o la nuvolada suggestiva, la boirina o el raig de sol, tot queda copsat en els seus quadres i aconsegueix resultats prou falaguers, documents que ens mostren alhora una sensibilitat artística lligada al seu constant amor a la natura.

L'acte inaugural va tenir el caliu que li atorgà un bon nombre de membres de la Junta i amics de l'artista. El senyor Ramon Pujol, coneixedor de la vida artística de la senyora Sellarès, féu la presentació, explicant l'evolució notòria que hi apreciava, particularment en la pinzellada generosa, rica en color, desimbolta i àgil, valors que aporten una nova dimensió cromàtica a la seva obra anterior.

Exposició fotogràfica del Centenari de l'Entitat

La Secció de Fotografia va ocupar la Sala d'Exposicions durant la primera quinzena del mes de gener, amb una exposició documental dels principals actes del Centenari, mitjançant fotografies totes a un mateix tamany, en blanc i negre i color. Per a aquesta manifestació gràfica es necessitaven tots els vint plafons de la sala i un suplement que ocupava el bell mig de l'estança. Una distribució cronològica féu molt entenedor el recorregut per l'històric centenari. També la numeració de les fotografies permeté que els socis interessats a obtenir-ne còpies en prenguessin nota i ho sol·licitessin de la secció.

Aquesta exposició fou fruit d'un **reporter** ocasional, el senyor Camps, que des del primer moment es va proposar d'obtenir les imatges dels actes del Centenari. Després, altres socis han col·laborat entusiàsticament i han facilitat aquelles fotografies que el senyor Camps no pogué tenir. D'aquesta manera s'ha pogut fruit de la detallada exposició alhora que l'arxiu de la secció queda notablement

augmentat amb aquesta aportació històrica d'un any transcendental.

VII Biennal de Dibuix i Pintura

Del 15 al 31 de gener la Secció de Ciències i Arts va portar a terme la VII Biennal de Dibuix i Pintura, que ocupà la Sala d'Exposicions amb més de noranta obres originals de 24 participants que ho feren en les diverses tècniques de pintura a l'oli, aquarella, carbó, cera, tinta, gravat, bolígraf, etc.

En principi aquesta Biennal fou creada per a exposar aquelles obres que havien estat realitzades en el transcurs de les sortides programades per la subsecció de Pintura i que cada mes tenen lloc. Però també es va considerar l'aportació d'obres pictòriques d'aquells socis que en les seves excursions podien haver realitzat algun dibuix; per tal motiu aquesta edició s'ha vist més concorreguda i ha pogut arribar quasi al centenar d'obres.

L'acte de clausura aplegà els expositors a redós del senyor Josep Mª Garrut, President de la Secció, que els dirigí la paraula, encoratjant-los a prosseguir aquella tasca meritòria i profitosa, ja que en essència l'excursionisme sense un record gràfic d'allò que ha vist, quasi no s'entén. Hi haurà qui ho farà amb una màquina fotogràfica, qui preferirà el dibuix, si hi té habilitat, però tothom vol tenir-ne un record. En aquesta exposició s'hi veu quelcom més, junt amb el desig de pintar s'hi endevina una emoció, el goig de voler-se superar i també l'alegria de poder participar-hi. Esteu segurs que en tot això jo hi veig un document estimable; un bosc copsat abans de la seva destrucció, un indret tranquil, maltret per una «urbanització», una ermita, abans d'un nou arranament, una masia pot ésser destruïda, i així podríem trobar moltes raons per a considerar els vostres treballs com il·lustracions per a l'Entitat.

Finalment, el senyor Garrut va insinuar que a la propera Biennal potser també hi participarà. Tot seguit el senyor Francesc Amat, Vice-president de la Secció, llegí els noms dels participants, i el senyor Garrut els féu entrega d'un llibre relacionat amb l'art, com a estimul a la participació. L'acte acabà amb un petit refrigeri.

El professor Modest Prats a casa nostra

La Secció de Ciències i Arts va programar per al divendres dia 28 de gener una vetllada literària a càrrec del senyor Modest Prats, professor de Filologia Catalana a la Universitat Autònoma de Barcelona, Col·legi Universitari de Girona, que va dissertar sobre «El primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906)», fet que va tenir lloc ara va fer 70 anys. Esdeveniment cabdal en aquell temps dins d'un moviment popular que aglutinava una represa nacional en tots els estaments socials i que es manifestà amb major força, si voleu, en els àmbits intel·lectuals i polítics.

El professor Modest Prats va donar una conferència distreta, esquitxada d'anècdotes, amena, molt descriptiva i per tant gens feixuga; el públic, que no fou nombrós però sí selecte, va demostrar en tot moment molt d'interès, i tenim la certesa que fou una vetllada profitosa per a tots els assistents, tant per als que tenien coneixement dels fets, com per a aquells que s'il·lustraven amb un retall importantíssim de la nostra història. El professor Prats va acabar fent avinent que si aquell Congrés va aplegar uns tres mil congressistes, el que avui s'està forjant concentrarà moltíssims més catalans, fet que manifestarà que aquella albada nacional —malgrat la llarga hivernada imposada— va arrelar, va suportar els estralls, va saber seguir treballant a aixopluc, i que amb la nova primavera de llibertat que s'acosta i l'esforç col·lectiu obtindrem la desitjada normalització de la nostra llengua per sempre més.

crònica

a cura de Modest Montlleó

Homenatge d'artistes i escriptors catalans a la nostra entitat amb motiu del Centenari

Amb motiu del Centenari del Centre i al Saló del Tinell, 152 artistes pintors i 13 escriptors catalans han homenatjat la nostra entitat presentant una exposició de les seves obres, i al mateix temps l'edició d'un llibre-homenatge, que els artistes i escriptors ens dediquen, sospesant el que hem estat, som i signifiquem per a la cultura catalana. El llibre reproduïx les obres inèdites exposades, amb una acurada enquadernació en tela, amb un text antològic dels poetes i escriptors, un resum històric dels esdeveniments culturals promoguts pel Centre i de les diverses accions desenvolupades al llarg dels anys per al millorament i conservació del patrimoni artístic i cultural del nostre poble.

L'acte va tenir lloc el dia 22 a les vuit del vespre, i s'hi van aplegar la majoria dels escriptors i artistes del nostre país, així com la premsa i la televisió. El nostre president senyor Agustí Bou va obrir l'acte amb salutacions i expressions de gratitud, passant la paraula tot seguit al senyor Joan Triadú, que parlà en nom dels escriptors. Després ho féu el senyor J. J. Tharrats, en nom dels artistes pintors. Finalment, el senyor Bou va agrair els amables parlaments dels qui intervingueren i obsequià amb la medalla del Centenari a tots els que havien fet possible l'homenatge. També va agrair, valorar i estimar la col·laboració de l'equip tècnic coordinador,

dirigit pel senyor Martí March, realitzador del llibre d'adhesió al Centenari.

L'exposició bellament presentada ha estat molt visitada, amb el goig que ens suposa de veure una vegada més el fort arrelament que la nostra entitat té en els ambients culturals de Barcelona.

M. M.

Lliurament de la medalla del Foment de les Arts Decoratives al Centre

El passat dia 31 de gener, amb motiu de la 56ena. Festa Anyal, el Foment de les Arts Decoratives va programar un acte en el seu local social d'imposició d'ensenyes d'or als seus socis que acomplien 25 anys de llur ingrés, avinentesa que conduí a fer lliurament de la Medalla del F.A.D. al Centre Excursionista de Catalunya, en commemoració del nostre Centenari. També en aquest acte reberen distincions altres institucions i persones significatives en el camp de les arts i les lletres. El senyor Moragas, President del F.A.D., abans de fer lliurament de les medalles va dirigir la paraula als assistents, tot remarcant la importància de la nostra tasca durant cent anys, obra que ha beneficiat el país alhora que suposava un estímul a diverses generacions per a aprofundir coneixements sobre el dilatat ventall de les arts del nostre país. El nostre President, senyor Lluís Puntís, va agrair la distinció en nom de la Junta, i les paraules del senyor Moragas, molt amables i deferents.

Homenatge dels Amics dels Museus

El dia 2 de febrer a dos quarts de vuit del vespre vingueren al nostre estatge social, acompanyats d'un bon nombre de socis, els senyors Vescomte de Güell, J. Rafel Espinós i Gustau Gili, els quals feren lliurament de la més alta distinció dels Amics dels Museus.

Per trobar-se de viatge el nostre President, presidí la distingida vetllada el nostre sots-president, senyor Hilari Sanz, acompanyat del bibliotecari, senyor Modest Montlleó. Començà l'acte amb un breu parlament del senyor Espinós, secretari dels Amics dels Museus, qui va posar en relleu la tasca portada a terme pel Centre durant cent anys, així com algunes vincu-

lacions entre ambdues entitats. Finalment féu lliurament de diferents llibres per a la nostra Biblioteca. Parlà seguidament el senyor Vescomte de Güell, president de l'entitat, i glossà de forma molt documentada els inicis del Centre com a capdavanter de moltes institucions que després han anat naixent amb el temps, fruit de tasques iniciades pels excursionistes de casa nostra. Tant és així que van creure que teníem prou mèrits per a atorgar-nos la medalla, obra de Frederic Marés, i que reserven per a homenatjar les institucions que ennoblexen el país.

El senyor Hilari Sanz va acceptar la medalla en donà les gràcies en nom de la Junta i de tots els socis de la casa. Va dirigir la paraula i resumí totes aquelles activitats de l'entitat en pro dels museus i, coincidint amb les paraules del senyor Vescomte de Güell, va assenyalar alguns fets portats a terme per dirigents del Centre, estretament amb les activitats dels Amics dels Museus; va fer esment de les nombroses visites que la Secció de Ciències i Arts fa al llarg de l'any als diferents museus de Barcelona i del país. També va fer esment de l'extensa bibliografia que tenim sobre museus i finalment dels donatius que en una època férem als museus de Barcelona d'objectes que es va creure que hi estarien millor que no barrejats a casa nostra.

Tot seguit va obsequiar els Amics dels Museus en la persona del seu President amb la medalla del Centenari del Centre i finalment a totes les persones que assistiren a l'homenatge els foren mostrades les diverses dependències de la casa i s'acomiadaren amb un obsequi que els recordés aquesta visita amb què ens distingiren.

Exposició-Homenatge dels artistes catalans al Centre, a les ciutats de Lleida, Madrid i Tarragona

Presentació de l'Exposició «Homenatge dels Artistes Catalans al Centre Excursionista de Catalunya», Lleida 13 de gener del 1977.

A la Sala d'Exposicions de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis. Assistents: el pintor lleidatà Enric Porta, en nom dels artistes; el senyor Ysac, per la Federació Catalana de Muntanyisme; el vice-presi-

dent del Centre Excursionista de Lleida senyor Àngel Gàzquez; el senyor Martí March, com a coordinador i patrocinador de l'exposició; el senyor Roca Sala, que fou qui treballà per tal que la presentació que comentem fos possible, i el senyor Agustí Bou, en nom del Centre Excursionista de Catalunya.

Va iniciar l'acte el senyor Ysac recordant la influència del Centre Excursionista de Catalunya durant els cent anys que acabem de passar i ressaltant la seva participació tant cultural com esportiva.

El senyor Martí March, en parlar en nom dels artistes, comentà que, tenint present que ell és lleidatà, no va aconseguir que la participació dels artistes de les terres de Lleida fos més àmplia.

El senyor Bou remarcà la participació del Centre en terres lleidatanes, molt especialment al xalet de Salardú, al refugi del Besiberri i últimament al refugi del Pla de la Basseta. D'una manera especial va fer veure que no era una casualitat el lligam esportiu que el Centre havia procurat de mantenir al llarg d'una centúria.

Per fi el senyor Gàzquez, en nom del Centre Excursionista de Lleida, va fer veure l'esforç que els havia representat l'acte que celebrava, però també la satisfacció que en treia.

* * *

Amb gran assistència es celebrà un acte semblant al local del Cercle Català de Madrid, el 17 de febrer de 1977. La presentació la va fer el senyor Salvador Ferrer Maura, Ex-President del Cercle Català, i en un parlament molt sentit va fer al·lusió a les dificultats que havia comportat el muntatge de l'Exposició, ja que les litografies no havien arribat a temps i s'havia hagut de buscar una solució d'emergència amb una col·lecció de litografies sense emmarcar. Basant-se en el material obtingut del llibre «Cent anys d'obra colectiva», va fer un repàs de tota l'obra del Centre durant els seus cent anys d'existència.

El senyor Bou, en nom del Centre, va posar en relleu la gran tasca desenrotllada pel senyor Martí March, que també assistí a l'acte, en la preparació i edició, tant de l'obra gràfica dels artistes com del llibre que la recull. Féu veure als socis del Cercle Català

assistents, el lligam que tenen amb el Centre, ja que potser no són conscients que part de les fotografies que embelleixen el seu estatge social són obra de socis del Centre, entre ells, Juli Soler i Santaló i Ignasi Canals.

L'acte es va acabar amb una recepció oferta per la Junta Directiva del Cercle Català.

* * *

A Tarragona, el dia 23 de febrer de 1977, al marc magnífic del Pretori de Pilat, recentment restaurat, va tenir lloc la presentació de l'Exposició Homenatge dels Artistes Catalans al Centre, patrocinada pel Col·legi d'Enginyers Industrials de Tarragona amb la col·laboració de l'Ajuntament de la Ciutat.

L'acte s'inicià amb unes paraules del senyor Pere Pallarès, President a Tarragona del Col·legi Oficial d'Enginyers Industrials de Catalunya, soci del Centre i participant actiu en activitats d'esquí de muntanya. No cal dir que, a causa del coneixement íntim de l'entitat, les seves paraules foren molt encertades.

El senyor Agustí Bou, en nom del Centre, va fer veure els lligams entre cultura i tècnica, en el cas del Col·legi d'Enginyers i esport i cultura, en el cas del Centre Excursionista de Catalunya. Tant en un cas com en l'altre no hi havia cap mena d'incompatibilitat, sinó que, al contrari, eren coses complementàries i que contribuïen a una millor realització de les persones.

Una vegada més, féu ressaltar la gran tasca del senyor Martí March, que, apart la gran dedicació en moments no massa oportuns, pel juliol i l'agost, a l'estiu de 1976, havia corregut un gran risc en patrocinar tota l'obra.

El senyor Badia, primer Tinent d'Alcalde i Ponent de Cultura de l'Ajuntament de Tarragona, va cloure l'acte expressant la satisfacció de la ciutat per l'obra realitzada i molt especialment per la tasca que dues entitats com el Col·legi d'Enginyers i el Centre Excursionista de Catalunya, sense soroll ni ajuda oficial, havien portat a terme, resultant-ne una obra com la que estàvem contemplant.

Josep Mª Batista i Roca, de retorn a casa

Després d'un llarg exili, el nostre

consoci senyor Josep Mª Batista i Roca, creador dels Minyons de Muntanya i actualment President del Consell Nacional Català, ha retornat a Barcelona i ha visitat de nou la seva entitat, acompanyat pel jove indonesi senyor Bernard Anuvar, que, gràcies al senyor Batista, parla i escriu el català correctament. Des del primer moment s'hi troba bé i la seva mirada anava d'un extrem a l'altre, buscant records evocadors d'aquells dies que formava part de la junta directiva. Comentà del nostre estatge que algunes coses les trobava com sempre, d'altres millorades i moltes totalment noves. Val a dir que hi féu una llarga estada, recorrent les diverses seccions, acompanyat del senyor Josep Font i Solsona, amics d'abans i companys de tasques culturals, que van poder-li donar moltes explicacions de fets esdevinguts durant la seva absència.

Després el senyor Batista i Roca ha tornat dues vegades més a l'entitat: una per a saludar personalment al nostre President senyor Lluís Puntis, trobada que fou emotiva pel contingut de les paraules que es varen dirigir, i l'altra el dissabte dia 19 al vespre, que vingué amb dos amics seus portuguesos, dirigents de la «Liga Iberista Portuguesa», interessats a conèixer la nostra entitat. Foren atesos pel senyor Montlleó, bibliotecari de l'entitat, qui els mostrà algunes dependències de la casa, particularment la Sala d'Actes i la Biblioteca. Els senyors Ferran Graça i Gili i Joao Paulo Oliveira es mostraren captivats per la nostra tasca desenvolupada, així com per la nostra manera de pensar, i abans d'acomiar-se feren entrega d'uns escrits informatius de força interès per a tenir una idea clara de l'amplitud que pot tenir ben aviat aquest moviment federalista que dirigeixen. El senyor Montlleó correspongué amb informació divulgadora del Centre i es convingué en tenir un proper bescanvi de publicacions i opuscles de viatges turístics.

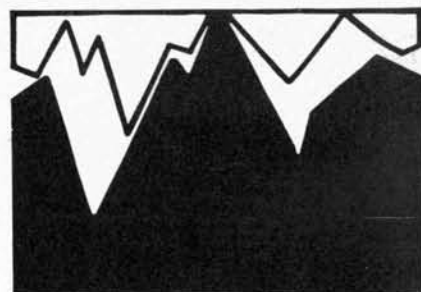
Agraïm de tot cor la presència a casa del senyor Batista i Roca, i des d'aquestes columnes li desitgem una feliç i fructífera estada.

Visita de consideració

La Societat de Mestres Sastres de Barcelona «La Confiança» ha volgut homenatjar el Centre en distingir-lo

amb la medalla del Centenari, puix que aquesta societat assolí també, l'any passat, els cent anys d'existència. Amb aquest motiu vingueren al nostre estatge social el dilluns dia 21 de febrer, amb el senyor Antoni Baraldés, President de la Societat, els senyors Enric Mestre, Salvador Tura i Carles Asensio, de la Comissió del Centenari.

La Junta, presidida pel senyor President, Lluís Puntis, va conversar detingudament amb els mestres sastres i de les explicacions es desprengué que «La Confiança» va estar allotjada durant molts anys ben a prop del Centre, i aquest veïnatge va promoure en aquell temps un corrent de simpatia vers el Centre, que ha continuat fins als nostres dies. Tot seguit, els dos presidents s'intercanviaren medalles commemoratives, i el senyor Baraldés va fer lliurament d'un opuscle-record de gran tamany explicatiu de l'efemèrides i del camí fet al llarg de cent anys. Aquest treball va passar a la Biblioteca amb la consideració que mereix, tant pel seu contingut il·lustrat com per l'original i acurada presentació.

crònica alpina

a cura de Josep Casanovas
i Ricard Vila

ACTIVITAT ESTIU 76

Himalaia

A causa del mal temps que ha caracteritzat aquest any, han fracassat l'ex-

pedició japonesa a la cara Nord de la Torre Mustagh, la francesa al Broad Peak i una altra de francesa a l'Hidden Peak.

L'ascensió al Broad Peak ha estat intentada, utilitzant la tècnica alpina, sense ajut de portejadors, per Bernard Mellet, Jean Clude-Mosca i Yannick Seigneur.

El fort vent, 140 Km/h, els obligà a renunciar al cim a 7900 m.

L'Hidden Peak ha estat intentat també per un altre grup francès: Louis Adoubert i Marc Batard, que per les mateixes circumstàncies que els seus companys no va poder reeixir l'assalt final.

El Dhaudagiri IV ha estat vençut per segona vegada per una expedició japonesa dirigida per Kazuyuri Takahashi.

Ha estat conquerida la cara Nord del Chan Tengri, de 6995 m, per una expedició russa dirigida per E. Mishuiski.

S'ha realitzat la quarta ascensió al Gurja Himal, de 1797 m, per l'aresta Sud-Oest. L'expedició, dirigida per Philippe Estten, arribà al cim el 5 de maig per aquest nou itinerari.

S'ha fet un altre intent, aquest estiu, de la difícil cara sud del Lhotse per una expedició japonesa.

La cara sud del Jannu ha estat vençuda per una expedició de catorze membres, dirigida per Masatsupri Konishi. El cim ha estat realitzat per tretze dels catorze membres amb quatre dies de diferència.

Expedició Biscaïna al Tirich Mir IV (7338 m)

Aquesta expedició, formada per nou alpinistes, va conquerir per segona vegada el Tirich Mir IV. La primera ascensió la va realitzar Kurt Diemberger el 1964. Cal lamentar l'accident en què morí un component de la cordada que coronà el cim, Ernesto Fonquernie, durant la baixada, en una caiguda d'uns 1000 m. La longitud de la paret és d'uns 1200 m, i hom hi troba pendents de fins 70° amb una dificultat en roca de V grau.

Mackinley

Els mateixos components de l'expedició al Pucahirca Central de l'any passat amb un nou membre, Nanu Uriarte, han intentat el Mont Mackinley.

Muntant tres campaments d'alçada

el 5 d'agost, Juan Hugas i Enrique de Pablos van intentar el cim a l'estil alpi. Els 1000 m que els separaven del cim no els van poder vèncer per causa del mal temps i l'esgotament, havent de renunciar a la conquesta.

Andes

Felipe Uriarte, Martín Zabaleta, Ricardo Gallardo i José Chocarro aconseguiren l'esperó nord del Pucaranra de 6147 m. Posteriorment, Uriarte i Zabaleta van conquerir una de les puntes de l'Huascaran.

Una expedició basca va intentar el Salcantay, quedant a pocs metres del cim.

Ha estat vençuda la difícil paret del Huandoy per una expedició francesa. Els components són: Pascal Ottman, Jean Claude, Maurice Faivre, Xavier Cgappaz, Didier Faivre, Pierre Perry, Christian Lemrich, Jean Pierre Etienne, Pascal Desmaison, Pierre Cerquetta i Patrick Vetter, dirigits per Rene Desmaison. Invertiren un mes a equipar la paret, i el 22 de juliol en petjaren victoriosos el cim. La paret és predominantment extraplomada i de terreny mixt.

Kenya i Kilimanjaro

L'expedició Aneca-76, integrada per membres del Centre Excursionista de Catalunya, efectuà diverses ascensions als massissos de Kilimanjaro, Kenya i Mawenzi. L'equip el formaven Núria Machordom, Anna Mª Pujol, Josep Iglésias, Conrad Blanc i Enric Font. Les ascensions varen ser les següents:

Batian V. Firmin-Hicks. Punta Lenana V. Lewis. Punta John Cara i aresta SE. Punta Jhonson cara est. Punta Peters aresta sud. Punta Dutton per l'aresta nord. Punta Melhuish per la cara SE en el Mont Kenya.

En el Mawwenci. Hans Meyer Peak per la variant Oehler Butres. Nordecke V. Meier Purtscheller. Al Kilimanjaro, ascensió a l'Uru Peak per la via Mwaka i la Gillman Point.

Expedició Saraghar 77

Aquest estiu, i amb el nom de Saraghar 77, una expedició de Barcelona tornarà a intentar aquesta difícil muntanya.

Els components de l'expedició són Ramon Bramona com a cap, Jordi Pons

com a director tècnic, Josep Manuel Anglada, Joan Cerdà, Emili Civis, Joan Claramunt, Jordi Colomer, Josep Massons, Josep L. Pérez, Francesc Sàbat i Jaume Altadill.

Aquesta expedició, que reuneix membres de quatre centres de Barcelona, la UEC, el Gràcia, el CEC i el Muntanyenc, intentarà el Saraghar Peak que no va poder ésser assolit durant l'intent de 1975. Esperem que aquest cop la sort els sigui més favorable.

Durant els darrers mesos de desembre i gener han tingut lloc diverses projeccions de marcat interès alpinístic. Seguidament en farem un petit repàs.

Expedició Hirca-76

El dia 9 de desembre del 1976 va tenir lloc la presentació, al Palau de Congressos de Montjuïc, d'un muntatge audiovisual amb triple pantalla del resum d'activitats desenvolupades durant aquesta expedició per diversos socis de la nostra entitat. La presentació molt acurada que ens van oferir a un ritme admirable ens va mostrar els diferents aspectes d'aquest meravellós país que és el Perú i la seva gent.

Durant la primera part es va presentar una visió de tot el Perú, amb els forts contrastes de la vida actual i l'esplendor i història de les seves civilitzacions. Chavin, Paracas, Tiahuanaco, Chan-Chan en van ésser una bona mostra, passant com és lògic per l'era incaica amb llocs com Machu-Pichu, Cuzco i tants i tants racons plens d'història que se'ns van mostrar conjuntament amb una efectiva visió del Perú dels nostres dies.

La segona part recull la faceta esportiva d'aquesta expedició, i es va iniciar amb les activitats espeleològiques dutes a terme per un grup de l'Equip de Recerques Espeleològiques (ERE) al Departament de Cajamarca, al Nord del país. Finalment, l'activitat desenvolupada per l'equip alpi, format per 10 membres del Centre Acadèmic d'Escalada (CADE) a la Cordillera Blanca, més concretament a la Quebrada Santa Cruz, on van assolir l'esvelt cim de l'Artesonrahu, de 6025 m, cim aconseguit per primera vegada per alpinistes del nostre país. En resum, una interessant projecció que esperem tingui tan bona acollida pel seu periple pels països catalans com la que tingué el dia de la seva presentació.

Casimiro Ferrari a Barcelona

Corresponent a una invitació cursada i amb motiu del Centenari de la nostra entitat, en Casimiro Ferrari visitava per primer cop el nostre país per oferir-nos tres dels seus darrers films: Cerro Torre paret oest. Alpamayo i l'escala del Fitz Roy, 1er. Premi del Festival Internacional de Cinema de Muntanya i Exploració de la ciutat de Trento 1976.

Aquesta sessió de films de muntanya va tenir lloc el dia 16 de desembre de 1976 al Palau de Congressos de Montjuïc, i realment va ésser un obsequi d'en Casimiro Ferrari, no sols al Centenari, sinó per a tots els que vam tenir la sort de poder viure una mica, mitjançant els seus films, l'aventura que representen expedicions com les realitzades per ell i el seu equip. Tècnicament, els films van ésser quasi perfectes, i cal remarcar que un dels principals mèrits del seu equip filmador és que tots són totalment amateurs, mèrit aquest que també ha estat reconegut a l'esmentat Festival de Trento, fet pel qual s'han endut el preuat premi ja en dues ocasions en dura competència amb d'altres films realitzats per equips professionals.

Amb posterioritat a la diada de l'estrena a Barcelona i aprofitant l'estada d'aquest extraordinari alpinista en terres catalanes, es va presentar aquest mateix programa a Igualada, organitzat per la Unió Excursionista de Catalunya (17-12), a Manresa pel Centre Excursionista de la Comarca del Bages (18-12) i a Vic organitzat per la Unió Excursionista de Catalunya (19-12).

En Casimiro Ferrari, un personatge molt humà, va restar encantat de l'ambient alpinístic viscut durant la seva breu estada per totes les poblacions catalanes on van ésser presentades les seves pel·lícules; ens va prometre una nova visita per presentar-nos els nous films que realitzi durant la seva propera expedició.

Expedició espanyola a l'Himalaia-76

També al Palau de Congressos de Montjuïc, el dia 13 de gener de 1977 tingué lloc l'estrena a Barcelona de la interessant projecció relat de l'ascensió al cim del Makalu (8481 m), realitzada per membres de l'actiu Centre Excursionista de la comarca del Bages.

Aquesta va ésser una projecció molt ben realitzada. Als manresans se'ls

nota cada cop més una constant millora, a causa de la ja llarga experiència que han acumulat i que ha fet possible que aquest extraordinari equip alpinista i humà que són els homes del CEC del Bages, assolís aquest difícil cim de l'Himalaia, màxima altura aconseguida fins al moment per alpinistes de l'estat espanyol.

La projecció, trencant una mica amb allò que podríem considerar línia tradicional, va començar amb unes interessants visions dels massissos visitats en anteriors expedicions i els diferents aspectes del campament base, al peu de la gran mole que és el Makalu, per a continuar, pas per pas, explicant el seu objectiu i les dificultats i itineraris seguits fins arribar a aquest punt. Mentrestant, i d'una forma desenfadada, se'ns van presentar un per un els diferents components d'aquest equip i la tasca que havien realitzat per fer possible l'expedició. També ens oferiren una interessant visió del Nepal, la seva gent i els seus costums.

Durant la mitja part Lluís Puntis, President del Centre, va lliurar a l'Expedició la medalla del Centenari, que va ésser recollida per Josep Mª Monfort, Cap de l'Expedició, el qual va donar les gràcies en nom de tots els seus companys.

A la segona part ens foren mostrats els diferents problemes que una ascensió tan difícil els va plantejar i que van fer que tant ells com una expedició txeca, que es trobava intentant l'ascensió d'aquest cim pel seu «pillar» sud, quedessin totalment esgotats. Això afegit a l'escàs temps disponible abans de l'arribada del monso per intentar d'aconseguir el cim, va fer veure la conveniència d'ajuntar els esforços dels dos equips i muntar un campament, i així realitzar un fet insòlit en la història de l'alpinisme himalaïenc: un «ensemble» d'escaladors txecs i catalans a 7.900 metres i amb el mateix anhel d'assolir al Makalu.

El dia 24 de maig i després de superar uns difícilíssims «couloirs», a les quatre de la tarda un txec i un català poden llançar al vent els seus crits de «Visca Eslovàquia» i «Visca Catalunya».

Els assistents a la projecció mantingueren un viu interès davant el testimoni d'una ascensió molt important. La pel·lícula va ésser perfectament realitzada, no tant sols en l'aspecte

tècnic, sinó també en el sentit humà, que novament ens fa expressar la nostra admiració i cordial felicitació a aquest formidable equip manresà.

Expedició Española Indu-Kush-76

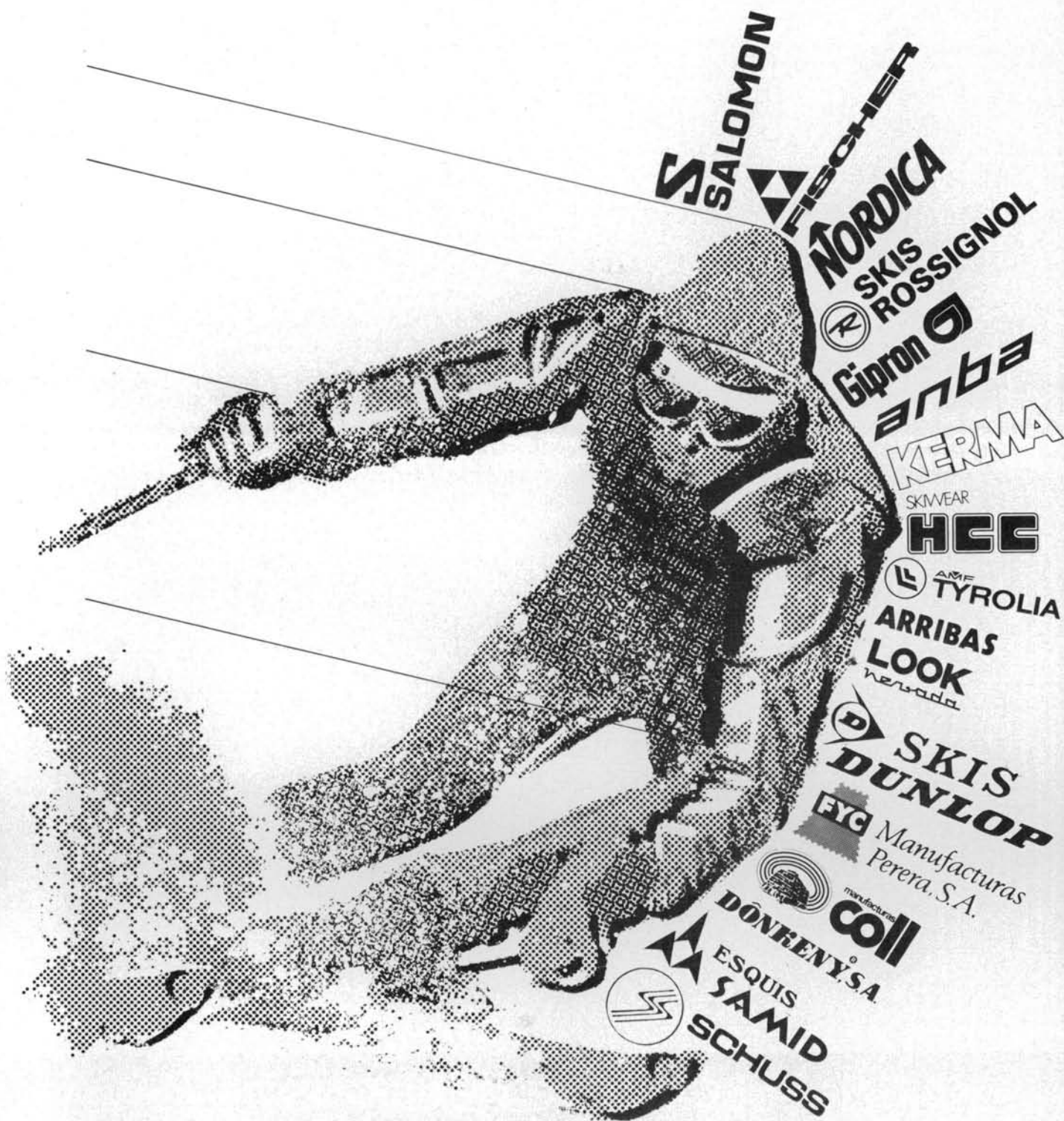
Organitzada aquest cop per la Unió Excursionista de Catalunya i el Club Excursionista de Gràcia, es presentà a Barcelona, concretament el dia 17 de gener i al Casal del Metge, la interessant projecció de l'Expedició Española Indu-Kush-76, on membres del GAM de la Sociedad Deportiva Excursionista de Madrid van aconseguir el cim del Shakhaur, de 7.116 metres, pel seu difícil esperó nord. Aquesta és la segona vegada que s'assoleix el cim per aquest itinerari.

Aquesta projecció va tenir una notable qualitat, tant en el seu text com en la fotografia. És una veritable llàstima que la ressenya d'aquesta important ascensió no comptés amb l'assistència que per les seves característiques mereixia.

Creiem que el motiu d'aquesta excassa acollida pot estar en què el dia abans havia tingut lloc la presentació de l'Expedició Espanyola a l'Himalaia-76, relatant l'ascensió al Makalu, així com el fet d'ésser presentada en divendres, dia en què molts excursionistes ja han començat el seu final de setmana.

Per a realitzar aquesta presentació a Barcelona varen desplaçar-se els excel·lents amics i alpinistes Alfonso Arias, cap de l'expedició, i Emilio Torrico, els quals al final de la projecció varen mantenir un animat col·loqui, en el qual van aclarir alguns punts d'interès per a tots aquells que vulguin realitzar una expedició a aquelles muntanyes tan meravelloses del corredor del Wakhan.

Esperem, doncs, la propera expedició que aquests homes de la Sociedad Deportiva Excursionista realitzaran i que quan vinguin novament a Barcelona a fer-ne la presentació, puguin comptar amb el tradicional caliu que mereixen i que tot el món excursionista català sabrà donar-los.

EL MILLOR MATERIAL PER A L'ESQUÍ

Granvilleset

ENRIC GRANADOS, 122 AVINYÓ, 8 I 10

CAIXA DE PENSIONS
PER A LA VELLESA I D'ESTALVIS

“la Caixa”

de Catalunya i Balears

SOCIS i AMICS DEL CENTRE AJUDEU LA VOSTRA ENTITAT

**Compreu i feu comprar
ELS RECORDS DEL CENTENARI**

MEDALLA COMMEMORATIVA

Medalla de 50 m/m de diàmetre,
obra de Josep Maria Subirachs.

Preu: d'argent, 5.000 ptes.; de coure, 500 ptes.

CENT ANYS D'OBRA COL·LECTIVA DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Llibre resum de 84 pàgines, amb abundant documentació
il·lustrativa i selecció d'important material documental,
els quals constitueixen la base del llibre.

La realització de l'obra és deguda a Marga Cardona de Puntís

Preu: 200 ptes. Socis i 250 ptes. No Socis

CARTELL

Reproducció del dibuix original de
Joan Miró, realitzat especialment
amb motiu del centenari. De 52×69 c/m.

Preu: 100 ptes.

AUTO-ADHESIUS

El grafisme del centenari, obra de Xavier Gregori,
amb l'escut del Centre.

De 10×19 c/m. Preu: 25 ptes.

Participeu a la **GRAN CAMPANYA** de fer
conèixer el nostre **CENTENARI**. Feu-hi
participar els vostres amics.

De venda a la Secretaria del Centre Excursionista de Catalunya

Llibre - homenatge
al
CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Amb motiu de la celebració del centenari del Centre Excursionista de Catalunya, els escriptors i els artistes catalans han fet possible l'edició d'aquest llibre com homenatge al Centre que tant ha fet i ha significat per a la nostra cultura.

El llibre reproduïx les obres inèdites que els artistes plàstics han realitzat per a aquest homenatge, a la vegada que els textos -originals o antològics- dels nostres poetes i escriptors dedicats al Centre.

El contingut del volum s'ha dividit en tres parts: textos dels escriptors, estudi històric sobre activitats artístiques del Centre i reproducció de les obres dels artistes plàstics.

Després d'una introducció del President del Centre, Agustí Bou, es reproduïxen una sèrie de textos i poemes dels escriptors catalans — inèdits o antològics — que han tingut a bé col·laborar en aquest homenatge. Aquests textos són de:

Alavedra, Joan	Roig i Llop, Tomàs
Espriu, Salvador	Sanchis i Guarnier, Manel
Foix, J. V.	Torres, Estantislau
Fuster, Joan	Triadú, Joan
Garcés, Tomàs	Vallverdú, Josep
Moll, Francesc de B.	Vila, Pau
Oliver, Joan (Pere Quart)	

La segona part del llibre la constitueix un resum històric dels principals esdeveniments culturals promoguts pel Centre i de les diverses accions desenvolupades per tal de millorar el coneixement i la conservació del patrimoni artístic i cultural del nostre poble. D'aquest breu assaig se n'ha ocupat Francesc Miralles.

Finalment, el llibre reproduïx l'obra que cada artista plàstic ha realitzat per a aquest homenatge. La reproducció en color va acompanyada d'una fotografia de l'autor i d'una nota biogràfica escrita especialment per a la present ocasió. Les dites notes biogràfiques les han redactades: Josep Bracons, Antònia Camps, Josep Corredor-Matheos, Carles Dorico, Eulàlia Janer, Francesc Fontbona, Francesc Miralles, Glòria Picazo, Rosa Queralt, Rosa-Maria Subirana i Joan-Ramon Triadó. Els artistes participants són:

Abelló, Joan	Casacuberta, Jordi	Guitart, Francesc	Rebull, Joan
Ager, Rosell	Casademont, Francesc d'A.	Gussinyé, Pere	Ribot, Núria
Aguadé, Carme	Casaus, Jesús	Hernández Pijuan, Joan	Rifà, Joan
Aguilar, Sergi	Castañeda, Emília	Hurtuna, Josep	Rio, Agustí
Aguilar Moré, Ramon	Clapera Mayà, Joan	Ibarz, Miquel	Roca-Sastre, Josep
Albertí, Josep	Claret, Joan	Jansana, Josep Oriol	Rollan, Jordi
Alcoy, Eduard	Clavé, Antoni	Jassans, Josep Salvadó	Roura, Lluís
Aldomà, Artur	Coll Bardole, Josep	Jassans, Miquel Salvadó	Rovira, Joan
Aleix, Montserrat	Cuixart, Modest	Jordana, Pere	Rubio, Mariano
Alumà, Jordi	Curós, Jordi	Jordi	Sadurní, Antoni M.
Amat, Josep	Dalí, Salvador	Llimona, Núria	Sala, Gerard
Andreu Fresquet, Jordi	Duran, Rafael	Lloveras, Frederic	Sanvisens, Ramon
Ansesa, Enric	Durancamps	Llovet, Ramon	Saumells, Lluís M.
Argimon, Daniel	Español Viñas, Agustí	Martí Aragonès, Joan	Sayol, Tomàs
Arranz Bravo - Bartolozzi	Esplá, Ignacio	Martí, Marcel	Serra, Carme
Artigau, Francesc	Espriu, Francesc	Miró, Joan	Serra, Rosa
Asensio, Teo	Estrada Vilarrasa, Albert	Morató Aragonès, Josep M.	Sisquella, Conxita
Ayneto, Josep	Estradera, Antoni	Morera, Glòria	Subirachs, Josep M.
Badia, Sebastià	Faber, Will	Mundó, Ignasi	Surós, Santi
Barnadas, Ramon	Faixó, Jaume	Munill, Antoni	Tàpies, Antoni
Bea, Manuel	Ferran, Ramon	Muxart, Jaume	Tharrats, Joan-Josep
Berniz, Pascual	Figueras, Alfred	Navarro, Lluçia	Todó, Francesc
Beulas, Josep	Fita, Domènec	Olivé, Ceferí	Torres Monso, Francesc
Blanch, Xavier	Florit, Josep Lluís	Ortuño, Robert	Tortras, Núria
Blasco, Sixte	Flotats, Lluís	Pagans Montsalvatje, J.	Vallès, Evarist
Bonet i Giné, Romà	Fornells-Pla, Francesc	Pericot, Jordi	Vallès, Romà
Bosch-Roger, Emili	Fresquet, Guillem	Pessa, Lluís	Vayreda C., Josep M.
Braut, Encarnació	Garcia-Llort	Pichot, Antoni - "Pitxot"	Vayreda Trullol, Lluís
Brotat, Joan	Garcia Vilella	Pichot, Ramon	Vergesgrau, Josep
Brull, Josep Maria	Garola, Juli	Plana, Miquel	Vich, Maria
Bueno, Pascual	Gastó, Pere	Planell, Carles	Vila Arrufat, Antoni
Busom, Simó	Gelabert, Antoni	Porta, Enric	Vila-Cañellas, Josep M.
Busquets, Josep	Genovart, Jaume	Pruna, Pere	Vila Grau, Joan
Cabané, Joaquim	Grau-Garriga, Josep	Puig, August	Vila Moncau, Joan
Capdevila, Manuel	Griera, Rafael	Puigdengolas, Josep	Vilacasa
Carbó Berthold, Gustau	Guardiola, Rosario	Puiggròs, Pere	Villèlia, Moisès
Carbonell, Xavier	Gudiol, Montserrat	Ràfols Casamada, Albert	Vives-Fierro, Antoni
Cardona Torrandell, Armand	Guinovart, Josep	Raventós, M. Assumpció	Xargay, Emília

CARACTERÍSTIQUES DE L'OBRA

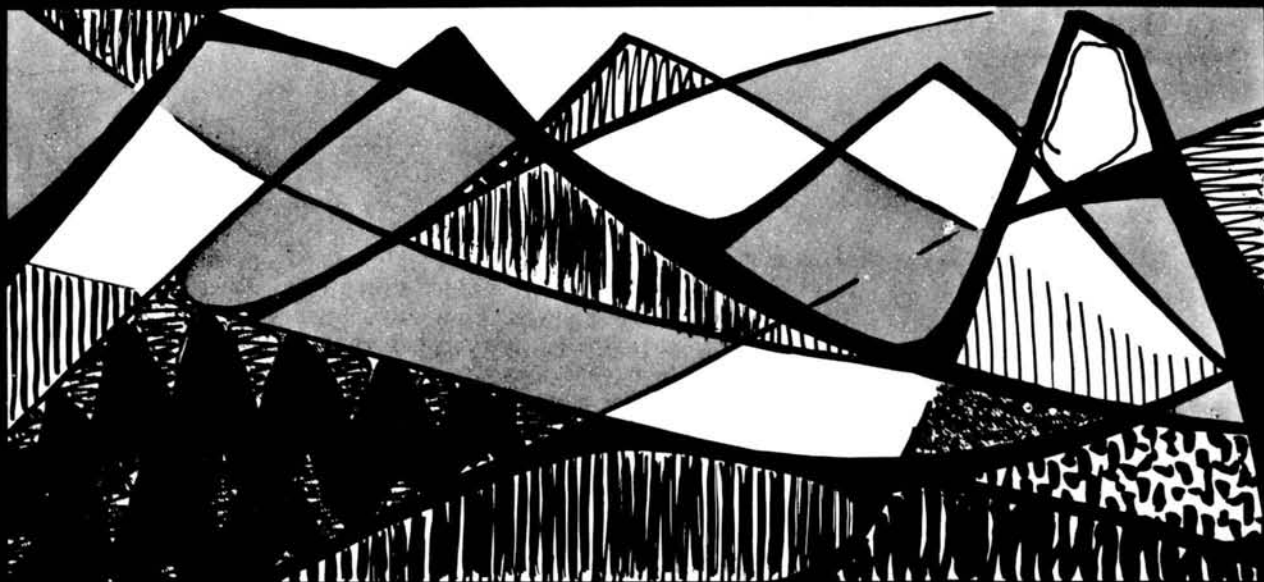
Mida: 28,7 x 25 cm

Pàgines: 360

Reproduccions en color: 158

Reproduccions en negre: 162

Enquadernat en tela

CAMPANYA, PRUDENCIA A MUNTANYA

1. En preparar l'itinerari cal informar-se amb persones i organismes competents.
2. No sortiu sols i sense dominar la tècnica de muntanya. Agafeu un guia o sortiu amb un company experimentat.
3. Aneu ben equipats i no us deixeu la corda, el piolet i els crampons. Abans de sortir de qualsevol refugi, indiqueu el vostre itinerari.
4. La tècnica a muntanya s'obté després d'una llarga pràctica a muntanya. L'ús de la corda és obligatori en la travessia d'una gelera coberta de neu nova, així com en tots els casos en què hi pot haver perill.
5. El mal temps a muntanya es pot presentar sobtadament. No vacilleu a abandonar una excursió des del moment que les condicions esdevenen desfavorables.
6. L'alta muntanya és particularment perillosa els dies següents a fortes nevades.
7. Al final de llargues jornades d'escalada, els reflexos d'atenció disminueixen de seguretat. Cal també menjar sovint per no arribar a l'esgotament de les vostres forces.
8. La noció de dificultat no ha de ser mai confosa amb la de perill.
9. Sortiu aviat i arribeu aviat.
10. EL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA s'adhereix a la campanya de prudència a muntanya promoguda per tots els clubs alpins.

HOMENATGE DELS ARTISTES CATALANS AL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

De les obres presentades, 60
son litografies, de les quals
s'han editat sèries de 100.

Relació del contingut de les carpetes de litografies:

1 - Coll Bardolet, Josep
Durancamps
Mundó, Ignasi
Munill, Antoni
Serra, Rosa	2 - Bueno, Pascual
Casaus, Jesús
Llimona, Nuria
Pruna, Pere
Vilà Moncau, Joan	3 - Flotats, Lluís
Morató Aragonés, Josep M. ^a
Plana, Miquel
Rebull, Joan
Vayreda C., Josep M. ^a
4 - Aguilar Moré, Ramón
Curós, Jordi
Gudiol, Montserrat
Rio, Agustí
Roca-Sastre, Josep	5 - Argimón, Daniel
Bea, Manuel
Ferràn, Ramon
Grau-Garriga, Josep
Hurtuna, Josep	6 - García Vilella
Jordi
Pichot, Antoni "Pitxot"
Tharrats, Joan-Josep
Xargai, Emilia
7 - Alumà, Jordi
Fita, Domènec
Ibarz, Miquel
Muxart, Jaume
Subirachs, Josep M. ^a	8 - Arranz Bravo-Bartolozzi
Capdevila, Manuel
Cardona Torrandell, A.
Rollàn, Jordi
Lloveras, Frederic	9 - Puig, August
Fornells-Plà, F.
Martí, Marcel
Navarro, Lluçia
Todó, Francesc
10 - Alcoy, Eduard
Andreu Fresquet, Jordi
Guinovart, Josep
Puiggròs, Pere
Sisquella, Conxita	11 - Artigau, Francesc
Claret, Joan
Genovart, Jaume
Sala, Gerard
Ràfols Casamada, Albert	12 - Carbó Berthold, G.
Hernandez Pijuan, J.
Pericot, Jordi
Vilacasa
Villèlia, Moisès

P. V. P.: 30.000,- Pts/carpeta
Socis Centre: condicions especials

Informació: Secretaria del Centre Excursionista de Catalunya
Sr. Martí March i Reñé
Gral. Mitre, 13, 1.º, 3.º - Tel. 204 01 42

*Per la compra d'una carpeta
s'obsequiarà amb un llibre de l'Homenatge*

**AVUI,
COM FA
40
ANYS,**

ANUNCI PUBLICAT EN LA REVISTA
N.º 1 DE "L'ESQUI" L'ANY 1935 pel
"CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA"

SANTA
EULALIA
ESPORTS

**Sempre a l'avantguarda de les
darreres novetats de materials
per a l'esqui de neu!**

PASSEIG de GRÀCIA, 93 - TEL. 215 06 74 - BARCELONA-8